

တရားလွန်ပြုကျင့်မှုများ

၂၀၁၀ ရွေးကောက်ပွဲကာလမှစ၍ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများနှင့်
အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများ

မူပိုင်ခွင့် © ၂၀၁၂ လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ)
ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ထုတ်ဝေသည်။

မေလ ၂၀၁၂

ဆက်သွယ်ရန်

Network for Human Rights Documentation - Burma
PO Box 67, CMU Post office, Chiang Mai 50202, Thailand
Phone/Fax: +66 53 408 149
Email: office@nd-burma.org
Website: www.nd-burma.org

မျက်နှာဖုံးခါတ်ပုံ © ၂၀၁၂ ခုနှစ် Dumhpau Hkaunli - ကချင်ပြည်နယ်အတွင်း မြန်မာအစိုးရ
စစ်တပ်၏ လူ့အခွင့်အရေးကျူးလွန်မှုများကြောင့် ထွက်ပြေးလွတ်မြောက်လာသူ အမျိုးသမီးတဦး၊
သူမ သားသမီးလေးဦးနှင့် ကိုယ်လက်အင်္ဂါဆုံးရှုံးခဲ့ရသူ ခင်ပွန်းသည်။

အစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြထားသော ခါတ်ပုံများ၏ မူပိုင်ခွင့်သည် ကွန်ရက်အဖွဲ့ဝင်အဖွဲ့များနှင့် သက်
ဆိုင်သည်။

ကွန်ရက်အကြောင်း

လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) သည် စစ်ဖြစ်နေသောဒေသများ၊ စစ်မဲ့ဒေသများ အပြင် မြန်မာနိုင်ငံတစ်လျား လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းတင်လုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်နေသော အဖွဲ့အစည်း ၁၃ ဖွဲ့နှင့် ဖွဲ့စည်းထားသော ကွန်ရက်ဖြစ်သည်။

အမှန်တရားပေါ်ထုတ်ရေးလုပ်ငန်းတစ်ခုအဖြစ် ND-Burma သည် လူ့အခွင့်ရေးချိုးဖောက်မှုများကို မှတ်တမ်းတင်ခြင်း၊ ထုတ်ပြန်ခြင်းများ လုပ်ဆောင်သည်။ ချိုးဖောက်မှုများ လျော့ပေါင်းသွားရေးအတွက်စည်းရုံးလှုံ့ဆော်မှုများလည်း လုပ်ဆောင်သည်။ အနာဂတ်တွင် ချိုးဖောက်သူများသည် ၎င်းတို့ ကျူးလွန်ခဲ့မှုများအပေါ် တာဝန်ခံမှုရှိစေရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံသားများအပေါ် ကျူးလွန်ခဲ့မှုများကို မှတ်တမ်းအဖြစ် သိမ်းဆည်းသည့်လုပ်ငန်းကို ကွန်ရက်အဖွဲ့ဝင် အဖွဲ့အစည်းများက အဓိကအလေးပေး လုပ်ဆောင်သည်။

ကွန်ရက်စတင်ဖွဲ့စည်းသည့် ၂၀၀၄ ခုနှစ်မှစ၍ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို အမျိုးအစား ၁၅မျိုး သတ်မှတ်ပြီး ကောက်ယူနေသည်။

ကျေးဇူးတင်မှတ်တမ်း

အမှန်တရားကို ရဲရဲဝင်းဝင်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုပေးခဲ့သူအားလုံး၊ ကွန်ရက်အဖွဲ့ဝင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အန္တရယ်များအကြားမှ စွန့်စားစား အချက်အလက်ကောက်ယူပေးခဲ့သော ကွင်းဆင်းအချက်အလက်ကောက်ယူပေးသူအားလုံးကို ကျေးဇူးတင်အပ်ပါသည်။

ယခုအစီရင်ခံစာအတွက် မဖော်ပြနိုင်လောက်အောင် စွမ်းစွမ်းတမံကူညီပေးခဲ့သော လူပုဂ္ဂိုလ်များစွာနှင့် အဖွဲ့အစည်းများကိုလည်း ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

အစီရင်ခံစာအား တည်းဖြတ်သုံးသပ်ပေးသော မြန်မာ့အရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သူများ (Burma Partnership –BP) ပက်ထရစ်ပီရော့နှင့် ပိုလီဒူးဝစ်တို့အား အထူးကျေးဇူးတင်အပ်ပါသည်။

အစီရင်ခံစာဖြစ်မြောက်အောင် ဘဏ္ဍာငွေအားဖြင့် ရက်ရက်ရောရောကူညီထောက်ပံ့ပေးသော Oak Foundation ကိုလည်း ကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်း တင်ပြအပ်ပါသည်။

မာတိကာ

အစီရင်ခံစာအကျဉ်းချုပ်	၆
နိဒါန်း	၉
အခန်း ၁ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု၊ နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ	
ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုသည် နိုင်ငံတကာဓလေ့ထုံးတမ်း ဥပဒေကို ချိုးဖောက်သည်	၁၃
ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ ရက်စက်စွာ၊ လူမဆန်စွာ (သို့မဟုတ်) ဂုဏ်သိက္ခာထိပါးစေ ရန်ပြုမှုဆက်ဆံခြင်း(သို့မဟုတ်) အပြစ်ပေးခြင်းအား ဆန့်ကျင်သော ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ သဘောတူစာချုပ် (CAT)	၁၃
ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်စာချုပ်များ	၁၄
ရောမစာချုပ်	၁၅
အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေငြာစာတမ်း	၁၅
ASEAN နှင့် AICHR	၁၅
ကလေးအခွင့်အရေးသဘောတူစာချုပ်	၁၆
Jus Cogens	၁၆
မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားရေးစနစ်။ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် အနိုင်အထက်ပြုမှု ဆက်ဆံခြင်း ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ခုကို ဖန်တီးပေးထားသောစနစ်။	၁၇
ဥပဒေပြုခြင်း	၁၇
တရားရေးစနစ်ဖွဲ့စည်းပုံ	၁၈
လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်	၁၉
အခန်း ၂ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့်အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု ချိုးဖောက်မှုပုံစံများ	
နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများအား ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်း	၂၄
နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများအား ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်း ချိုးဖောက်မှုလက်ရှိ အခြေအနေ	၂၆
၂၀၁၀ ခုနှစ်မှစ၍ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုကြောင့် အသက်ဆုံးရှုံးသွားရသည့် နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသားများ	၃၀
တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများနေထိုင်ရာဒေသများအတွင်း ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများ	၃၁
တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများဒေသအတွင်း ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု လက်ရှိအခြေအနေ	၃၄

မတရားဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ခြင်း အခြေအနေအတွင်း ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်း	၃၄
အတင်းအဓမ္မလုပ်အားပေး ခိုင်းစေခံရစဉ်အတွင်း ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်း	၃၆
အတင်းအကြပ်ပေါ်တွဲဆွဲခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာရသော ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်း	၃၈
ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်း သိမ်းယူခြင်းအတွင်း ဖြစ်ပေါ်သော ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်း	၄၁
လွတ်လပ်စွာလှုပ်ရှားသွားလာခွင့်အားပိတ်ပင်စဉ်အတွင်းဖြစ်ပေါ်သော ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု	၄၃
ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု၊ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်ခြင်း	၄၄
အခန်း ၃ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု၏ နောက်ဆက်တွဲ သက်ရောက်မှုများ၊ ကျူးလွန်ခံရသူအပေါ် သတ်ရောက်မှု	၅၀
မိသားစုနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းအပေါ် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု၏ သတ်ရောက်မှု	၅၂
နိဂုံးချုပ်ချက်	၅၅
အကြံပြုချက်များ	၅၆
Endnotes	၅၉

အစီရင်ခံစာအကျဉ်းချုပ်

ယခုအစီရင်ခံစာသည် ၂၀၁၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲပြီးသည့်အချိန်မှစ၍ မြန်မာအစိုးရကပြည်သူများ အပေါ် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုချိုးဖောက်များကို မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။ မြန်မာအစိုးရသည် နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ်များ၊ လိုက်နာရမည့်ကျင့်ဝတ်များရှိသော်လည်း ၎င်းတို့ကိုဖောက်ဖျက်၍ ချိုးဖောက်မှုများကိုဆက်လက်ကျူးလွန်နေဆဲဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများ တားမြစ်သော ပြည်တွင်းဥပဒေအားနည်းခြင်း၊ လွတ်လပ်သောတရားစီရင်မှု မရှိခြင်းနှင့် ထိရောက်မှုမရှိသော လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်များကြောင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများကို ဥပဒေအရ အရေးယူခြင်းမရှိ လွတ်လွတ်လပ်လပ် ကျူးလွန်နိုင်သော အခြေအနေသို့ တွန်းပို့သလို ဖြစ်နေသည်။

၂၀၁၁ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီမှ ဒီဇင်ဘာအထိ ကာလတိုအတွင်းပင် ကွန်ရက်အဖွဲ့ဝင်အဖွဲ့အစည်းများက လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု ၃၇၁ ခု ကောက်ယူခဲ့ပြီး ထိုအနက်မှ ၈၃ ခု (သို့မဟုတ်) ၂၂ ရာခိုင်နှုန်းသည် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုဖြစ်သည်ကိုတွေ့ရသည်။ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုသည် အဓိအားဖြင့် နေရာနှစ်နေရာတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ (၁) နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများစစ်ဆေးမေးမြန်းခံရ၊ ထိန်းသိမ်းခံရသောအကျဉ်းထောင်များအတွင်းနှင့် (၂) မြန်မာအစိုးရတပ်များနေရာချထားသော တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင်ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံရေးအကျဉ်းများအား ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းသည် ပုံမှန်အားဖြင့် ၎င်းတို့အဖမ်းခံရပြီး စစ်ကြောရေးကာလများတွင် ဖြစ်လေ့ရှိသည်။ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုသည် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ နှစ်ရှည်ကျခံရသည့် အချိန်ကာလအတွင်း နှစ်ပေါင်းများစွာ တခါတရံဆယ်စုနှစ်နှင့်ချီ၍ ဖြစ်ပေါ်သည်ကိုတွေ့ရသည်။

တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုသည် တရားဝင်အချုပ်ခန်းများတွင် အဖြစ်နည်းသည်။ စစ်စခန်းများ၊ လူသူမနီးဒေသများရှိ ကျေးရွာများတွင် ဖြစ်ပွားလေ့ရှိသည်။ ရှမ်းပြည်နယ်နှင့် ကချင်ပြည်နယ်တွင် အဖြစ်များသည်ကို တွေ့ရသည်။ တိုင်းရင်းသားဒေသများအတွင်း ကွန်ရက်အဖွဲ့ဝင်အဖွဲ့အစည်းများ ကောက်ယူရရှိသော သက်သေအထောက်အထားများအရ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့်

အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုသည် မတရားဖမ်းဆီးခံရခြင်း ချိုးဖောက်မှု၊ အတင်းအဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်း ချိုးဖောက်မှု၊ ပေါ်တာအဆွဲခံရခြင်း ချိုးဖောက်မှု၊ ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်း ဥစ္စာသိမ်းဆည်းခံရခြင်း ချိုးဖောက်မှု၊ လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်အား ပိတ်ပင်တားမြစ်ခြင်း ချိုးဖောက်မှုနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခံရခြင်း ချိုးဖောက်မှုအတွင်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။

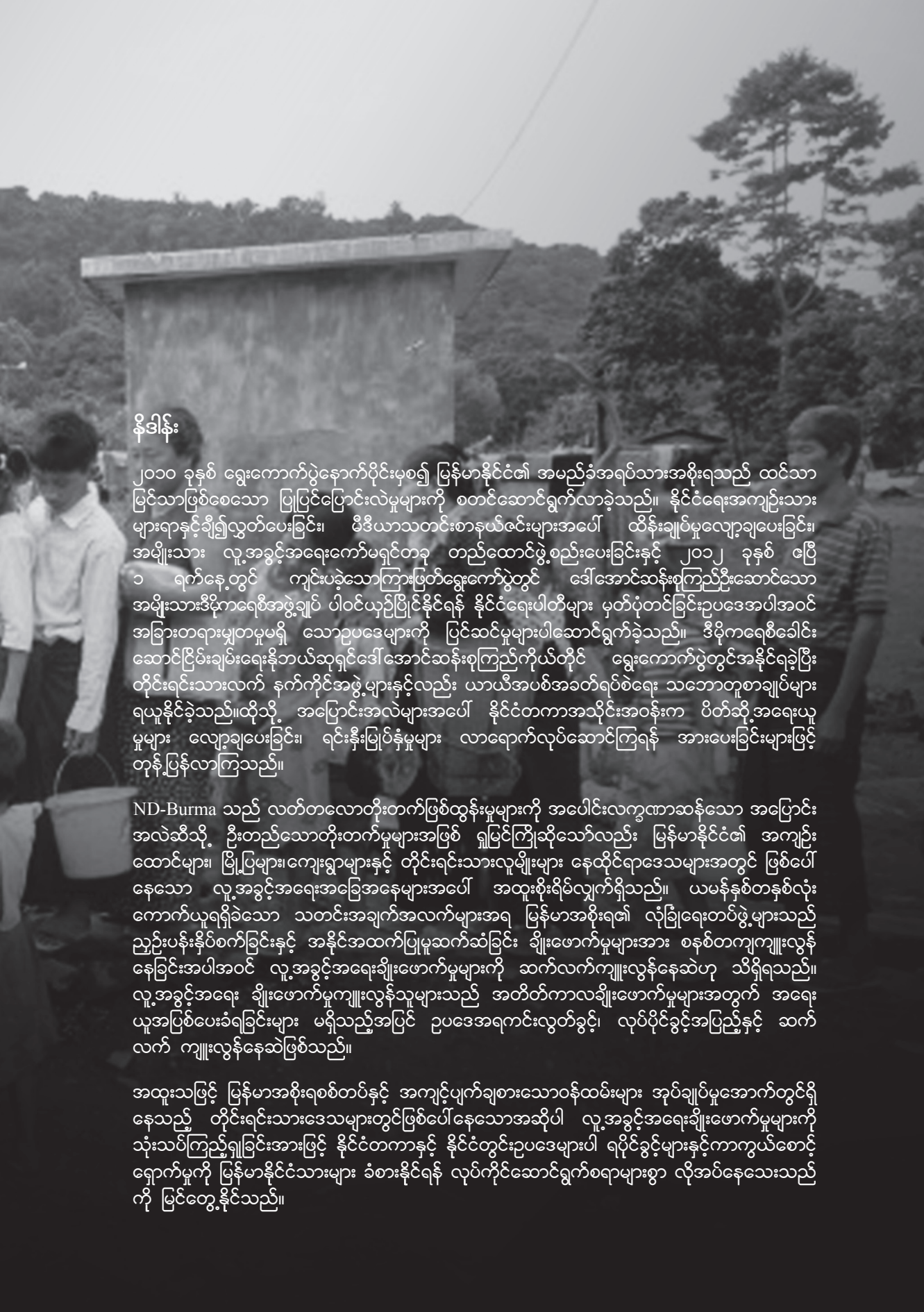
အစီရင်ခံစာတွင် မြန်မာအစိုးရနှင့် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝန်းထံသို့ အကြံပြုချက်များစွာထည့်သွင်းထားသည်။ ၎င်းအကြံပြုချက်များအနက် အဓိကအချက်များမှာ မြန်မာပြည်သူများ၏ အခြေခံရပိုင်ခွင့်များကို အာမခံသောဥပဒေများပြဋ္ဌာန်းပေးရန် အထူးသဖြင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့်အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများမှ အကာအကွယ်ပေးထားသော နိုင်ငံတကာမှ အသိအမှတ်ပြုထားသောရပိုင်ခွင့်များနှင့် ၎င်းပြစ်မှုကျူးလွန်သူများကို တရားဥပဒေရှေ့မှောက်သို့ ဆောင်ကျဉ်းပေးသော ဥပဒေများကို ပြဋ္ဌာန်းပေးရန် တို့ဖြစ်သည်။ နောက်ထပ်အလားတူ ချိုးဖောက်မှုများ ထပ်မဖြစ်စေရန်ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ ပညာပေးမှုများ၊ သင်တန်းများနှင့် လူထုအသိပညာပေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ရန်လည်း တောင်းဆိုထားသည်။ ထို့အပြင် အကယ်၍ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုဖြစ်ပွားပါက ကျူးလွန်ခံရသူအတွက် ကုစားပေးနိုင်သောလုပ်ငန်းများရှိရန်ကိုပါ တောင်းဆိုထားသည်။ အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်၏ လွှတ်လပ်မှုအားနည်းခြင်း၊ စစ်တပ်က ကျူးလွန်သောချိုးဖောက်မှုများကို စုံစမ်းဖော်ထုတ်နိုင်စွမ်းမရှိခြင်းနှင့် ပဲရစ်အခြေခံမှုများပါလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်များတွင် ရှိသင့်ထိုက်သော အခြေခံအချက်များကင်းမဲ့ခြင်းစသည့် အချက်များအပေါ်တွင်လည်း စိုးရိမ်ချက်များရှိကြောင်း အစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြထားသည်။

ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့်အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုသည် တဦးချင်းတွင်သော်လည်းကောင်း၊ မိသားစုတွင်သော်လည်းကောင်း၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံးပေါ်တွင်သော်လည်းကောင်း ရေရှည်ဆိုးကျိုးသတ်ရောက်မှုများရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံအဖြစ်တက်လှမ်းရာတွင် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုကို လေးစားလိုက်နာရန်၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံ ပြည်သူတစ်ရပ်လုံး၏ အခြေခံရပိုင်ခွင့်များကို လေးစားလိုက်နာရန်လိုအပ်နေသေးကြောင်း မြန်မာအစိုးရနှင့် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝန်းအားယခု အစီရင်ခံစာက သတိပေးထားသည်။

နိဒါန်း

၂၀၁၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲနောက်ပိုင်းမှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အမည်ခံအရပ်သားအစိုးရသည် ထင်သာမြင်သာဖြစ်စေသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို စတင်ဆောင်ရွက်လာခဲ့သည်။ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများရာနှင့်ချီ၍လွတ်ပေးခြင်း၊ မီဒီယာသတင်းစာနယ်ဇင်းများအပေါ် ထိန်းချုပ်မှုလျော့ချပေးခြင်း၊ အမျိုးသား လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်တစ်ခု တည်ထောင်ဖွဲ့စည်းပေးခြင်းနှင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ် ဧပြီ ၁ ရက်နေ့တွင် ကျင်းပခဲ့သောကြားဖြတ်ရွေးကော်ပွဲတွင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ဦးဆောင်သော အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်ရန် နိုင်ငံရေးပါတီများ မှတ်ပုံတင်ခြင်းဥပဒေအပါအဝင် အခြားတရားမျှတမှုမရှိ သောဥပဒေများကို ပြင်ဆင်မှုများပါဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ဒီမိုကရေစီခေါင်းဆောင်ငြိမ်းချမ်းရေးနိဘယ်ဆုရှင်ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ကိုယ်တိုင် ရွေးကောက်ပွဲတွင်အနိုင်ရခဲ့ပြီး တိုင်းရင်းသားလက် နက်ကိုင်အဖွဲ့များနှင့်လည်း ယာယီအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်များ ရယူနိုင်ခဲ့သည်။ထိုသို့ အပြောင်းအလဲများအပေါ် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝန်းက ပီတိဆိုအရေးယူမှုများ လျော့ချပေးခြင်း၊ ရင်းနှီးမြုပ်နှံမှုများ လာရောက်လုပ်ဆောင်ကြရန် အားပေးခြင်းများဖြင့် တုန့်ပြန်လာကြသည်။

ND-Burma သည် လတ်တလောတိုးတက်ဖြစ်ထွန်းမှုများကို အပေါင်းလက္ခဏာဆန်သော အပြောင်းအလဲဆိုသို့ ဦးတည်သောတိုးတက်မှုများအဖြစ် ရှုမြင်ကြိုဆိုသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ အကျဉ်းထောင်များ၊ မြို့ပြများ၊ကျေးရွာများနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ နေထိုင်ရာဒေသများအတွင် ဖြစ်ပေါ်နေသော လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေများအပေါ် အထူးစိုးရိမ်လျှောက်ရှိသည်။ ယမန်နှစ်တနှစ်လုံးကောက်ယူရရှိခဲ့သော သတင်းအချက်အလက်များအရ မြန်မာအစိုးရ၏ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များသည် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် အနိုင်အထက်ပြုမှုဆက်ဆံခြင်း ချိုးဖောက်မှုများအား စနစ်တကျကျူးလွန်နေခြင်းအပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ဆက်လက်ကျူးလွန်နေဆဲဟု သိရှိရသည်။ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုကျူးလွန်သူများသည် အတိတ်ကာလချိုးဖောက်မှုများအတွက် အရေးယူအပြစ်ပေးခံရခြင်းများ မရှိသည့်အပြင် ဥပဒေအရကင်းလွတ်ခွင့်၊ လုပ်ပိုင်ခွင့်အပြည့်နှင့် ဆက်လက် ကျူးလွန်နေဆဲဖြစ်သည်။

အထူးသဖြင့် မြန်မာအစိုးရစစ်တပ်နှင့် အကျင့်ပျက်ချစားသောဝန်ထမ်းများ အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင်ရှိနေသည့် တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင်ဖြစ်ပေါ်နေသောအဆိုပါ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို သုံးသပ်ကြည့်ရှုခြင်းအားဖြင့် နိုင်ငံတကာနှင့် နိုင်ငံတွင်းဥပဒေများပါ ရပိုင်ခွင့်များနှင့်ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုကို မြန်မာနိုင်ငံသားများ ခံစားနိုင်ရန် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်စရာများစွာ လိုအပ်နေသေးသည်ကို မြင်တွေ့နိုင်သည်။

အခန်း (၁)

ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု၊ နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့်
မြန်မာနိုင်ငံ

ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု၊ နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ

၁၉၈၈ ခုနှစ် ဒီမိုကရေစီအရေးတော်ပုံကြီးပြီးသည့်နောက်ပိုင်းမှစ၍ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု အပါအဝင် မြန်မာစစ်အစိုးရအဆက်ဆက်က ကျူးလွန်ခဲ့သော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝန်းက မှတ်တမ်းကောက်ယူလာခဲ့သည်။ နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် လူသားချင်းစာနာသောဥပဒေတွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် တခြားသော အနိုင်အထက်ပြုမှုဆက်ဆံခြင်းပုံစံအားလုံးကို တားမြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာဥပဒေတွင်လည်း နိုင်ငံများသည် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းအား တားမြစ်ရမည်။ အကယ်၍ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် တခြားသော အနိုင်အထက်ပြုမှုဆက်ဆံခြင်းများဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါက တရားမျှတမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုကိုဖော်ထုတ်ပေးရမည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားရှိသည်။ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရသူတိုင်းသည် မူရင်းအစိုးရထံမှ တရားမျှတမှုမရနိုင်ပါက နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝန်းထံမှ ရယူနိုင်သော နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးစနစ်များလည်းရှိသည်။ အစီရင်ခံစာ၏ ယခုအခန်းတွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုမှုဆက်ဆံမှုအား ရှင်းရှင်းလင်းလင်း အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုထားသည်။ ထို့အပြင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုမှုဆက်ဆံမှုနှင့်သက်ဆိုင်သော နိုင်ငံတကာစည်းမျဉ်းဥပဒေများကိုသုံးသပ်ထားသည်။ အထူးသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအပေါ်သို့ စည်းနှောင်မှုရှိသော နိုင်ငံတကာဥပဒေများကို အထူးအလေးပေး စိတ်ဖြာသုံးသပ်ထားသည်။

ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုသည် နိုင်ငံတကာခလေ့ထုံးတမ်း ဥပဒေကို ချိုးဖောက်သည်။

ယေဘုယျအားဖြင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းအား တားမြစ်ပိတ်ပင်ခြင်းသည် နိုင်ငံတကာထုံးတမ်းအစဉ် အလာဥပဒေတွင် ပါရှိပြီးဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ နိုင်ငံတခုသည် သက်ဆိုင်ရာအထူးပြုနိုင်ငံတကာ သဘောတူစာချုပ်များကို လက်မှတ်ရေးထိုးထားသည်ဖြစ်စေ မထားသည်ဖြစ်စေ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက် ခြင်းအား ကျူးလွန်ခြင်းမပြုရဟူ၍ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာခလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေဆိုသည်မှာ နိုင်ငံအား လုံး၏ တာဝန်ယူစိတ်အပေါ် အခြေခံ၍ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်။ အောက်ပါအခြေအနေလေးရပ်ပေါ် တွင် နိုင်ငံတကာခလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ (၁) နိုင်ငံအများစုသည်ပြဿနာတခုခု အား ဖြေရှင်းရာတွင် တူညီသော ပြည်တွင်းဥပဒေများပြဋ္ဌာန်းပြီး တူညီသောနည်းလမ်းများနှင့် ဖြေရှင်း ကြခြင်း (၂) ၎င်းနည်းလမ်းကိုထပ်ခါတလဲလဲ အချိန်အတော်တော်ကြာအထိ အသုံးပြုလာခြင်း (၃) ၎င်း နည်းလမ်းသည်ရှိနှင့်ပြီးသား နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့် လိုက်လျောညီထွေမှုရှိခြင်းနှင့် (၄) တခြားနိုင်ငံ များမှ ဆန့်ကျင်ခြင်းမရှိဘဲ ယေဘုယျအားဖြင့် လက်ခံကြခြင်းစသည်တို့ဖြစ်သည်။¹ မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့ သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ်များ လက်မှတ်ရေးထိုးထားခြင်းမရှိသော တိုင်းပြည်များ အပါအဝင်မည်သည့်နိုင်ငံမဆို နိုင်ငံတကာခလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများမှ ကင်းလွတ်ခွင့်မရှိစေရ။

ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ ရက်စက်စွာ၊ လူမဆန်စွာ (သို့မဟုတ်) ဂုဏ်သိက္ခာထိပါးစေ ရန်ပြုမှုဆက်ဆံခြင်း (သို့မဟုတ်) အပြစ်ပေးခြင်းအား ဆန့်ကျင်သော ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂသဘောတူစာချုပ် (CAT)

မြန်မာနိုင်ငံသည် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ ရက်စက်စွာ၊ လူမဆန်စွာ (သို့မဟုတ်) ဂုဏ်သိက္ခာထိပါးစေ ရန်ပြုမှုဆက်ဆံခြင်း (သို့မဟုတ်) အပြစ်ပေးခြင်းအားဆန့်ကျင်သော ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂသဘောတူစာ ချုပ် (CAT) အား လက်မှတ်ရေးထိုးထားခြင်းမရှိသော်လည်း CAT သည် နိုင်ငံတကာခလေ့ထုံးတမ်း ဥပဒေ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းတခုဖြစ်သည်ဟု ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လက်ခံထားသည်။ သဘောတူစာချုပ် တွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုအား အောက်ပါအတိုင်း အဓိပါယ်ဖွင့်ဆိုထားသည်။

နှိပ်စက်ခံရသူထံမှဖြစ်စေ၊ တတိယပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးထံမှဖြစ်စေ၊ သတင်း သို့မဟုတ် ဖြောင့်ဆိုဝန်ခံချက်တခုကို ရယူနိုင်ရေးအတွက် ရုပ်ပိုင်းအရဖြစ်စေ၊ စိတ်ပိုင်းအရ ဖြစ်စေ၊ ပြင်းထန်တဲ့ခံစားမှုဖြစ်စေရန်ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ အကြပ် ကိုင်ခြင်း၊ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းများ အပါအဝင် ၎င်းနည်းလမ်းမျိုးစုံနှင့် ကျင့်သုံးပြီးမှ သာ အစိုးရတာဝန်ရှိသူတစ်ဦး (သို့မဟုတ်) အာဏာရှိသူတစ်ဦးက လူတစ်ဦးတ ယောက်အပေါ်ကျူးလွန်ခြင်းသည် နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းမည်သည်။

နိုင်ငံတနိုင်ငံက ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုကို ကျူးလွန်ကြောင်းသက်သေပြနိုင်ရန်အတွက် အစိုးရ၏ပါဝင် ပတ်သက်မှု (သို့မဟုတ်) သဘောတူလက်ခံမှုရှိကြောင်း ပြသရန်လိုအပ်သည်ဟု သဘောတူစာချုပ် တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အထူးသက်ဆိုင်သည်။ အစိုးရအာဏာပိုင်တစ်ဦးဦးက ကျူး လွန်ခဲ့လျှင်သော်လည်းကောင်း၊ အစိုးရကိုယ်တိုင်သိရှိခြင်း (သို့မဟုတ်) သဘောတူခွင့်ပြုခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပွားခဲ့လျှင်သော်လည်းကောင်း၊ အစိုးရက ထိထိရောက်ရောက်အကာအကွယ်ပေးခြင်း မရှိလျှင် သော်လည်းကောင်း ထိုအပြုအမူကိုကျူးလွန်မှု၌ အစိုးရ၏ပါဝင်မှုဟု သဘောတူစာချုပ်တွင်သတ်မှတ် ထားသည်။ ယခုအစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြထားသောဖြစ်ရပ်များအရ မြန်မာအစိုးရအာဏာပိုင်များ ကိုယ်တိုင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းကိုကျူးလွန်နေသည့်အပြင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက် ပြုကျင့်မှုများကို ထိထိရောက်ရောက်ဟန့်တားရန်ပျက်ကွက်နေခြင်းနှင့် ထိုရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်သူ များကို အရေးယူရန်ပျက်ကွက်နေခြင်းကိုပါ မြင်တွေ့ရသည်။

‘စစ်ပွဲအတွင်းဖြစ်စေ၊ စစ်ဖြစ်မည့်အခြေအနေတွင်ဖြစ်စေ၊ ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်သောကာလ အတွင်းဖြစ်စေ၊ တခြားသောလူထုအရေးပေါ်အခြေအနေတွင်ဖြစ်စေ မည်သည့်အခြေအနေတွင် ဖြစ်စေ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု ကျူးလွန်ခြင်းမပြုရ။’² ဟု CAT တွင် အတိအကျ ပြဌာန်းထားသည်။ ထို ဥပဒေအခန်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အထူးအရေးကြီးသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံရေးအရ တင်းမာမှုများ၊ လက်နက်ကိုင်တိုင်းရင်းသားများနှင့် ဖြစ်ပွားနေသော စစ်ရေးပဋိပက္ခများကိုအကြောင်း ပြု၍ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုကို ကျူးလွန်ခြင်းမပြုနိုင်ပေ။

CAT တွင် အနိုင်အထက်ပြုမှုဆက်ဆံခြင်း ချိုးဖောက်မှုအတွက် သီးခြား အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုပေးထားသည်။ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝန်းက ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်လက်ခံထားသော အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်ဖြစ်သည်။ သဘောတူစာချုပ်အခန်း (၁၆) နှင့် (၁) အရ အနိုင်အထက်ပြုမှု ဆက်ဆံခြင်းသည် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက် ခြင်းကဲ့သို့ တိတိကျကျရည်မှန်းချက်ရှိစရာမလိုဘဲ စိတ်ပိုင်းနှင့်ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနာကျင်မှု (သို့မဟုတ်) ဝေဒနာကို အတိုင်းအတာတခုအထိ (ဆိုးဆိုးဝါးဝါးထိခိုက်နာကျင်စရာမလို) ခံစားရစေခြင်းကို ဆို လိုသည်။ နာကျင်မှု (သို့မဟုတ်) ခံစားမှုအား ဆိုးဆိုးဝါးဝါးဖြစ်သည်ဟူသော အဆင့်ရောက်သည် ဟု ဆုံးဖြတ်ရာတွင် ကျူးလွန်ခံရသူ၏ ကြန်အင်လက္ခဏာရပ်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ကျူးလွန်ခံရသူ၏ လိင်၊ အသက်အရွယ်၊ ကိုးကွယ်ရာဘာသာ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ကျန်းမာရေးအပြင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု အမျိုးအစားနှင့်ကာလစသည့် အခြေအနေများကိုပါ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်။ ဥပမာ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရစေသော ရက်ရက်စက်စက် ရိုက်နှက်ခြင်း၊ အချိန်ကြာမြင့်စွာ သာမန်မဟုတ်သော ပုံစံဖြင့်နေခိုင်းခြင်း၊ အချိန်ကြာမြင့်စွာချုပ်နှောင်ထား ခြင်း၊ စီကာရက်မီး (သို့မဟုတ်) တခြားသောအရာများနှင့်မီးရှို့ခြင်း၊ လျှပ်စစ်နှင့်ရောဂါရိုက်ခြင်း၊ မုဒိမ်းကျင့်ခြင်း နှင့်အခြားသောလိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်း၊ အသက်ရှူရပ်သွားသည်အထိ ပြုလုပ်ခြင်း၊ ဂုဏ်သိက္ခာညှိုးနွမ်းစေအောင် သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ ကိုယ်အင်္ဂါများဖြတ်တောက်ခြင်း၊ အခြေခံလိုအပ်ချက် များကို အချိန်ကာလကြာမြင့်စွာ ငြင်းပယ်ထားခြင်း၊ တိုက်ပိတ်ချုပ်နှောင်ထားခြင်း၊ အလွန်ညံ့ဖျင်း ဆိုးရွားသောအခြေအနေတွင် ချုပ်နှောင်ထားခြင်း စသည်တို့ပါဝင်သည်။³ ရုပ်ပိုင်းနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုကို ခွဲခြားရန် အရေးကြီးသော်လည်း ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုပုံစံ တော်တော်များများတွင် ပုံစံနှစ်မျိုးစလုံးပါဝင် လေ့ရှိသည်။

ဂျနီဗာသဘောတူညီချက်စာချုပ်များ

ဂျနီဗာသဘောတူညီချက် စာချုပ်များသည် စစ်ဘေးသင့်ပြည်သူများကို လူသားချင်းစာနာစွာပြုမူ ဆက်ဆံရမည့် နိုင်ငံတကာစံညွှန်းစံသတ်ချက်များကိုရေးဆွဲထားသည်။အခန်း(၃) တွင်ကမ္ဘာ့စစ်မဟုတ် သောလက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများအတွင်း လိုက်နာရမည့်အနိမ့်ဆုံး စံသတ်မှတ်ချက်များကို ပြဌာန်း ထားသည်။ ထိုအခန်းတွင် ပဋိပက္ခတွင်ပါဝင်သော ဘက်နှစ်ဖက်စလုံးမှ လိုက်နာရမည့် ဥပဒေစည်း မျဉ်းများပါရှိသည်။ ထိုစည်းမျဉ်းများတွင်လက်နက်ကိုင်တိုက်ခိုက်မှုများတွင် ပါဝင်ပတ်သက်ခြင်း မရှိ သူများအား လူသားဆန်စွာပြုမူဆက်ဆံရမည်ဟုပါရှိပြီး၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ ရက်စက်စွာပြုမူခြင်း၊ အရှက်တကွဲဖြစ်စေခြင်း (သို့မဟုတ်) ဂုဏ်သိက္ခာညှိုးနွမ်းစေရန် ဆက်ဆံခြင်းများကို တားမြစ်သည်။⁴ မြန်မာနိုင်ငံ အရှေ့ဖက်ခြမ်း၊ မြောက်ဖက်ခြမ်းတွင် လက်တလောဖြစ်ပေါ်နေသော အကြမ်းဖက် တိုက်ခိုက်မှုများသည် အခန်း (၃) တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ‘နိုင်ငံတကာစစ်မက်မဟုတ်သောလက် နက်ကိုင်တိုက်ခိုက်မှုများပုံစံ’ တွင်အကျုံးဝင်သည်။ ဂျနီဗာသဘောတူစာချုပ်များသည် မြန်မာနိုင်ငံ အတွက်အတိအကျအကျုံးဝင်သည်။ ယခုအစီရင်ခံစာပါမှတ်တမ်းတင်ထားသောဖြစ်ရပ်များကို ကြည့် ခြင်းအားဖြင့် မြန်မာအာဏာပိုင်များသည် ၎င်းသဘောတူစာချုပ်အား စဉ်ဆက်မပြတ်ချိုးဖောက်နေ သည်ကို မြင်တွေ့နိုင်ပေသည်။

ရောမစာချုပ်

နိုင်ငံတကာပြစ်မှုဆိုင်ရာတရားရုံး(ICC) ကို တည်ထောင်ခဲ့သည့် စာချုပ်ဖြစ်ပြီး စစ်ရာဇဝတ်မှုနှင့် လူသား မျိုးနွယ်တရားလုံးအပေါ် ဆန့်ကျင်သောရာဇဝတ်မှုများကို ကိုင်တွယ်သော တရားရုံးအဖြစ် သတ်မှတ်ခံထားရသည့် တရားရုံးဖြစ်သည်။ ICC က ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းအား အောက်ပါအတိုင်း အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုထားသည်။

‘ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအရဖြစ်စေ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအရဖြစ်စေ ချုပ်နှောင်ခံထားရသူတစ်ဦးအား (သို့မဟုတ်) သံသယဖြင့် ချုပ်နှောင်ခံထားရသူတစ်ဦးအား ဆိုးဆိုးဝါးဝါးနာကျင်စေလိုသော ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ တရားဥပဒေနှင့်အညီ ပြုမူဆက်ဆံခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသော နာကျင်မှု၊ ခံစားမှုများအား ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းဟု မသတ်မှတ်ပေ။’

ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက် အကျုံးဝင်သောဥပဒေစည်းမျဉ်းများသည် ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဂျီနီဗာ သဘောတူစာချုပ်အပါအဝင် ယခင်ရှိပြီးသား နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ်များတွင် အသိအမှတ်ပြု ထားပြီးဖြစ်သောကြောင့် ထိုသဘောတူစာချုပ်များတွင် လက်မှတ်ရေးထိုးပြီးသော တိုင်းပြည်များ သည် အဆိုပါသဘောတူစာချုပ်များပါ စည်းမျဉ်းဥပဒေများကို ပြည်တွင်းဥပဒေများတွင် ပြဋ္ဌာန်း လိုက်နာရန် တာဝန်ရှိသည်။^၅ ၁၉၄၉ ခုနှစ်ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက် (၄) ခုအနက် (၃) ခုကို လက်မှတ် ရေးထားထားသော မြန်မာနိုင်ငံသည် အထက်တွင်ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ကျူးလွန်မှုများကို ကာကွယ်ဟန့်တားသည့်ဥပဒေများ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းရန်တာဝန်ရှိသည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေငြာစာတမ်း (UDHR)

သဘောတူစာချုပ်တစ်ခုမဟုတ်သော်ငြား UDHR သည်နိုင်ငံတကာလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ဖြစ်ပြီး၊ အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းပုံစံအားလုံးအားဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်ရေးနိုင်ငံတကာ သဘောတူစာချုပ် (International Convention of the Elimination of Discrimination Against Women) ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂကလေးအခွင့်အရေး သဘောတူစာချုပ်အပါအဝင် နိုင်ငံတကာသဘောတူ စာချုပ်အများစုအတွက် UDHR အခြေခံစည်းမျဉ်းများကို အခြေခံအုတ်မြစ်တခုအဖြစ်အသုံးပြုခဲ့ သည်။ ထိုစာချုပ်နှစ်ခုစလုံးတွင် မြန်မာနိုင်ငံကလက်မှတ်ရေးထိုးထားသည်။ ကြေငြာစာတမ်းအခန်း (၅) တွင် ‘မည်သူတစ်ဦးတယောက်ကိုမှ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း (သို့မဟုတ်) ရက်စက်စွာ ဆက်ဆံခြင်း၊ လူမဆန်စွာ (သို့မဟုတ်) လူဂုဏ်သိက္ခာကို ထိပါးစေသော ပြုမူဆက်ဆံခြင်း (သို့မဟုတ်) အပြစ်ပေး ခြင်းများ မပြုလုပ်ရ။’ ဟု ဖော်ပြထားသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၉၄၈ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၁၀ ရက်နေ့ တွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေငြာစာတမ်း (UDHR) ကို ထောက်ခံပေးခဲ့သည်။

ASEAN နှင့် AICHR

အရှေ့တောင် အာရှနိုင်ငံများအသင်း (ASEAN) အား တည်ထောင်သောကြေငြာစာတမ်းတွင် ‘လူ့အခွင့်အရေးနှင့် အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များအား လေးစားလိုက်နာပါမည်။ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပါ မည်။’ ဟု အခြေခံစည်းမျဉ်းတခု ပါရှိသည်။ ထို့အပြင်အသစ်ရေးဆွဲထားသော ရည်ညွှန်းချက် (Terms of Reference) အသစ်တွင် ‘ASEAN ၏ အာရှဒေသအစိုးရများဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် (AICHR) ၏ ရည်မှန်းချက်သည် ‘ASEAN ပြည်သူများ၏ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်

များကို မြှင့်တင်ရန်၊ ကာကွယ်ရန်နှင့် 'ASEAN ပြည်သူများ၏ ငြိမ်းချမ်းစွာ၊ ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာ၊ ကြွယ်ဝချမ်းသာစွာ နေထိုင်နိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးကိုလေးစားလိုက်နာမည်'⁶ ဟု ရေးသားထားသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေငြာစာတမ်း၊ လုပ်ငန်းအစီအစဉ်နှင့် ဗီယာနာကြေငြာစာတမ်း၊ အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကလက်မှတ်ရေးထိုးထားသော နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးသဘောတူစာချုပ်များတွင် ပြဌာန်းထားသော နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး စံချိန်စံညွှန်းများ ကို လေးစားလိုက်နာရန်' ဟူသော AICHR အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် အဆိုပါ ရည်မှန်းချက်များကို ထပ်လောင်းထောက်ခံလိုက်သည်။⁷ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ASEAN အသင်းကြီး၏ ဥက္ကဋ္ဌရာထူး လက်ခံရယူမည်ဖြစ်သောကြောင့် အသင်းကြီး၏ ရည်မှန်းချက်ကို လိုက်နာ အကောင်အထည်ဖော်မည် ဟု ရှင်းရှင်းလင်းလင်းပြသလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အသင်းကြီး၏ ကြေငြာစာတမ်းတွင် ပြဌာန်းထားသော စည်းမျဉ်းများနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်သည်။

ကလေးအခွင့်အရေးသဘောတူစာချုပ်

မြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် ကလေးအခွင့်အရေးသဘောတူစာချုပ် (CRC) ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။ CRC သဘောတူစာချုပ်အရ အသက် ၁၈ နှစ်အောက်သူတိုင်းအား ကလေးဟု သတ်မှတ်သည်။ CRC အား သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးထားသော အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် ကလေးတဦးချင်းစီ၏ အခွင့်အရေးကို လေးစားလိုက်နာရမည်။ ကလေးများသည် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း (သို့မဟုတ်) ရက်စက်စွာ၊ လူမဆန်စွာ၊ ဂုဏ်သိက္ခာ ညှိုးနွမ်းစေအောင် ပြုမူဆက်ဆံခြင်း (သို့မဟုတ်) အပြစ်ပေးခြင်းများမခံရလေအောင် ဆောင်ရွက်ပေးရန်တာဝန်ရှိသည်။⁸ နှစ်ပေါင်း ၆၀ ကျော် ကြာမြင့်လာပြီဖြစ်သော မြန်မာနိုင်ငံ၏ စစ်ရေးပဋိပက္ခများကြောင့် အစိုးရနှင့် လက်နက်ကိုင်လူမျိုးစုတပ်များနှစ်ဖက်စလုံးတွင် ကလေးများအား လက်နက်ကိုင်တပ်အတွင်းသို့ သိမ်းသွင်းမှုများရှိခဲ့သည်။ တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် လတ်တလောဖြစ်ပွားနေသော တင်းမာမှုများ အထူးသဖြင့် ကချင်၊ ရှမ်းနှင့် ကရင်ပြည်နယ်တို့တွင် ကလေးစစ်သားအသုံးပြုမှု ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေသေးသည်။⁹

Jus Congens

ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းအား တားမြစ်ပိတ်ပင်ခြင်းသည် နိုင်ငံတကာ ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေတွင် တစ်ဖက်တစ်ပိုင်းအရပါဝင်သည့်အပြင် Jus Congens ဟုလူသိများသည့် မဖြစ်မနေ လိုက်နာရမည့် စံနှုန်းတခုအဖြစ် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်လက်ခံထားသည်။ နိုင်ငံတကာဓလေ့ထုံးတမ်း ဥပဒေကဲ့သို့ပင် စည်းနှောင်မှု ရှိရန် နိုင်ငံများက လက်မှတ်ရေးထိုးစရာမလိုပေ။ သို့သော် နိုင်ငံတကာဥပဒေတွင်ပါရှိသော jus congens ဟု သတ်မှတ်ထားသော အဓိကစည်းမျဉ်းများကို မည်သည့်အခြေအနေတွင်မဆို အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက ချိုးဖောက်ပိုင်ခွင့်မရှိပေ။ ထို့ကြောင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းအား တားမြစ်ပိတ်ပင်ခြင်း အား jus congens ဟု သတ်မှတ်ထားသောကြောင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းအား မည်သည့်အချိန်တွင် မဆို ကျူးလွန်ခြင်းမပြုရ။ စစ်ပွဲအတွင်းသော်လည်းကောင်း၊ စစ်ဖြစ်နိုင်သော အခြေအနေတွင်သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်တွင်းမတည်ငြိမ်သော ကာလတွင်သော်လည်းကောင်း၊ အရေးပေါ်အခြေအနေတွင် သော်လည်းကောင်း ကျူးလွန်ခြင်းမပြုရ။¹⁰ ထို့ကြောင့် အဆိုပါ နိုင်ငံတကာစံချိန်စံညွှန်းများအရ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းအား ပိတ်ပင်တားမြစ်ခြင်းစည်းမျဉ်းသည် နိုင်ငံအားလုံးတွင် အချိန်ပြည့်အတိအကျ သတ်ရောက်မှုရှိသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားရေးစနစ်။ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် အနိုင်အထက်ပြုမှုဆက်ဆံခြင်း ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ခုကို ဖန်တီးပေးထားသော စနစ်။

မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ပြဋ္ဌာန်းကျင့်သုံးနေသော မူဝါဒများ၊ အုပ်ချုပ်မှုပုံစံများ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းပုံစံများ သည် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် အနိုင်အထက်ပြုမှုများကို ဥပဒေအရ ကင်းလွတ်ခွင့်အပြည့်နှင့် ကျူးလွန်နိုင်သော ဝန်းကျင်တစ်ခု ဖန်တီးပေးထား သကဲ့သို့ဖြစ်နေသည်။ ထိုသို့ဖြစ်ရသည့် အဓိက အကြောင်းရင်းမှာ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုအား တားမြစ်ပေးထားသော ဥပဒေအားနည်းခြင်းနှင့်ဘက်လိုက် မှုကင်းသော၊ လွတ်လပ်သော တရားရေးစနစ် အားနည်းခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် အနိုင်အထက်ပြုမှုဆက်ဆံခြင်းအား ကာကွယ်ဟန့်တားရန်၊ ကျူးလွန်မှုတွင် တာဝန်ရှိသူများကို တရားစွဲဆိုရန် အစိုးရတွင်ဆန္ဒမရှိဟု ယူဆလျှင်ရနိုင်သည်။

ဥပဒေပြုခြင်း

မြန်မာအစိုးရသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းချိုးဖောက်မှုမရှိဟု အစဉ်အမြဲပြောဆိုဆန်ခဲ့ သည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ကျင်းပခဲ့သော Universal Periodic Review (UPR) အစည်းအဝေး တွင်လည်း ထပ်မံပြောဆိုဆန်ခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းသည် ဥပဒေအားချိုးဖောက် ခြင်းဖြစ်သဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းမရှိဟု မြန်မာအစိုးရက အခိုင်အမာပြောဆိုခဲ့ သည်။ သို့သော် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျင့်သုံးနေသော ဥပဒေများတွင်သော်လည်းကောင်း အခြေခံ ဥပဒေတွင်သော်လည်းကောင်း ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း မကျူးလွန်ရန်တားမြစ်ချက်ကို ရှင်းရှင်းလင်း လင်း ဖော်ပြထားခြင်း မရှိပေ။ ပုဒ်မ ၃၃၀ နှင့် ၃၃၁ တို့တွင် စစ်ဆေးမေးမြန်းနေစဉ် အတွင်းနာကျင်စေ ခြင်း၊ အပြင်းအထန် နာကျင်စေခြင်းများကို တားမြစ်ထားသည်။ ပုဒ်မ ၃၂၃ နှင့် ၃၂၅ တို့တွင် စစ်ဆေးမေးမြန်းနေစဉ်အတွင်း နာကျင်စေအောင်ပြုမှုခြင်းနှင့် အပြင်းအထန်နာကျင်စေအောင်ပြုမှု ခြင်းများကို တားမြစ်ထားသော်လည်း ထိုတားမြစ်မှုသည် ချုပ်နှောင်ခံထားရသူနှင့် အကျဉ်းသား များ အပေါ်တွင်သာ သတ်ရောက်မှုရှိသည်။ ပုဒ်မ ၁၆၆ အရ အစိုးရဝန်ထမ်းများက မည်သူတစ်ဦး တယောက်ကိုမှ နာကျင်စေမှုမပြုရဟု ယေဘုယျဆန်ဆန် တားမြစ်ထားသည်။^{၁၁} မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်ရှိကျင့်သုံးနေသော ဥပဒေများတွင် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု (သို့မဟုတ်) အနိုင်အ ထက်ပြုမှုအား အသေးစိတ် ဖော်ပြထားခြင်းမရှိ။ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းအား တိတိကျကျ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုထားခြင်း၊ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း တားမြစ်ထားသောဥပဒေများ အားနည်းသည့် ပတ်ဝန်း ကျင်တွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု အလွန်လွယ်ကူစွာ ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်။

ဖြစ်ရပ်တော်တော်များများတွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းအား တိတိကျကျ တားမြစ်ထားသော ဥပဒေ မရှိ ခြင်းကြောင့် တစ်ခုတည်းသာမဟုတ်ပဲ စစ်အစိုးရ ဆန့်ကျင်သူများကို ထောင်ချနိုင်သော ဥပဒေများရှိ နေခြင်း၊ အဖမ်းခံရသူအတိုက်အခံများအတွက် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် အနိုင်အထက်ပြုမှု ခံရ နိုင်သည့် အခြေအနေများရှိနေခြင်းကြောင့်လည်း ဖြစ်သည်။ ဥပမာ အရေးပေါ်အက်ဥပဒေ(၁၉၉၀)၊ မတရားအသင်းဥပဒေ (၁၉၀၈)၊ ပုံနှိပ်ခြင်းနှင့် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းဥပဒေ (၁၉၆၂) နှင့် နိုင်ငံတော် ကာကွယ်ရေးဥပဒေ (၁၉၇၅) စသည့် ဥပဒေများဖြစ်သည်။ ဥပဒေကြောင်းအရ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မရေးထားသဖြင့် အဓိပ္ပါယ်အမျိုးမျိုးထွက်နိုင်ပြီး ထိုဥပဒေများကို နိုင်ငံရေးအရသဘောထားကွဲလွဲ သူများကို မတရားဖမ်းဆီးရာတွင်လည်း အသုံးပြုတတ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံရာဇသတ်ကြီး ပုဒ်မ ၆၁၊ ၈၁ နှင့် ၁၆၇ တို့တွင် မလျော်ကန်စွာဖမ်းဆီးခြင်းနှင့် ချုပ်နှောင်ခြင်းကို တားမြစ်ထားသော်လည်း စစ်ထောက်လှမ်းရေး (MI) သည် ဝရမ်းမပါပဲ ဖမ်းဆီးခြင်း၊ စစ်ဆေးမေးမြန်းခြင်းများ ပြုလုပ်လေ့ရှိ သည်။

တရားရေးစနစ်ဖွဲ့စည်းပုံ

ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းအား တားမြစ်ပိတ်ပင်သော ပြည်တွင်းဥပဒေအားနည်းခြင်း အချက်ကသာ မြန်မာပြည်သူများအတွက် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု အကာကွယ်မဲ့နေရသည့်တခု တည်းသော အကြောင်းရင်းမဟုတ်ပေ။ လွတ်လပ်သော၊ ဘက်လိုက်မှုကင်းမဲ့သော၊ ထိရောက်သော တရားရေးစနစ် အားနည်းခြင်းအချက်ကြောင့်လည်း ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုအား အပြစ်ပေးမှုမရှိ၊ အတားအဆီးမရှိ ချိုးဖောက်နိုင်သော ဝန်းကျင်တခု ပေါ်ပေါက်စေသည့် အချက်လည်းဖြစ်သည်။

တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုကို လေးစားလိုက်နာကြောင်း၊ လွတ်လပ်၍ ထင်သာမြင်သာရှိသော တရားရေးစနစ် တခု ရှိရန်လိုအပ်ကြောင်းကို မတ်လ ၃၀ ရက်နေ့တွင် ပြောကြားခဲ့သည့် သမ္မတဦးသိန်းစိန်၏ သမ္မတတာဝန်လက်ခံယူသည့် မိန့်ခွန်းတွင်လည်းကောင်း၊ မတ်လ ၃၁ ရက်နေ့တွင် အစိုးရဝန်ကြီးအဖွဲ့နှင့် အစိုးရတာဝန်ရှိသူများကို ပြောကြားသော မိန့်ခွန်းတွင်လည်းကောင်း၊ ၂၀၁၁ ခုနှစ် ဧပြီလ ၆ ရက်နေ့တွင်¹² တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရဝန်ကြီးချုပ်များသို့ မိန့်ကြားသော မိန့်ခွန်းတွင်လည်းကောင်း ထည့်သွင်းပြောကြားခဲ့သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံတရားရေးစနစ်တွင် တာဝန်ပေးအပ်မှုနှင့် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ပုံတို့တွင် အနည်းငယ်သာ ပြောင်းလဲခဲ့ဟန် တွေ့ရသည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေအရ သမ္မတသည် မြန်မာနိုင်ငံ တရားရုံးချုပ်ရှေ့နေများကို ရွေးချယ်ခန့်အပ်နိုင်ပြီး၊ ပါလီမန်မှ ၎င်းရာထူးအတွက် အမည်စာရင်းတင်သွင်းခံရသူများသည် အခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ အရည်အချင်း ပြည့်မီခြင်းရှိမရှိ အတည်ပြုပေးသည်။ သမ္မတကိုယ်တိုင်ကိုယ်ပင် စစ်တပ်ဩဇာလွှမ်းမသာ ပါလီမန်က ရွေးချယ်ပေးသဖြင့် တရားရေးအဖွဲ့ဝင်များ ခန့်အပ်ခြင်းသည်လည်း စစ်တပ်သဘောကျ ရွေးချယ်မှုကသာ အခရာကျသည်။¹³ အရပ်သားတရားရုံးတခုဖွဲ့စည်းပုံသည် စစ်တပ်နှင့် အလွန်နီးစပ်သဖြင့် ထိုတရားရုံးများမှ စစ်တပ်အတွင်း လက်ရှိအရာရှိများနှင့် အရာရှိဟောင်းများအား တာဝန်ခံမှုပေါ်ထုတ်ရန် အခြေအနေ အလွန်နည်းပါးသည်။

မကြားသေးမီက ရာထူးခန့်အပ်မှုများကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် သမ္မတဦးသိန်းစိန် ရွေးကောက်ခံရအပြီး တရားရေး စနစ်တွင် အကြီးအကျယ် ပြောင်းလဲခြင်း မရှိသေးသည်ကို တွေ့ရသည်။ လက်ရှိတရားရေးစနစ်တွင် တရားသူကြီးချုပ်သည် တရားသူကြီး ဦးထွန်းဦးဖြစ်သည်။ ဦးထွန်းဦးသည် နိုင်ငံတော်တရားရုံးချုပ် တရားသူကြီးဟောင်းတဦးဖြစ်သည်။ တရားရေးရှေ့နေချုပ်သည် ယခင်လက်ထောက် တရားရေးရှေ့နေချုပ်ဖြစ်သည်။¹⁴ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးသန်းရွှေက ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်အား အပြစ်ရှိကြောင်းနှင့် သူ့အား ထိန်းသိမ်းထားရန် အမိန့်ကိုအတည်ပြုပေးခဲ့သော တရားသူကြီး ၃ ဦးတွင် ဦးထွန်းဦး တဦးပါဝင်သောကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားရေးစနစ်တွင် စစ်မှန်သော ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ဖြစ်ထွန်းနေသည်ဟု ပြောဆိုချက်များအပေါ် ယုံကြည်ရန် ခက်ခဲသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားများသည် တရားရေးစနစ်၏ အားနည်းချက်များကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာနေရဆဲ ဖြစ်သော်လည်း တရားသူကြီးချုပ်နှင့် နိုင်ငံတော်တရားရုံးချုပ်မှ တခြားသော တရားသူကြီးများ အပါအဝင် တာဝန်ရှိသူများက မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားရေးစနစ်တွင် စိန်ခေါ်ချက်များ၊ အားနည်းချက်များ ရှိနေသည်ကို လက်မခံ ငြင်းဆန်နေဆဲဖြစ်သည်။ ‘ကျနော်အရင်ကလဲ မြန်မာနိုင်ငံ တရားရေးစနစ်နဲ့ပတ်သက်လို့ စိုးရိမ်ချက်တွေကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်ပါတယ်။ အခုအချိန်ထိလည်း တရားရေးစနစ်ရဲ့ သီးခြားလွတ်လပ်မှု၊ ဘက်မလိုက်မှုတွေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး စိုးရိမ်နေရ ဆဲဖြစ်ပါတယ်။ တရားသူကြီးချုပ်အပြင် နိုင်ငံတော်တရားရုံးချုပ်က တရားသူကြီးတွေနဲ့ ကျနော်တွေ့ခဲ့ရတဲ့ အစည်းအဝေးမှာ တရားရေးစနစ်မှာရှိနေတဲ့ စိန်ခေါ်ချက်တွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး လက်ခံတဲ့ပုံ အလွန်နည်းပါတယ်။ ကျနော်အရင်ပေးခဲ့တဲ့ အကြံပြုချက်တွေကိုလည်း အကောင်အထည်ဖော်ဖို့လည်း ဆန္ဒမရှိတာကိုလည်း တွေ့ခဲ့ရတယ်’ ဟု မြန်မာနိုင်ငံလူ့အခွင့်အရေး အထူးကိုယ်စားလှယ်

သောမတ်စ်ဟိုဟေးကွင်တာနားက မကြာသေးမီက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။¹⁵

ထို့အပြင် ၂၀၀၈ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေအရ တရားသူကြီးများတွင် စစ်တပ်ကကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှု များအတွက် စီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာမရှိ။ ထိုပြစ်မှုများအတွက် စစ်တပ်တရားရေးစနစ်တွင်သာ စီရင် ပိုင်ခွင့် အခွင့်အာဏာရှိသည်။ စစ်တပ်တရားရေးစနစ်တွင် အဆုံးသတ်အာဏာရှိသူသည် အမျိုး သားကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးကောင်စီ၏ တင်ပြချက်၊ သဘောတူညီချက်နှင့်တကွ သမ္မတက ရွေးချယ်ခန့်အပ်သော ကာကွယ်ရေး စစ်ဦးချုပ်ဖြစ်သည်။¹⁶ ထို့ကြောင့် စစ်တပ်က ကျူးလွန်သော ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု (သို့မဟုတ်) အနိုင် အထက်ပြုကျင့်မှုသည် စစ်တပ်တရားရေးစနစ်အောက်တွင် အဝတ်ကင်းသော စီရင်ချက်ရနိုင်ဖွယ် မရှိပေ။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ထိရောက်မှုမရှိသော တရားရေးစနစ်ကြောင့် တရားဥပဒေအား လိုသလိုအသုံးချခြင်း၊ တရားမျှ တမှုမရှိသော တရားခုံရုံးများ ဆက်လက် ဖြစ်ပေါ်နေသည်။ ထိုတရားရုံးများတွင် မှန်ကန် သော တရားရေး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ အခြေခံအခွင့်အရေးများ မရှိခြင်း၊ တရားခံတဦးက မျက်မြင်သက်သေအား ခေါ်ယူခွင့်နှင့် မေးခွန်းထုတ်ပိုင်ခွင့်မရှိခြင်း၊ ကိုယ်စားပြုရှေ့နေ ငှားရမ်းခွင့် မရှိခြင်း၊ တရားရေးဆိုင်ရာ အယူခံခွင့် မရှိခြင်း၊ တရားခံတွင် အများပြည်သူတရား ခွင့်ရပိုင်ခွင့် မရှိခြင်း စသည်အခွင့်အရေးများ ဆုံးရှုံးသည်။ ထိုသို့ အခွင့်အရေးများဆုံးရှုံးသဖြင့် တရားရင်ဆိုင်ရသူ တဦးသည် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရနိုင်သော အခြေအနေနှင့် တရားရုံးတော်တွင် နစ်နာမှုများအတွက် တရားမျှတမှု မရနိုင်သော အခြေအနေများ ကြုံရတတ်သည်။

လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်

မြန်မာနိုင်ငံလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် (MNHR) သည် ပြည်သူများအား ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုမှ ကာကွယ်ပေးရန်ပျက်ကွက်သော အစိုးရအဖွဲ့အစည်းတခုဖြစ်သည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် သမ္မတဦးသိန်းစိန်၏ အမိန့်နှင့် ဖွဲ့စည်းပေးခဲ့သော MNHR သည် တိုင်းပြည်အဝှမ်း ဖြစ်ပွားနေသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို စုံစမ်းဖော်ထုတ်ရန်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ပြဿနာပေါင်းစုံနှင့် ပြည့်နေသော ကော်မရှင်တခုဖြစ်သည်။ ကော်မရှင်ဝန်ထမ်းများ၏ သီးခြားလွတ်လပ်ခွင့်သည် မေးခွန်းထုတ်စရာ ဖြစ်နေသည်။ ကော်မရှင်လူကြီး ၁၅ ဦးတွင် တိုင်းရင်း သားနှင့် ပညာရှင်နောက်ခံသမိုင်းရှိသော ကိုယ်စားလှယ်များပါဝင်သော်လည်း ယခင်စစ်အစိုးရနှင့် နီးစပ်သော အစိုးရဝန်ထမ်းများနှင့် အငြိမ်းစားသံတမန်များလည်း ပါဝင်သည်ကို တွေ့ရသည်။ ကော်မရှင် ဥက္ကဋ္ဌဦးဝင်းမရသည် သံတမန်ဘဝတုန်းက မြန်မာနိုင်ငံတွင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ မရှိဟု တောက်လျှောက် ငြင်းဆန်ခဲ့သူဖြစ်သည်။ MNHR အတွက် အကြီးမားဆုံးသော စိန်ခေါ်ချက်မှာ လုပ်ငန်းလည်ပတ်ရန် ဘဏ္ဍာငွေမရှိခြင်းလည်း ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် မတ်လတွင် လွှတ်တော်က MNHR တည်ထောင်မှုပုံစံသည် အခြေခံဥပဒေနှင့် ကိုက်ညီခြင်း မရှိဟု အကြောင်းပြ၍ ကော်မရှင်အတွက်တင်ပြလာသောဘဏ္ဍာ ငွေလျာထားချက်ကိုပယ်ချခဲ့သည်။ ကော်မရှင်၏ ဥပဒေ ကြောင်းအရအဆင့်နှင့် တရားဝင်အခန်းကဏ္ဍသည် ယခုအချိန်အထိမရှင်းမလင်း ဖြစ်နေသေးသည်။¹⁷ ဥပဒေမပြုမီကပင် ကော်မရှင်ဝန်ထမ်းများအား သင်တန်းပေးရန်အတွက် ဘဏ္ဍာငွေတချို့ ကူညီပေးမည်ဟု ကတိပြုထားသော်လည်း MNHR သည် မှန်ကန်သောလမ်းကြောင်းပေါ် ရောက် ရန်အတွက် စာရွက်ပေါ်အဆင့်တွင်သာ ရှိနေသေးပုံရသည်။ ထို့ကြောင့်ထိရောက်မှု မရှိခြင်း၊ လွတ် လပ်မှုမရှိခြင်းကြောင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု (သို့မဟုတ်) အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုကို ကာကွယ်ရန် (သို့မဟုတ်) တားမြစ်ရန် မစွမ်းသာသည့် အနေအထားတွင် ရှိနေသေးသည်။

အခန်း (၂)

၂၀၁၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲအပြီးမှစ၍
ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့်
အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု ချိုးဖောက်မှုပုံစံများ

၂၀၁၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲအပြီးမှစ၍ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု ချိုးဖောက်မှုပုံစံများ

၂၀၁၁ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလမှ ဒီဇင်ဘာလအထိ ND-Burma အဖွဲ့ဝင်အဖွဲ့အစည်းများသည် မြန်မာနိုင်ငံအဝှမ်း ဖြစ်ပွားခဲ့သော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု ၃၇၁ ခုကို မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပြီး အဆိုပါ ချိုးဖောက်မှုများအနက်မှ ၈၃ ခု (သို့မဟုတ်) ၂၂ ရာခိုင်နှုန်းသည် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့်အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု ချိုးဖောက်မှုများအဖြစ် တွေ့ရှိခဲ့ရသည်။ ကျူးလွန်ခံခဲ့ရသူများ၊ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် အာဏာပိုင်များ၏ လက်တုန့်ပြန်တိုက်ခိုက်မှုခံရမည် စိုးရိမ်သောကြောင့် ၎င်းတို့ကြိုတွေ့ခဲ့ရသည့် ချိုးဖောက်မှုများကို ရေငုံနှုတ်ဆိတ်နေသဖြင့် အစီရင်ခံစာပါ ချိုးဖောက်မှု အရေအတွက်သည် ချိုးဖောက်မှုအားလုံး၏ တစ်စိတ်တဒေသသာဖြစ်နိုင်သည်။

ND-Burma မှ ကောက်ယူရရှိသော ချိုးဖောက်မှုများကို လေ့လာသုံးသပ်ရာတွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု ချိုးဖောက်မှုသည် အဓိကအားဖြင့် နေရာနှစ်နေရာနှင့် အခြေအနေနှစ်ခုတွင် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။ ၎င်းနေရာများမှာ အကျဉ်းထောင်များ၊ အစိုးရ အချုပ်ခန်းများနှင့် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုဒေသများတွင် ဖြစ်သည်။ အကျဉ်းထောင်များ၊ အချုပ်ခန်းများတွင် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများသည် ချိုးဖောက်မှု၏ အဓိကပစ်မှတ်များဖြစ်ကြသည်။ အဖမ်းခံရပြီး စစ်ကြောရေးကာလများတွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းချိုးဖောက်မှု အဓိက ဖြစ်ပွားသည်။

ND-Burma မှ လက်ခံရရှိသော အစီရင်ခံချက်အများစုသည် မြန်မာနိုင်ငံအဝှမ်းအကျဉ်းထောင်များမှ ဖြစ်ကြ သော်လည်း အများစုသည် ရန်ကုန်မြို့ အင်းစိန်ထောင်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။ ၂၀၁၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲအပြီး နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများအပေါ် ကျူးလွန်ခဲ့သော ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက် ပြုကျင့်မှု ချိုးဖောက်မှုများတွင် အဓိကတွေ့ရသော ပုံစံနှစ်ခုကို အောက်ဖော်ပြပါ မှတ်တမ်းများအရ မြင်တွေ့နိုင်သည်။

(၁) မကြားသေးမီက လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်များ ဆက်တိုက်ပြုလုပ်ခဲ့သော်လည်း အကျဉ်းထောင်များအတွက် ဆက်လက်ကျန်ရှိနေသေးသော ရာနှင့်ချီသော နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသားများအပါအဝင် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများအပေါ် အနိုင်အထက် ပြုကျင့်မှုများ ဆက်လက်ဖြစ်နေခြင်း၊ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုသည် အချိန်ကာလကြာမြင့်စွာ တည်ရှိလာခြင်းကြောင့် ကျန်းမာရေးအရ နောက်ဆက်တွဲ ဆိုးကျိုးများ ဖြစ်ပေါ်နေသည့်အပြင် ၂၀၁၁ ခုနှစ် နှင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ်အတွင်း နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသားများစွာ အသက်ဆုံးရှုံးခဲ့ခြင်း။

(၂) သမ္မတဦးသိန်းစိန်အစိုးရ လက်ထက်တွင်လည်း နိုင်ငံရေးအတိုက်အခံများ ဆက်လက်အဖမ်းခံနေရခြင်းနှင့် ထိန်းသိမ်းခံရသော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများသည် စစ်ကြောရေးကာလအတွင်း ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံနေရသည်ကို မြင်တွေ့ရခြင်း။

ယခုအခန်းတွင် တိုင်းရင်းသားဒေသများအတွင်း ဖြစ်ပေါ်နေသော ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက် ပြုကျင့်မှု ချိုးဖောက်မှုပုံစံနှင့် ကျယ်ပြန့်မှုကို အသေးစိတ်ဖော်ပြထားသည်။ တိုင်းရင်းသား ဒေသများတွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုသည် စစ်အခြေစိုက်စခန်းများရှိ အချုပ်ခန်းများ ပြင်ပတွင်သော်လည်းကောင်း စစ်တပ်က ရွာသားများအပေါ် မတရားအုပ်ချုပ်သော ကျေးလက်ဒေသများတွင်သော်လည်းကောင်း အများအပြားဖြစ်ပွားခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။ အောက်ဖော်ပြပါဇယားသည် ၂၀၁၁ ခုနှစ်အတွင်း ND-Burma မှ လက်ခံရရှိသည့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက် ပြုကျင့်မှု ချိုးဖောက်မှု နယ်မြေဖြန့်ကျက်မှုကို ဖော်ပြသည်။ ကချင်၊ ကရင်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်တို့တွင် အများဆုံး ဖြစ်ပွားခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။

ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအလိုက် ချိုးဖောက်မှု အမျိုးအစား ၁၆ခု	ဇန်နဝါရီ	ဖေဖော်ဝါရီ	မတ်	ဧပြီ	မေ	ဇွန်	ဇူလိုင်	ဩဂုတ်	စက်တင်ဘာ	အောက်တိုဘာ	နိုဝင်ဘာ	ဒီဇင်ဘာ	စုစုပေါင်း
ချင်း					၁	၂	၂	၁					၆
ဧရာဝတီ	၁		၁										၂
ကချင်	၁					၄	၄	၁	၂	၃	၁	၁	၁၇

ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအလိုက် ချိုးဖောက်မှု အမျိုးအစား ၁၆ခု	ဇန်နဝါရီ	ဖေဖော်ဝါရီ	မတ်	ဧပြီ	မေ	ဇွန်	ဇူလိုင်	ဩဂုတ်	စက်တင်ဘာ	အောက်တိုဘာ	နိုဝင်ဘာ	ဒီဇင်ဘာ	စုစုပေါင်း
ကရင်	၆	၁	၁			၃		၅	၁				၁၇
ကယား (ကရင်နီ)			၁										၁
မကွေး													၀
မန္တလေး							၁		၁				၂
မွန်				၁		၁							၂
ပဲခူး	၁			၁	၃	၁							၆
ရခိုင်	၁						၁						၂
ရန်ကုန်	၄	၁			၃		၃	၁	၂	၁	၁	၂	၁၈
စစ်ကိုင်း				၁	၁	၁	၁						၄
တနင်္သာရီ		၁		၄		၅	၄		၂		၂		၁၈
ရှမ်းပြည်နယ်					၂		၂	၁					၅
စုစုပေါင်း	၁၄	၃	၃	၇	၁၀	၁၇	၁၈	၉	၈	၄	၄	၃	၁၀၀
	၂၀			၃၄			၃၅			၁၁			

တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုသည် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖြစ်ပေါ်နေပြီး အခြားလူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုပုံစံများတွင် တပေါင်းတည်းပါတက်သည်ကို တွေ့ရသည်။ ယခုအစီရင်ခံစာတွင် အောက်ဖော်ပြပါ ချိုးဖောက်မှုများတွင် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုအား အသေးစိတ်ဖော်ပြထားသည်။ ၎င်းချိုးဖောက်မှုများမှာ

- မတရားဖမ်းဆီးခြင်း
- အတင်းအဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်း
- အတင်းအဓမ္မပေါ်တာဆွဲခြင်း
- ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းများ သိမ်းယူခြင်း
- လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်အား ကန့်သတ်ထိန်းချုပ်ခြင်း
- မုဒိန်းကျင့်ခြင်းနှင့် လိင်အကြမ်းဖက်ခြင်း

နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများအား ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်း

လွန်ခဲ့သော ရာစုနှစ်လေးပုံတပုံနီးပါးအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများသည်မြန်မာ အစိုးရ၏ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့်အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုသားကောင်များဖြစ်ခဲ့ရသည်။ ND-Burma ၏ အဖွဲ့ဝင်အဖွဲ့တခုဖြစ်သော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများကူညီစောင့်ရှောက်ရေးအသင်း (AAPP) က နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဆိုသည်မှာ ငြိမ်းချမ်းသောနည်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း တော်လှန်သောလက်

နက်ကိုင်နည်းလမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုအား ထောက်ခံခြင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ လက်တွေ့ပါဝင်ခြင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ထောက်ပံ့ကူညီခြင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဖမ်းဆီးခံရသူများကို နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟုအဓိပါယ်ဖွင့်ဆိုထားသည်။ AAPP ၏ အဓိပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်အရ မြန်မာအစိုးရက ၎င်း၏မူဝါဒနှင့်ဆန့်ကျင်ဖက်လုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်သူ အားလုံးအား ဆန့်ကျင်ဖက်အတိုက်အခံများစုဟု သတ်မှတ်သဖြင့် ‘အစိုးရဆန့်ကျင်ရေးသမား’ ‘လုံခြုံရေးအခြေခံခြောက်နိုင်သူများ’ သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်သမားဟုသတ်မှတ်ခံရသူများပင် အကျုံးဝင်သည်ဟုဆိုသည်။¹⁸

နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများအားညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုသည် များသောအားဖြင့်အဖမ်းခံရပြီးနောက်ပြစ်ဒဏ် မချမှီ စစ်ကြောရေးကာလတွင် အဖြစ်များသည်။ တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုကို လေးစားလိုက်နာမှုမရှိခြင်း၊ တရားမျှတသောတရားရုံးများမရှိခြင်းနှင့် ဖမ်းဆီးခံရသူအတွက် တခြားရွေးချယ်စရာ၊ တိုင်ကြားစရာ မရှိသည့်အတွက် စစ်ကြောရေးကာလသည် လနှင့်ချီကြာတက်ပြီး တခါတရံနှင့်ချီကြာတတ်သည်။¹⁹ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းကြောင့် ရရှိလာသည့်ဖြောင့်ချက်များ၊ သက်သေအထောက်အထားများကိုအသုံးပြု၍ ထိန်းသိမ်းခံရသူများကို တရားစွဲသည်။ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းသည် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများကိုသာ ပစ်မှတ်ထားကျူးလွန်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ သာမန်ရာဇဝတ်သားအကျဉ်းသားများအပေါ်တွင်လည်း ကျူးလွန်မှုရှိသည်။²⁰

၁၉၉၃ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေများဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ အစီရင်ခံစာ တွင် ရုပ်ပိုင်းနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုတွင် အသုံးပြုသည့် နည်းလမ်းများကို မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။ ၎င်းတို့မှာ

- သံဒုတ်များ၊ ချိန်းကြိုးများနှင့် ရိုက်နှက်ခြင်း
- ‘သံလမ်း’ နှိပ်စက်နည်း။ ထိုနည်းသည် ခြေသလုံးအရေပြားများ လန်ထွက်လာသည်အထိ သံချောင်းများနှင့် လှိမ့်ခြင်းကိုဆိုလိုသည်။
- ‘မော်တော်ဆိုင်ကယ်ဆီးခြင်း။’ အကျဉ်းသားအား ဒူးကိုကွေး၊ လက်ကိုဆန့်ထုတ်၍ဆိုင်ကယ် မောင်းသည့် ပုံစံနှင့် အချိန်ကြာမြင့်စွာ နေခိုင်းခြင်း။
- သတ်မည်ဟု ခြိမ်းခြောက်ခြင်း
- အသက်ရှု မရအောင်လုပ်ခြင်း (သို့မဟုတ်) ရေနစ်ခြင်း
- ရေစက်ချ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း
- မအိပ်ခိုင်းခြင်း
- ရေပေးမသောက်ခြင်း
- တခြားအကျဉ်းသားများ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရသည်ကို အတင်းအကြပ် ကြည့်ခိုင်းခြင်း
- တိုက်ပိတ်ခြင်း စသည်တို့ဖြစ်သည်။

ထိုအစီရင်ခံစာတွက်အပြီး (၇) နှစ်အကြာ ၂၀၁၀ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ ကူညီစောင့်ရှောက်ရေးအသင်း (AAPP) က ၁၉၈၈ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၀ ခုနှစ်အကြား အထက်ဖော်ပြပါ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်နည်းလမ်း အားလုံးနီးပါးကို အသုံးပြုခဲ့သည်ဟူသော သက်သေအထောက်အထားများ ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့သဖြင့် မြန်မာစစ်အစိုးရသည် ၎င်းနည်းလမ်းများကို အမြဲတစေ အသုံးပြုနေသည်ကို သိနိုင်သည်။

၂၀၁၂ ခုနှစ် မတ်လ (၇) ရက်နေ့တွင် ထုတ်ဝေသော အစီရင်ခံစာတွင် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်သောမတ်စ်အိုဂျေးကင်တာနားက နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများအား စစ်ကြောရေးကာလအတွင်း ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်းအပါအဝင်၊ အကျဉ်းထောင်

အခြေအနေများအပေါ် စိုးရိမ်မကင်းဖြစ်ကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။ ‘မိသားစုများ လာရောက် လည်ပတ်ရန် ခက်ခဲသော၊ ထောင်ဝင်စာရရန် ခက်ခဲသော၊ မရှိမဖြစ်ဆေးဝါးနှင့် အစားအစာ ရရန် မလွယ်ကူသည့် ဝေးလံသည့်ဒေသများသို့ အကျဉ်းသားများအား ပြောင်းရွှေ့ခြင်း’ အပေါ်တွင်လည်း သူ့အနေနှင့် စိုးရိမ်ကြောင်း အဆိုပါ အစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြခဲ့သည်။²¹

နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများအား ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်း ချိုးဖောက်မှု လက်ရှိ အခြေအနေ

အစီရင်ခံစာရေးသားသည့်အချိန် ယမန်နှစ်အတွင်း အကျဉ်းသားများ လွတ်ပေးသော်လည်း AAPP က မြန်မာနိုင်ငံအကျဉ်းထောင်များအတွင်း နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား ၄၃၉ ဦးရှိနေသေးသည်ဟုအစီရင်ခံ ခဲ့သည်။ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်းသည် ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေဆဲဖြစ် သည်။ နှစ်ရှည်အကျဉ်းသားများကိုသာ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းမဟုတ်၊ လောလောလတ်လတ်အဖမ်းခံ ရသူများကိုလည်း ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများ ရှိသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ND-Burma ၏ သတင်း အချက်အလက်များအရ ဗိုလ်ကြီးဟောင်းနေမျိုးဇင်သည် ဦးသိန်းစိန်စိုးရလက်ထပ် ပထမဦးဆုံးဖမ်းဆီးခံ၊ ပြစ်ဒဏ်ချ၊ နှိပ်စက်ခံရသည့် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားတဦး ဖြစ်ခဲ့သည်။ သူ့အား အီလက်ထရောနစ်ပုဒ်မနှင့် ဖမ်းဆီးတရားစွဲခံခဲ့ရပြီး ၂၀၁၁ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂၆ ရက်နေ့တွင် သူ့အားထောင်ဒဏ် ၁၀ နှစ်ချမှတ် ခဲ့သည်။ ၂၀၁၀ ခုနှစ် ဧပြီလအစောပိုင်းတွင် ဗိုလ်ကြီးဟောင်းနေမျိုးဇင်၏ အီးမေးမှ ‘အမျိုးသားရင်ကြားစေရေး’ ဟူသော အီးမေးတစ်စောင်ကို ဒုရဲအုပ်ဆွေလင်းကတွေ့ပြီးနောက် သက်သေခံအဖြစ် အသုံးပြုကာ သူ့အား တရားစွဲခံခြင်းဖြစ်သည်။ အင်းစိန်ထောင်အတွင်း ပြုလုပ်ခဲ့သော တရားပိတ်တရားခွင့်အတွင်း နေမျိုးဇင်၏ မိသားစုအား ၂၀၁၁ ခုနှစ် ဇွန်လ ၂ ရက်နေ့ ရုံးထုတ်ရက်သို့ လာရောက်ခွင့်မပြုခဲ့ပေ။ ထို့အပြင် ဗိုလ်ကြီးဟောင်းနေမျိုးဇင်သည် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုဒဏ်ကြောင့် ခါးရိုးအတွင်းအကြောညစ်ခြင်း၊ နံရိုးကျိုးခြင်းများခံစားခဲ့ရဟန်ရှိသောကြောင့် တရားခွင့်သို့ ဆေးရုံလူနာထမ်းစင်နှင့် ခေါ်လာခဲ့ရသည်။ အကျဉ်းထောင်ကျနေစဉ်အတွင်း ဗိုလ်ကြီးဟောင်းနေမျိုးဇင်အား ပြင်ပဆေးကုသ ခွင့်မပေးခဲ့ပေ။²² ၂၀၁၂ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁၃ ရက်နေ့တွင် လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်နှင့် ပြန်လည်လွတ်မြောက် လာပြီး နောက်ဗိုလ်ကြီးဟောင်းနေမျိုးဇင်သည်အကျဉ်းကျနေစဉ် အင်းစိန်ထောင် အတွင်းသို့ တရားမဝင် ပစ္စည်းများသွင်းယူမှုနှင့် တရားစွဲခံခဲ့ရပြန်သည်။ တရားမဝင် ပစ္စည်းများဆိုသည်မှာ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် သွေးလှူအဖွဲ့ဝင်တဦးက သူ့အားပေးသော ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းပုံ ပါသောတီရှပ်၊ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ပုံပါသော သော့ချိပ်တို့ဖြစ်သည်။ ၎င်းတရားစွဲဆိုချက်များမှ တရားသေလွတ်သွားသော်လည်း နေမျိုးဇင်၏ အဖြစ်အပျက်သည် နိုင်ငံတကာမှ မြန်မာအစိုးရအပေါ် ရှုမြင်ချက်များနှင့် လက်တွေ့ အခြေအနေ ကွာဟနေသည်ကို ပြသနေသည်။

ND-Burma မှ ကောက်ယူရရှိခဲ့သော နောက်ထပ်ဖြစ်ရပ်တစ်ခုအရ ၂၀၁၀ ခုနှစ်ရွေးကောက်ပွဲ မတိုင်ခင် ထိန်းသိမ်းခံရသော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများကိုလည်း ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများ ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဥပမာတစ်ခုအဖြစ် ၂၀၁၀ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၂၂ ရက်နေ့တွင် X20 သင်္ကြန် မဏ္ဍပ် ဗုံးခွဲမှုနှင့် ဖမ်းဆီးခံခဲ့ရသောကျိုးဖြိုးဝေအောင် အမှုဖြစ်သည်။ ကျိုးဖြိုးဝေအောင် အဖမ်းခံခဲ့ရပြီးနောက် စစ်ကြောရေးတွင် ၉ ရက်ကြာ နှိပ်စက်ခံခဲ့ရသည်။ ကျိုးဖြိုးဝေအောင် နှိပ်စက်ခံခဲ့ရပုံကို သူ့အစ်ကို ဒေါက်တာထက်ဝေအောင်က နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ (နအဖ) ဥက္ကဋ္ဌ ထံသို့ ပေးပို့သောတိုင်ကြားစာတွင် မြင်တွေ့နိုင်သည်။

လက်ထိပ်ခတ်ပြီး မတ်တပ်ရပ်ခိုင်းထားစဉ် ခေါင်းကိုရိုက်ခြင်း၊ ခြေထောက်ဖြင့် ကန်ခြင်း၊ ထိုးခြင်းစသည့် နှိပ်စက်ခြင်းများအပါအဝင် လူမဆန်စွာ ညှဉ်းပန်း

နှိပ်စက်ခံခဲ့ရသည်။ ဒုရဲအုပ်အေးမင်းနိုင်က သူ့အား ဂျော်ကီကဲ့သို့ ထိုင်ခိုင်းပြီး ခြေထောက်များ တဆတ်ဆတ်တုန်လာသည်အထိ သူ့ခေါင်းအား ခြေထောက်နှင့် ကန်ခြင်း၊ ရိုက်နှက်ခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ထို့နောက်သူ့အား မတ်တပ်ရပ်ခိုင်း ပြန်သည်။ အထူးရဲထောက်လှမ်းရေး (SB) များက သူ့အားအစားမကျွေး၊ ရေမ တိုက်ပဲ ဆက်တိုက်နှိပ်စက်ခဲ့ကြသည်။ ကိုယ်လုံးတီးချွတ်ပြီး ကျောက်ခဲများ ပေါ်တွင် မျက်စိမှိတ် ဒူးထောက်ထိုင်ခိုင်းခြင်း၊ ယောက်ျားအင်္ဂါကို မီးနှင့်တို့ခြင်း၊ နားနှစ်ဖက်ကို စုံရိုက်ခြင်း၊ ရိုက်နှက်ကန်ကျောက်ခြင်း၊ တကြိမ်လျှင် တနာရီ ကျော်ကြာသည်အထိ ထိုင်ထလုပ်ခိုင်းခြင်း စသည့် နည်းလမ်းများနှင့် နှိပ်စက်ခံ ခဲ့ရသည်။ ရဲအုပ်ဆွေလင်းက ‘မင်းသေလည်း ဘာမှမဖြစ်ဘူး။’ ဟု သူ့အား မြိမ်းခြောက်ပြောဆိုခဲ့သည်။²³

နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများသည် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှိပ်စက်မှုအပြင် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှိပ်စက်မှုကိုပါ မကြာခဏခံရသည်။ တဦးတည်းတိုက် ပိတ်ထားခြင်းအား ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းဟု သတ်မှတ်နိုင် သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အကျဉ်းသား၏ စိတ်အခြေအနေအပေါ် ဆိုးဆိုးဝါးဝါး ထိခိုက်နိုင် သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းဆိုင်ရာတားမြစ်ခြင်း အထူးကိုယ်စား လှယ် တော် Juan E. Mendez က မကြားသေးမီကပင် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအား အကျဉ်းသားများကို တဦးတည်း တိုက်ပိတ်ချုပ်နှောင်ထားခြင်းအား (လုံးဝချွင်းချက်အခြေအနေမှလွဲ၍) ပိတ်ပင်တားမြစ်ရန် တောင်းဆိုခဲ့သည်။ ‘တဦးတည်း တိုက်ပိတ်အကျဉ်းချခြင်းအား တရားရုံးမတင်ခင် ထိန်းသိမ်းထားစဉ် ကာလအတွင်း အချိန်အကန့်အသတ်မရှိ (သို့မဟုတ်) အချိန်ကာလကြာမြင့်စွာ အပြစ်ပေးမှုတခု အဖြစ်အသုံးပြုပါက ထိုသို့အပြစ်ပေးခြင်းသည် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း (သို့မဟုတ်) ရက်စက်စွာ၊ လူမဆန်စွာ (သို့မဟုတ်) လူ့ဂုဏ်သိက္ခာကို ညှိုးနွမ်းစေအောင်ဆက်ဆံခြင်း (သို့မဟုတ်) အပြစ်ပေး ခြင်းဟု သတ်မှတ်နိုင်သည်’ ဟုပြောဆိုပြီး တဦးတည်းတိုက်ပိတ်အကျဉ်းချခြင်းကို ရှုံ့ချခဲ့သည်။²⁴ တဦးတည်း တိုက်ပိတ်အကျဉ်းချခြင်း၊ အခြေခံလိုအပ်ချက်များကို ငြင်းပယ်ခြင်း အပါအဝင် အလွန် ဆိုးဝါးသောစိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများသည် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှိပ်စက်မှုနှင့် အတူတူပင် ဖြစ်သည်။²⁵ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း နည်းလမ်းများကို စိတ်ပိုင်းနှင့်ရုပ်ပိုင်းဟူ၍ ခွဲခြားပြောတက် သော်လည်း နှစ်မျိုးစလုံးသည် အမြဲဒွန်တွဲနေတက်သည်။

ကိုဖြိုးဝေအောင်အမှုတွင် အထင်အရှား တွေ့နိုင်သည်။ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုဒဏ် မခံနိုင်တော့သည့် နောက်ဆုံးတွင် ကိုဖြိုးဝေအောင်သည် ဝန်ခံချက်ပေးရန် သဘောတူခဲ့သည်။ ဝန်ခံချက်ရပြီးနောက် သူ့အား အင်းစိန်အကျဉ်းထောင်တွင် နှစ်လကြာ တိုက်ပိတ်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ကိုဖြိုးဝေအောင်အား ခွေးတိုက်တွင်တလကြာ တိုက်ပိတ်ခဲ့သည်။ ခွေးတိုက်ဆိုသည်မှာ ကိုလိုနီလက်ကျန် အဆောင်များဖြစ်ပြီး အကျဉ်းသားများကို အပြစ်ပေးရန်အတွက် အသုံးပြုသည့် အကျဉ်းခန်းများ ဖြစ်သည်။ ဖြိုးဝေအောင်အား ခွေးတိုက်အတွင်းထားရှိခြင်း၏ အကြောင်းရင်းအား သူ့ကိုယ်စား စာရေးသားပေးသော သူ့အစ်ကို ဒေါက်တာထက်ဝေအောင်၏ စာတွင် မြင်တွေ့နိုင်သည်။

ခွေးတိုက်တွင် တိုက်ခန်း ၁၀ ခန်းရှိပြီး ကျနော့်ကိုတော့ အခန်း (၂) မှာ ထည့်ထား ပါတယ်။ ရေချိုးချိန်တချိန်ပဲ ကျနော့်ကို အပြင်ထွက်ခွင့်ပေးပါတယ်။ ကျနော့်ကို ခွေးတိုက်မှာ အပြစ်ပေးတဲ့အနေနဲ့ ထားတာဖြစ်ကြောင်းနဲ့ မိသားစုထောင်ဝင်စာ တလ ပိတ်တယ်ဆိုတဲ့အကြောင်းကို ထောင်အရာရှိတဦးက ကျနော့်ကိုပြောပါ တယ်။ မိသားစုထံမှ ပါဆယ်ထုတ်သာ ကျနော်လက်ခံနိုင်ကြောင်း သူကပြော ပါတယ်။ အာဏာပိုင်တွေက ကျနော်ပြောတာဆိုတာတွေကို စောင့်ကြည့်နေ

ကြောင်း၊ အကယ်၍ ကျနော်ရဲ့ အပြောအဆို၊ အနေအထိုင်မဟုတ်ဘူးဆိုရင် နောက်ထပ်အပြစ်ပေးခံရမယ်လို့လဲ ပြောပါတယ်။²⁶

၎င်းစာအရ ကိုဖိုးဝေအောင်သည် အကျဉ်းထောင်အခြေအနေနှင့်ပတ်သက်၍ တိုင်ကြားသဖြင့် အပြစ် ပေးသည့်အနေနှင့် သူ့အား ခွေးတိုက်တွင် ထည့်ထားခြင်း ဖြစ်သည်ဟု သိရသည်။ ကိုဖိုးဝေအောင် တိုင်ကြားသည့်အကြောင်းအရာမှာ အထူးသဖြင့် ထောင်အာဏာပိုင်များက ရာဇဝတ်အကျဉ်းသား များကို အသုံးပြု၍ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများကို စောင့်ကြည့်ခိုင်းခြင်း၊ ခြောက်လှန့်ခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက် ခြင်း၊ ရိုက်နှက်ခြင်းများ ပြုနေသည့်အကြောင်းဖြစ်သည်။ အကျဉ်းထောင်များတွင် မတရားမှုများကို ဖြေရှင်းပေးသည့်နေရာမရှိသည့်အပြင် တရားဝင်တိုင်ကြားနိုင်သော နေရာပင်မရှိ။ မကျေနပ်ချက်များ တိုင်ကြားသူများသည် အပြစ်ပေးခံရခြင်း၊ ထောင်ပြောင်းခံရခြင်းများ ကြုံတွေ့ရသည်။ အကျဉ်းထောင် အာဏာပိုင်များအား တိုင်ကြားခြင်းကြောင့် ကိုဖိုးဝေအောင်အား ခွေးတိုက်အတွင်းထည့်၍ အပြစ်ပေး ခြင်းကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် အကျဉ်းထောင်အတွင်း အခြေအနေများအကြောင်း ရေးသားထုတ်ဝေ သော အခြားအစီရင်ခံစာများနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိသည်ကိုတွေ့ရသည်။²⁷ ယခုနှစ်အတွင်း လွတ်ငြိမ်း ချမ်းသာခွင့်များနှင့် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများကို အာဏာပိုင်များက ပြန်လွှတ်ပေးသော်လည်း ကိုဖိုးဝေအောင်သည် အကျဉ်းထောင်အတွင်း ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းခြင်းခံနေရဆဲဖြစ်ပြီး နောက်ထပ် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု၊ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများ ဆက်လက်ခံနေရဆဲဖြစ်သည်။ ဥပဒေကြောင်းအရ ခိုင်မာပြည့်စုံခြင်းမရှိသော အမှုတခုကိုလည်း ဆက်လက်ရင်ဆိုင်နေရဆဲဖြစ်သည်။

ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်းကြောင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာခံစားရမှုကို နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသားဟောင်း တော်တော်များများက ပြန်ပြောင်းပြောကြရာတွင် ဒေါသကြီးခြင်း၊ ကြောက်ရွံ့ နေခြင်း၊ စိတ်ဓါတ်ကျခြင်း၊ ပစ်ပယ်ခံထားရခြင်းစသည့် ခံစားချက်တို့ ခံစားရသည်ဟုဆိုသည်။ ထို့အပြင် တချို့နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းများသည် အကျဉ်းထောင်အတွင်း ရရှိခဲ့သော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာဝေဒနာကို ထောင်မှလွတ်လာပြီး အပြင်လောကရောက်သည်အထိ ဆက်လက် ခံစားနေရသည်။²⁸ ၂၀၀၇ ခုနှစ်အတွင်းတော်လှန်ရေးတွင် အဓိကခေါင်းဆောင်သံဃာတပါးဖြစ်သူ၊ မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ သံဃာ့တပ်ပေါင်းစုခေါင်းဆောင် ကိုယ်တော်အရှင်ဂမ္ဘီရ၏အမှုတွင် နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသားများအား ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်းကို ထပ်မံတွေ့နိုင်သည့် အပြင်၊ ထိုသို့နှိပ်စက်မှုကြောင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာထိခိုက်မှုကိုပါ တွေ့ရသည်။

၂၀၁၁ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် အရှင်ဂမ္ဘီရအား လွတ်ပေးရန်နှင့် ဆေးရုံတက် ဆေးကုသခွင့် ပေးရန် မေတ္တာရပ်ခံတောင်းဆိုစာတွင် အရှင်ဂမ္ဘီရ အမတော် မခင်သူဌေးက သူ၏ မောင်တော်သည် ၂၀၀၇ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလမှ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလအထိ အကျဉ်းထောင်အတွင်း ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက် ခံရပုံကို အောက်ပါအတိုင်း ရေးသားခဲ့သည်။

(ခန္ဓိး အကျဉ်းထောင်အတွင်း အကျဉ်းကျနေစဉ်) ထောင်အာဏာပိုင်များနှင့် ဝါဒါများက သူ့အားတဖက်တွင် တလက်မထူ၍ နောက်တဖက်တွင် နှစ်လက် မထူသော တုတ်နှင့်ခေါင်းကိုရိုက်နှက် နှိပ်စက်ခဲ့သည်။ ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဧပြီလ တလလုံး ၁၅ မိနစ်လျှင်တကြိမ် သူ့အရိုက်ခံရသည်။ သူ့အား ရိုက်နေစဉ်လက်ကို နောက်ပြန်လက်ထိပ်ခတ်ထားပြီး သံခြေကျင်းကိုလည်း ဝတ်ခိုင်းထားသည်။ ထို့အပြင် အမဲရောင်အဝတ်အိတ်နှင့် ခေါင်းကိုအုပ်ထားပြီး ပါးစပ်အတွင်းသို့လည်း အဝတ်စထည့်ထားသည်။ သူ့အား နှိပ်စက်သောလအတွင်း ထောင် ဝါဒါများက သူ့ကို ဇွန်းနှင့်ကျွေးသည်။ ထိုင်ခုံတခုပေါ်တွင် သူ့ကိုထိုင်ခိုင်းထားပြီး အပေါ် သွား၊ အလေးသွားခြင်း နှစ်မျိုးစလုံးကို ထိုင်ခေါ်ပေါ်မှာတင် လုပ်ခိုင်းခဲ့သည်။ ၂၀၀၉ ခုနှစ် မေလတွင် သူ့အား ကလေးထောင်သို့ပြောင်းရွှေ့ခဲ့ပြီး၊ တပါးတည်း

တိုက်ပိတ်ထားခဲ့သည်။

မခင်သူဌေး၏ အဆိုအရ အရှင်ဂမ္ဘီရသည် တပတ်လျှင် တကြိမ် (သို့မဟုတ်) နှစ်ကြိမ် ခေါင်းအရမ်း ကိုက်သည့် ဝေဒနာခံစားရကြောင်းနှင့် အလွန်နာကျင်စွာခံစားရသည်ဟု ပြောသည်။ အရှင်ဂမ္ဘီရ၏ အခြေအနေအား ထောင်ဝါဒများ၏ တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်ပေးပုံကိုလည်း မခင်သူဌေးက အောက်ပိုင်း အတိုင်းပြောပြသည်။

သူနာလိုအော်တိုင်း အစောင့်များ၊ ဝါဒါများ၊ ထောင်အရာရှိတွေက သူ့ကို ဆေးတလုံး (မူးယစ်ဆေးဝါးဟု ယုံကြည်ရသည်။) ထိုးပေးပါတယ်။ ဆေးထိုး ပြီးတာနဲ့ သူငါးနာရီလောက် သူ့အိပ်ပျော်သွားတက်ပါတယ်။ အိပ်ယာနိုး လာရင် စကားပြောမရပဲ ကြောင်တောင်တောင် ဖြစ်နေတက်တယ်လို့ နိုင်ငံရေးအကျဉ်း သားဟောင်းတွေက ပြောပြပါတယ်။ ဒုတိယထောင်ပိုင် ဦးခင်မောင်သိန်းက သူကလေးထောင်မှာ တာဝန်ကျနေစဉ် အာဏာပိုင်တွေထံကို စာတစောင် ရေးပို့ခဲ့ပါတယ်။ စာမှာ ကလေးတွင်ရှိသော ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု သည် မလုံလောက်ခြင်း၊ အထူးကု ဆရာဝန်မရှိခြင်းကြောင့် အရှင်ဂမ္ဘီရ ကို ရန်ကုန်သို့ ပြောင်းရွှေ့၍ ဆေးကုခွင့်ပေးသင့်ကြောင်း ရေးသားခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ယခုကဲ့သို့ အနိုင်အထက်ပြုမူခြင်းသည် အလွန်အန္တရာယ်များကြောင်းနှင့် နောက်နောင်တွင် ထိုသို့ဆောင်ရွက်ချက်များအပေါ် သူ့အနေနှင့်တာဝန်မခံလိုကြောင်းရေးသားထား ခဲ့သည်။

အရှင်ဂမ္ဘီရအား အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်းသည် ၂၀၁၁ ခုနှစ်အထိ ဆက်ဖြစ်ခဲ့သဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အကျဉ်းထောင်များအတွင်း ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုမရှိခြင်း၊ သင့်တော်ရာ ဆရာဝန်များမရှိခြင်း၊ ထောင်အာဏာပိုင်များက အကျဉ်းသားများကို ဆေးအမှားများနှင့် ကုသပေးခြင်း (သို့မဟုတ်) ဆေးအတုများနှင့် ကုသပေးခြင်း စသည့်အစီရင်ခံမှုများနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ ထိန်းသိမ်းထားခြင်းကြောင့် အရှင်ဂမ္ဘီရခံစားရသော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အခြေအနေကို မခင်သူဌေးက ရေးသားခဲ့သည်။

(ပြန်လွတ်လာသော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားတဦး၏ အဆိုအရ) တခါတရံတွင် အရှင်ဂမ္ဘီရ သည် စိတ်ဓါတ်အရမ်းကျပြီး နံရံကို လက်သီးနှင့် ထိုးတက်သည်။ တရားထိုင်ရန် သူ့ကြိုးစားသော်လည်း ထိုင်မရ၊ ခေါက်တုန့်ခေါက်ပြန်သာ လမ်း လျှောက်နေသည်။ မကြာသေးခင်က လွတ်လာသော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ၏ ပြောဆိုချက်ကို လေ့လာကြည့်ရာတွင် အရှင်ဂမ္ဘီရသည် မူးယစ်ဆေးဝါးစွဲနေ သည်ကို အထင်အရှား မြင်တွေ့နိုင်သည်။

၂၀၁၁ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၁၂ ရက်နေ့တွင် AAPP ၏ ထုတ်ပြန်ချက်တွင် အရှင်ဂမ္ဘီရသည် အာရုံကြောများ ပျက်ဆီးနေသည့်ပုံစံတွေ့ရကြောင်း အခြားအကျဉ်းသားများ လွှတ်ပေးချိန်တွင် သူ့မလွတ်သေးသည်ကို သိရသည့်အခါ အော်ဟစ်ပေါက်ကွဲခဲ့သည်ဟုဆိုသည်။ သူ့အား စိတ်ငြိမ်ဆေး ထိုးလိုက်သဖြင့် သတိမေ့သွားသည်။²⁹ အရှင်ဂမ္ဘီရ သည် ၂၀၁၂ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁၃ ရက်နေ့တွင် တခြားနိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများအနှင့်အတူ ပြန်လွတ်မြောက်လာသော်လည်း ပုဒ်မ ၄၀၁ နှင့် လွတ်မြောက်လာခြင်းဖြစ်သည်။ ပုဒ်မ ၄၀၁ အရ အသေးစားပြစ်မှုတခုနှင့်ပင် သူ့အားဝရမ်းမပါပဲ ပြန်ဖမ်းဆီးနိုင်ပြီး ယခင်ကျန်ရှိနေသေးသော ပြစ်မှုများနှင့်ပါ တပေါင်းတည်းချနိုင်သည်။³⁰ အာဏာပိုင် များက ပိတ်ထားသောဘုန်းကြီးကျောင်းအတွင်း အရှင်ဂမ္ဘီရ ပြန်သီတင်းသုံးသဖြင့်သူ့အား ပြန်လည် တရားစွဲလိုက်ခြင်းသည် ပုဒ်မ ၄၀၁ နှင့်ပြန်လွတ်ပေးလိုက်သော အရှင်ဂမ္ဘီရအပါအဝင် တခြား

နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများအား အစိုးရအနေနှင့် ထောင်ထဲသို့ ပြန်ပို့နိုင်ကြောင်း သတိပေးလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။

၂၀၁၀ ခုနှစ်မှစ၍ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုကြောင့် အသက်ဆုံးရှုံးသွားရသည့် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ

ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်းသည် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများအပေါ် နောက် ဆက်တွဲ ဆိုးကျိုးသတ်ရောက်မှုများ ရှိသည်။ ၁၉၈၈ ခုနှစ်မှစ၍ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား ၁၅၂ ဦးသည် ထောင်အာဏာပိုင်များ၏ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများ ကြောင့် အသက်ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်ဟု AAPP က အတည်ပြုထားသည်။ အသက်ဆုံးရှုံးသွားရသော နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသားများ၏ မိသားစုဝင်များသည် တာဝန်ရှိသူများထံမှ လျော်ကြေးတစ်စုံတရာ မရသည့်အပြင် တစ်စီပြိုကွဲသွားသော မိသားစုဘဝကို တဆက်တည်း ပြန်တည်ဆောက်နေရသည်။

၂၀၁၀ ခုနှစ်ရွေးကောက်ပွဲအပြီးမှစ၍ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် အနိုင်အထက်ပြု ကျင့်ခြင်းကြောင့် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား သေဆုံးမှု အနည်းဆုံးနှစ်ခု ရှိခဲ့သည်ဟု ND-Burma က မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။ ဇော်လင်းထွန်းသည် အကျဉ်းထောင် အတွင်း ဆေးကုသခွင့် မရခဲ့သောရောဂါများ၊ ညှဉ်းပန်း နှိပ်စက်မှုမြောက်စေသည့် လူသားမဆန်သော ထောင်တွင်းအခြေအနေများကြောင့် ပြန်လွတ်ပြီး တလ အကြာ ၂၀၁၁ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ တွင် အသက်ဆုံးရှုံးခဲ့သည်။

အလားတူဖြစ်ရပ်တစ်ခုအဖြစ် ကိုသက်နွယ် သည် ထောင်မှပြန်လွတ်ပြီး ၉ ရက်အကြာ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် အသက် ဆုံးရှုံးခဲ့ရပြန်သည်။ ကိုသက်နွယ် (ခေါ်) ကိုငြိမ်းလူကို သူ့အမ မမာလာနွယ်၏နေအိမ်တွင် ၂၀၀၂ခုနှစ်ဒီဇင်ဘာလ ၁၀ရက် နေ့တွင် ဖမ်းဆီးခဲ့သည်။ သူနှင့်သူ့အမ နှစ်ဦးစလုံးအား တရားမဝင်အသင်းအက်ဥပဒေ၊ အရေးပေါ်အက်ဥပဒေ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးဥပဒေ၊ တရားမဝင်အသင်းများနှင့်ဆက်သွယ် ဆောင်ရွက်ခြင်းဥပဒေများနှင့်အရေးယူပြီးနှစ်ရှည်ထောင်ဒဏ်များချမှတ်ခဲ့သည်။

မမာလာနွယ်က ကိုသက်နွယ်သည် စစ်ကြောရေး ကာလအတွင်း စစ်ထောက် လှမ်းရေးတပ်ဖွဲ့အမှတ် ၂၆ ၏ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရပုံကို ပြန်ပြောင်း ပြောပြခဲ့သည်။ ကိုသက်နွယ်အား လက်ထိပ် ကိုသက်နွယ် အသုဘ အခမ်းအနား (Photo - AAPP) နောက်ပြန်ခတ်၍ သစ်သားခြေကျင်းတွင် ချုပ်နှောင်ထား သည်။ အာဏာပိုင်များက သူ့အား မစင်ပုံးထဲ ခေါင်းနှစ်၍ စကားပြောအောင် နှိပ်စက်ခဲ့ သည်ဟု မမာလာနွယ်ကပြောသည်။ သူ့လက်နှင့် ခြေထောက်များကို အမြဲတမ်းထိတ်တုန် ခတ်ထားပြီး ထမင်းစားချိန်သာ သူ့အား လက်တဖက်ဖြုတ် ပေးသည်ဟု မမာလာနွယ်က ပြောသည်။ နည်းလမ်းပေါင်းစုံနှင့် သူ့အား နှိပ်စက်ခဲ့သည်ဟုလည်း ပြောသည်။ ကိုသက်နွယ်ဖြေဆိုချက်ကို မနှစ်သက်ပါက ရှေ့ရိုက် နှိပ်စက်ခဲ့သည်။ ကိုသက်နွယ်အား ထောင်ဒဏ် ၃၈ နှစ်ချမှတ်ခဲ့သည်။ သူ့အမအား ကူညီ အားပေးမှုနှင့် ၂၅ နှစ် ချမှတ်ခဲ့သော်လည်း ၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင် ချွင်းချက်မရှိ ပြန်လွတ်ပေးခဲ့သည်။ ၁၀ နှစ်တာ ထောင်ကျနေစဉ်အတွင်း ကိုသက်နွယ်သည် တီဘီရောဂါ၊ အာရုံကြော ပျက်စီးခြင်း၊ စိတ်ဝေဒနာခံစားရခြင်းအပြင် အသည်းကင်ဆာပါ ဖြစ်ခဲ့သည်။

ထောင်ကျနေစဉ်အတွင်း ခဏခဏ သတိလစ်တတ်သဖြင့် ရန်ကုန်ဆေးရုံကြီးတွင် ဆေးကုသမှု ခံယူခဲ့ရသည်။ စိတ်ရောဂါ ကုဆေးရုံတွင် လည်း နှစ်ကြိမ်ဆေးကုသမှုခံယူခဲ့ရသည်။ အင်းစိန်အကျဉ်း ထောင်ဆေးရုံ၏ အထူးဆောင်ရှိ အခန်းတခန်းတွင် သူ့အား ထိန်းသိမ်းထားခဲ့သည်ဟု သိရသည်။ ထိုအခန်းသည် လက်ပလိုဆီ၊ တီဘီနှင့် အိပ်ချ်အိုင်ဗွီ/အေအိုင်ဒီအက်စ် ကဲ့သို့သော ကူးစက်ရောဂါ ထောင်ကျများထားသော အခန်းဖြစ်သည်ဟု AAPP အတွင်းရေးမှူး ကိုတိတ်နိုင်က ပြောဆိုသည်။

မမာလာနွယ်အပါအဝင် အဖွဲ့အစည်းများအရသော်လည်းကောင်း၊ တဦးချင်းအရသော်လည်းကောင်း လက်ရှိအစိုးရနှင့် ယခင်အစိုးရကို ကိုသက်နွယ်၏ကျန်းမာရေးဆိုးဝါးမှုကိုထောက်ရှု၍ လူသားချင်းစာ နှာမှုနှင့် သူ့အားလွတ်ပေးပါရန် အသနားခံခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ကိုသက်နွယ်သည် ၂၀၁၂ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁၃ ရက်နေ့ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်မတိုင်ခင်အထိ ထိန်းသိမ်းခံခဲ့ရသည်။ ပြန်လွတ်ချိန်တွင် ကိုသက်နွယ်သည် ခြေထောက်များဖေါယောင်နေသဖြင့် လမ်းကောင်းကောင်းမလျှောက်နိုင်သည့် အပြင် သူ့၏တဦးတည်းသော မိသားစုဝင်ဖြစ်သည့် အမဖြစ်သူကိုလည်း မမှတ်မိတော့ပေ။ အင်းစိန် ထောင်မှ လွတ်လာပြီး ၉ ရက် အကြာတွင် ကိုသက်နွယ် အသက်ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်။ ‘ကျမမောင်လေး ထောင်ထဲကို ဝင်သွားတုန်းက ငယ်ငယ်ရွယ်ရွယ်၊ ဖြတ်ဖြတ်လတ်လတ်၊ ကျန်းမာရေး အပြည့်နဲ့ပါ။ စစ်ကြောရေးကာလမှာရော၊ ၁၀ နှစ် ထောင်ကျနေတုန်းမှာ စိတ်ရော၊ ကိုယ်ပါ နှိပ်စက်ခံခဲ့ရပါတယ်။’ ဟု မမာလာနွယ်က ပြောဆိုသည်။

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများနေထိုင်ရာဒေသများအတွင်း ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက် ပြုကျင့်မှုများ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများသာ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသူ များမဟုတ်။ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများသည် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် ထိုးစစ်များအတွက် မြန်မာစစ်တပ်စစ်သားများ အလုံးအရင်းနှင့် နေရာချထားသော တိုင်းရင်းသား ဒေသများတွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည်။ တိုင်းရင်းသားဒေသများအတွင်း စစ်ရေး တိုးချဲ့ခြင်းကြောင့် မတည်ငြိမ်မှုများဖြစ်ပေါ်နေခြင်း၊ အရပ်သားပြည်သူများကို တရားဝင် စစ်ရေး ပစ်မှတ်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားသော အစိုးရမူဝါဒများကြောင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြု ကျင့်မှုများ အပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများသည် နေရာအနှံ့အပြားတွင် ပုံမှန်ဆက်လက် ဖြစ်ပေါ် နေသည်ကို တွေ့ရသည်။

တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် နေထိုင်သော အရပ်သားပြည်သူများ ခံစားရသော ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုပုံစံသည် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများကို အသုံးပြုသော ပုံစံနှင့် မတူကွဲပြား သည်ကို ND-Burma က တွေ့ရှိခဲ့သည်။ အစိုးရအကျဉ်းထောင်များတွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများနှင့် မတူပဲ တိုင်းရင်းသားဒေသများအတွင်းရှိ ပြည်သူများသည် အချုပ်စခန်း (သို့မဟုတ်) ရဲစခန်းများအပြင်ဖက်တွင် ချိုးဖောက်မှု ကျူးလွန်ခံရ သည်။ ကျူးလွန်မှုများသည် ကျေးရွာများအတွင်းတွင်သော်လည်းကောင်း၊ စစ်စခန်းများအတွင်း သော်လည်းကောင်း၊ စစ်တပ်အတွက် ပေါ်တာအဖြစ်သော်လည်းကောင်း၊ အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေး အဖြစ် သော်လည်းကောင်း ထမ်းဆောင်ပေးနေစဉ် လူသူမနီး ကျေးလက်ဒေသများတွင် သော် လည်းကောင်း ဖြစ်ပွားခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။

တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုသည် မတရား ဖမ်းဆီး ခံစဉ်နှင့် စစ်ဆေးမေးမြန်းစဉ် အခင်းအကျင်းများတွင်သာ ဖြစ်ပွားသည်သာမဟုတ် တခြားလူ့

အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု အမျိုးအစားတွင် တပေါင်းတည်းတွေ့ခဲ့ရသည်။ သာဓကအားဖြင့် အတင်းအဓမ္မလုပ်အားပေးခြင်း၊ ပေါ်တာခွဲခြင်း၊ ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းနှင့် မြေယာသိမ်းဆည်းခြင်း၊ လွတ်လပ်စွာ လှုပ်ရှားသွားလာခွင့်အား ထိန်းချုပ်ကန့်သတ်ခြင်း၊ မုဒိန်းကျင့်ခြင်းနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်း ချိုးဖောက်မှုများတွင်လည်း ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု ချိုးဖောက်မှုကို တဆက်တစပ်တည်း တွေ့ခဲ့ရသည်။

မြန်မာအစိုးရစစ်တပ်သည် တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုအား အဓိကအားဖြင့် စစ်ဗျူဟာနှစ်ခုအောက်တွင် စနစ်တကျ ကျူးလွန်နေသည်။ ၎င်းစစ်ဗျူဟာများမှာ နယ်ခြားစောင့်တပ် (BGF) နှင့် ဖြတ်လေးဖြတ် စစ်ဗျူဟာဖြစ်သည်။ ၎င်းမူဝါဒနှစ်ခုနှင့်အတူ ကျူးလွန်သူများကို တာဝန်ခံမှုမရှိသော တခြားသော တရားမဝင် အပြုအမူများကြောင့် တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက် ပြုကျင့်မှုများသည် အဟန့်အတားမရှိ ဆက်လက်ကျူးလွန်နေခြင်းဖြစ်သည်ကိုတွေ့ရသည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ပေါ်ထွက်လာသော နယ်ခြားစောင့်တပ်အစီအစဉ်သည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ လက်နက်ကိုင်တပ်အားလုံးကို နအဖ ထိန်းချုပ်မှုအောက် ထားရန် ဖြစ်သည်။³¹ ၎င်းအစီအစဉ် အထောက်အပံ့အကူပြုပေးရန်အတွက် ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် မြန်မာအစိုးရသည် ၎င်းနှင့်အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်ချုပ်ဆိုထားသော တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့များကို အစိုးရ၏ နယ်ခြားစောင့်တပ်အစီအစဉ်အား လိုက်နာပါဝင်ရန် တရားဝင် တောင်းဆိုခဲ့သည်။³² တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကို နယ်ခြားစောင့်တပ်ဖွဲ့များအဖြစ် အသွင်းပြောင်းရေး တောင်းဆိုချက်ကို ၂၀၁၁ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် အဆုံးသတ်ခဲ့သော်လည်း နယ်ခြားစောင့်တပ်ဖွဲ့စည်းရေး အစီအစဉ်အရ ဖြစ်ပေါ်လာသော တင်းမာမှုများကြောင့် ကချင်၊ ရှမ်း၊ ကရင်နှင့် မွန်ပြည်နယ်များတွင် မြန်မာစစ်တပ်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တပ်များအကြား စစ်ပွဲများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ရသည်။

အဓိကတိုင်းရင်းသားဒေသနှစ်ခုမှာ ကချင်ပြည်နယ်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်ဖြစ်သည်။ ကချင်ပြည်နယ်တွင် ကချင်လွတ်လပ်ရေးအဖွဲ့ (KIO) သည် ၁၉၉၄ ခုနှစ်ကတည်းမှ အစိုးရနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး စာချုပ်ချုပ်ဆိုခဲ့သည်။ KIO ကနယ်ခြားစောင့်တပ်ဖွဲ့စည်းရေး အစီအစဉ်ကို လက်မခံငြင်းဆန်ခဲ့ပြီး နောက် ၂၀၁၀ ခုနှစ်တွင် အပစ်ရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ်

မြန်မာအစိုးရစစ်တပ်နှင့်ဒေသခံပြည်သူစစ်များ၏နှိပ်စက်မှုခံရခြင်းကြောင့်အသက်ဆုံးရှုံးခဲ့ရသူတဦး၏ အလောင်းကို ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များဆရာဝန်များနှင့် ကျေးရွာသားများက လာရောက်မှတ်တမ်းယူနေစဉ်(မိတ်ဖု - PWO)

ပျက်ပြယ်သွားခဲ့ပြီး ၂၀၁၁ ခုနှစ် ဇွန်လ (၉) ရက်နေ့တွင် တိုက်ခိုက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။³³ တင်းမားမှုများ ပြင်းထန်နေချိန် KIO ၏ လက်နက်ကိုင်လက်တံဖြစ်သော ကချင်လွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော် (KIA) နှင့် မြန်မာစစ်တပ်အကြား အကျဉ်းသားလဲလှယ်မှု ပြုလုပ်ခဲ့ရာ KIA က ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံထားရသည့် ဒုတပ်ကြပ် ချန်ယမ်း၏ အလောင်းကိုသာ ရခဲ့သည်။ မြန်မာအစိုးရစစ်တပ်၏ အရပ်သားပြည်သူများအပေါ် တိုက်ခိုက်မှု နောက်ဆက်တွဲ ချိုးဖောက်မှုများ၊ မုဒိမ်းကျင့်ခြင်းနှင့် တခြားသော ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုပုံစံများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။

ရှမ်းပြည်တပ်မတော် (မြောက်ပိုင်း) သည် မြန်မာအစိုးရနှင့် ၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် အပစ်အခတ် ရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်ချုပ်ဆိုခဲ့ပြီး ၂၀၁၀ ခုနှစ် ဧပြီ ၂၂ ရက်နေ့တွင် နယ်ခြားစောင့်တပ်အဖြစ်ပြောင်းရန် ရာဇသံပေးခံခဲ့ရသည်။³⁴ ၂၀၁၁ခုနှစ် မတ်လ ၁၃ ရက်နေ့တွင် နယ်ခြားစောင့်တပ် အစီအစဉ် လက်ခံရန် ပျက်ကွက်ခဲ့သဖြင့် ရှမ်းပြည်တပ်မတော် (မြောက်ပိုင်း) နှင့် မြန်မာစစ်တပ်အကြား တိုက်ပွဲဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ တိုက်ပွဲများစတင်ဖြစ်ပွားခဲ့သည့်အချိန်မှစ၍ မြန်မာစစ်တပ်သည် လူဦးရေ တသိန်းခန့်ရှိသော မြောက်ပိုင်းရှမ်းပြည်ဒေသအတွင်း စစ်သည်အင်းအား ၃၅၀၀ ကျော် အင်အား ဖြည့်ဆည်းခဲ့သည်။ တိုက်ပွဲများနှင့်အတူ မုဒိမ်းကျင့်ခြင်းအပါအဝင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု ချိုးဖောက် မှုများ ဖြစ်ပေါ်နေသည်။ ရှမ်းပြည်တပ်မတော် (မြောက်ပိုင်း) အား ထောက်ပံ့နေသူဟု သံသယရှိသူ အရပ်သားပြည်သူများကို မြန်မာစစ်တပ်က ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ အမျိုးသမီးများကို မုဒိမ်းကျင့် ခြင်းများ ကျူးလွန်နေသည်။ အသက်ဆုံးရှုံးရသည်အထိ အုပ်စုလိုက် မုဒိမ်းကျင့်ခြင်းများ ရှိသည်ဟု သော အစီရင်ခံစာများရှိသည်။³⁵ မြန်မာအစိုးရနှင့် ရှမ်းပြည်တပ်မတော် (မြောက်ပိုင်း) သည် ၂၀၁၂ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ် ရေးထိုးခဲ့သော်လည်း ဖေဖော်ဝါရီလ ဆန်းပိုင်းတွင် တိုက်ပွဲများ နောက်တဖန်ဖြစ်ပွားခဲ့သဖြင့် အစိုးရနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူ ညီချက်သည် ခိုင်မာသည့်အဆင့်သို့ မရောက်သေးကြောင်း တွေ့ရသည်။

အစိုးရ၏ သဘောထားအတိုင်း လက်မခံငြင်းဆန်သည့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကို ထိုးစစ်ဆင်တိုက်ခိုက်ဆဲဖြစ်သည့် ကချင်၊ ရှမ်းနှင့် ကရင်ပြည်နယ်များတွင် ဖြတ်လေးဖြတ်မှုဝါဒရှိ နေ ဆဲဖြစ်သည်။ ၁၉၆၃ ခုနှစ်တွင် စတင်ကျင့်သုံးလာခဲ့သော ၎င်းမူဝါဒသည် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် တပ်များအား ၎င်းတို့၏ လူထုနှင့် ကင်းကွာစေရန်၊ ရိက္ခာ၊ ဘဏ္ဍာငွေ ဖြတ်တောက်ရန်၊ သတင်းနှင့် လူသစ်စုဆောင်းခြင်း ပြတ်တောက်စေရန်အတွက် ရည်ရွယ်သည်။ လက်တလောကျင့်သုံးသော ဖြတ်လေးဖြတ်မှုဝါဒအသစ်တွင် တိုင်းရင်းသားမဟာမိတ်တပ်များအကြား ဆက်သွယ်ရေးပြတ်တောက် ရန်ကိုပါ ရည်ရွယ်လုပ်ဆောင်သည်။³⁶

ဖြတ်လေးဖြတ်မှုဝါဒအား တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ လှုပ်ရှားသော နယ်စပ်ဒေသများတွင် နေထိုင်သော အရပ်သားပြည်သူများကို ခြောက်လှန့်စေရန်အတွက်လည်း ရည်ရွယ်သည်။ တိုင်းရင်း သားတပ်များ အထောက်အပံ့များ မရနိုင်ရန်အတွက် မြန်မာအစိုးရတပ်များက စစ်ပွဲဖြစ်ပွားနေသော ဒေသများမှ ပြည်သူများကို တခြားတနေရာသို့ ပြောင်းရွှေ့သည်။

အတင်းအဓမ္မပြောင်းရွှေ့ခြင်းတွင် တခါတရံ အကျဉ်းရုံးသတ်ဖြတ်ခြင်း၊ ပစ္စည်းပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် မြေယာ သိမ်းဆည်းခြင်း၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် မြန်မာအစိုးရ စစ်တပ်အတွက် အတင်းအဓမ္မ ဖြည့်ဆည်း ပေးခြင်း (အတင်းအကြပ်အခွန်အတုတ်ပေးဆောင်ခြင်းများ အပါအဝင်) များ ရောနှောပါဝင် တတ်သည်။³⁷ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကို ထောက်ပံ့ပေးသူသည်ဟု သံသယဖြစ်ခံရသူ ရွာသားများသည် မြန်မာစစ်တပ်၏ ရိုက်နှက်ခြင်း၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ ဖမ်းဆီးခြင်းခံရသည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် အရပ်သားပြည်သူများက လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကို ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့များမပေးရန် ခြောက်လှန့်သည့်နည်းဖြစ်သည်။

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများဒေသအတွင်း ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု လက်ရှိ အခြေအနေ

အစိုးရသစ်သည် ဥပဒေပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ၊ မူဝါဒအပြောင်းအလဲများ ပြုလုပ်ပေးပါမည်ဟု ကတိ ပေးထားသော်ငြား တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု နှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု ချိုးဖောက်မှုသည် ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ် နေဆဲအပြင်၊ တချို့ဒေသများတွင် ပိုတိုးများလာသည်ကိုပင် ယမန်နှစ်အတွင်း ကောက်ယူရရှိသော အချက်အလက်များအရ သိရသည်။ ယခုအစီရင်ခံစာပါ မှတ်တမ်းများအရ ချိုးဖောက်မှုများသည် အစိုးရ၏သောင်းကျန်းသူဆန့်ကျင်ရေးမူဝါဒ တစ်စိတ်တ ဒေသကြောင့် ဆက်လက်ဖြစ်နေဆဲဟု လေ့လာနိုင်ပြီး ထိုချိုးဖောက်မှုများသည် ၂၀၁၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲအပြီး ဦးသိန်းစိန်အစိုးရ အာဏာရလာသည့်အချိန်မှစ၍ ယနေ့ထိတိုင် မပြောင်းလဲ သေးကြောင်းတွေ့ရသည်။

မတရားဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ခြင်း အခြေအနေအတွင်း ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက် ပြုကျင့်ခြင်း

မြန်မာအစိုးရစစ်တပ် ထောက်လှမ်းရေးနှင့် ပြည်သူ့စစ်များသည် တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် အာဏာစက်ကိုထိန်းထားနိုင်ရန်အတွက် လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများကို ထောက်ပံ့ နေသူဟု သံသယဖြစ်ခံရသူ တိုင်းရင်းသားကျေးရွာသားများ၊ အတိုက်အခံအဖွဲ့အစည်းဝင်ဟု သံသယ ဖြစ်ခံရသူ တိုင်းရင်းသားကျေးရွာသားများကို ဖမ်းဆီးခြင်း၊ စစ်ဆေးမေးမြန်းခြင်းများ မကြာခဏ ပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။ ၁၈၉၈ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံရာဇဝတ်ကျင့်ထုံးဥပဒေ ပုဒ်မ ၆၁ အရ သင်္ကာမကင်း ဖြစ်သူတစ်ဦးအား တရားစွဲဆိုခြင်းမရှိ ၂၄ နာရီ ချုပ်နှောင်ထားခွင့်ရှိပြီး ပုဒ်မ ၃၄၀ တွင်လည်း တရား ဥပဒေအရ ကိုယ်စားပြုခွင့် ရပိုင်ခွင့်ကို အကာအကွယ် ပေးထားသည်။ သို့သော် ရွာသားများသည် မိသားစုနှင့် တွေ့ဆုံသော်လည်းကောင်း ဥပဒေအရအကူအညီရရှိမှုသော် လည်းကောင်း လုံးဝမရှိပဲ အချိန်ကြာမြင့်စွာ ဖမ်းဆီးခံရသည်။ မြန်မာအစိုးရစစ်တပ်နှင့် ပြည်သူ့စစ်အဖွဲ့ဝင်များသည် သတင်း အချက်အလက်ရရှိရန်၊ အစိုးရအတွက် အန္တရာယ်ဟု သတ်မှတ်ခံထားရသူများအား ခြောက်လှန့်ရန်၊ အပြစ်ပေးရန်အတွက် ရွာသားများဖမ်းဆီးခံရစဉ်နှင့် စစ်ဆေးမေးမြန်းစဉ်အတွင်း ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက် မှုများ ပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။

မတရားဖမ်းဆီးမှုများကို ဆောင်ရွက်လေ့ရှိသည့် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များတွင် စစ်တပ်ထောက်လှမ်း ရေးအရာရှိများ၊ ဒေသခံ ပြည်သူ့စစ်များ တစ်ခါတရံ ပါဝင်တက်သည်။ ND-Burma မှ မှတ်တမ်းတင် ခဲ့သော မွန်ပြည်နယ်တွင် ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည့် အဖြစ်အပျက်တစ်ခုတွင် ကော့ကရိတ်မြို့နယ် ရွာသား နှစ်ဦးသည် မွန်လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ (ရာမညတပ်ဖွဲ့) နှင့် တိုက်ရိုက်အဆက်အသွယ်ရှိသည်ဟု သံသယဖြင့် ၂၀၁၁ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၆ ရက်နေ့တွင် ဖမ်းခံခဲ့ရသည်။ ND-Burma အချက်အလက် ကောက်ယူသူ နှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုတွင် အဖမ်းခံရသူအနက်တဦး၏ အသက် ၂၁ နှစ်အရွယ် သမီးဖြစ်သူက သူ့ဖခင်နှင့် သူတို့အိမ်နီးနားချင်းတဦး ဖမ်းဆီး၊ ထိန်းသိမ်း၊ နှိပ်စက်ခံရပုံကို အောက်ပါအတိုင်း ရှင်းပြခဲ့သည်။

သူတို့က ကျမအဖေ နဲ့ အိမ်နဘေးက ဦးလေးကို ရိုက်ပြီးမေးတယ်။ လက်သီးနဲ့ လည်းထိုး၊ ရိုက်လည်း ရိုက်ပါတယ်။ ကျမအဖေ မျက်နှာကို ဝါးတုတ်တိုနဲ့ ဖြတ်ရိုက်ပါတယ်။ ဘယ်ဖက်ပါးမှာလည်း ဖူးယောင်နေတာပဲ။ ပြီးတော့ ယောင် လာပြီး မျက်စိလည်း ဖွင့်မရတော့ဘူး။ ဝိုင်းကန်ကြတော့ သူ့နောက်ကျောမှာ

လည်း ဒဏ်ရာရခဲ့ပါတယ်။ သြဂုတ်လ ၁၆ ရက် ည ၇ နာရီလောက်မှ သူ အဖမ်းခံရပြီး သူပြန်လွတ်တဲ့ သြဂုတ်လ ၂၃ ရက်နေ့အထိ သူ့ကိုရိုက်နှက် မေးမြန်းခဲ့တယ်လို့ အဖေက ပြောပြပါတယ်။ အခုဆို အဖေကစကားလည်း ကောင်းကောင်း မပြောနိုင်ဘူး။ အိပ်ယာထဲ မှာပဲ လဲနေရတယ်။ တိုင်းရင်းဆေးနဲ့ ကုပေးနေပါတယ်။ ကျမတို့အိမ်နီးနားချင်းက အဖေထက် ပိုငယ်တော့ ပိုအရိုက်ခံ ရပါတယ်။ အရိုက်လည်းခံရ၊ မေးခွန်းလည်း အဆတ်မပြတ် မေးခံရပါတယ်။ သူဆို ဒဏ်ရာ ပြင်းပြင်းထန်ထန်ရခဲ့ပါတယ်။ သူဒဏ်ရာက ပိုဆိုးတော့ တဖက် (ထိုင်းနိုင်ငံ) ကမ်းမှာရှိတဲ့ ဆေးရုံကို ပို့လိုက်ရပါတယ်။ သူတို့ တော်တော်ကြီး ရိုက်နှက်ပြီးခါမှ ကျမအဖေနဲ့ အိမ်နီးနားချင်းက သာမန်ရွာသားတွေမှန်း သူတို့ လက်ခံသွားတယ်။

နိုင်ငံတကာ မီဒီယာ (သို့မဟုတ်) ပြည်ပအခြေစိုက်မီဒီယာ (သို့မဟုတ်) လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ အစည်းများထံသို့ သတင်းပေးပို့သည်ဟု သံသယဖြစ်ခံရသူများလည်း ဖမ်းဆီးခံရသည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ND-Burma မှ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သော အဖြစ်အပျက်တစ်ခုတွင် မတရားဖမ်းဆီးခံရသည့် အခါတွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုကို ပုံမှန်အားဖြင့် မြင်တွေ့ရသည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁၃ ရက်နေ့တွင် အစ်မဖြစ်သူပိုင်သော ရော်ဘာခြံအား အစိုးရခွင့်ပြုချက်နှင့်သိမ်း ယူနေခြင်းကို သူ့ MP 4 နှင့် မှတ်တမ်းတင်ရန် ကြိုးစားခဲ့သော မောင်ဖြစ်သူအား ရေတပ်အရာရှိ နှစ်ဦးက ဖမ်းဆီးခဲ့သည်။ ND-Burma ၏ ကွင်းဆင်းအချက်အလက်ကောက်ယူမှုနှင့် တယ်လီဖုန်း အင်တာဗျူးတွင် အဖမ်းခံရသူ၏ အစ်မဖြစ်သူက သူ့မောင်သည် ရေတပ်အခြေစိုက်စခန်းတွင် ချုပ်နှောင်ခံရသည့်အကြောင်းနှင့် ၎င်းတို့အပေါ် မည်သို့သက်ရောက်မှုရှိခဲ့သည်ကို ပြောပြခဲ့သည်။

ကျမတို့ ရော်ဘာခြံ အသိမ်းခံရတဲ့အကြောင်းကို ပြည်ပအခြေစိုက်မီဒီယာ ကိုပဲ ဖြစ်ဖြစ် အစိုးရအရာရှိတွေကို တိုင်ကြားတာပဲဖြစ်ဖြစ် ကျမတို့ကို ရွာကနေ မောင်းထုတ်မယ်လို့ ခြိမ်းခြောက်ပါတယ်။ မြေသိမ်းတာက ရေတပ်တပ်ရင်း ၄၃ ပါ။ ကျမ မောင်လေးလည်း အရိုက်ခံရပါတယ်။ ကျမ မောင်လေး ခေါင်းနဲ့ ညာဖက် နဖူးမှာ ဒဏ်ရာရခဲ့ပါတယ်။ ကျမမောင်လေး နောက်ကျောကိုလည်း ရိုက်ပါတယ်။ အခုတော့ သူ့ကိုရွာမှာပဲ ဆေးကုပေးနေပါတယ်။ သူ နေပြန်ကောင်းလာရင်တော့ ထိုင်းမှာ အလုပ်သွားလုပ်ဖို့ သူ့အတွက် ပြင်ဆင်ပေးနေပါတယ်။ သူရွာမှာ ဆက်နေရင် သေသွားနိုင်ပါတယ်။

သူ့မိသားစုက ရေတပ်စခန်းသို့ လိုက်သွားရွာမှ သူပြန်လွတ်လာသော်လည်း ရေတပ်စစ်သားများက မြေသိမ်းမှုအကြောင်း အပြင်သို့ မပေါက်စေရန် သူ့ MP4 စက်ကို သိမ်းထားလိုက်သည်။

လက်ရှိ စစ်ဖြစ်နေသော ကချင်ပြည်နယ်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအနှံ့ တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် စစ်တပ်များ အလုံးအရင်းနှင့် ဆက်ရိုနေသမျှ မတရားဖမ်းဆီးမှုများသည် ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည့်အခြေအနေ ရှိနေပြီး၊ ၎င်းနှင့်အတူ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုပါ တဆက်တည်း ဖြစ်နေမည်သာ ဖြစ်သည်။

အတင်းအဓမ္မလုပ်အားပေး ခိုင်းစေခံရစဉ်အတွင်း ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံသည် အခကြေးငွေမပေးပဲ အတင်းအဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်း လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုနှင့် ပတ်သက်၍လည်း အလွန်ဆိုးဝါးသော မှတ်တမ်းများရှိသည်။ အတင်းအဓမ္မ

လုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်းသည် ပုံမှန်အားဖြင့် လူသူမနီးသော ကျေးလက်ဒေသများတွင် ဖြစ်ပေါ်လေ့ ရှိပြီး အထူးသဖြင့် ပဋိပက္ခဖြစ်သောဒေသများတွင် အဖြစ်များသည်။ ပဋိပက္ခဒေသများတွင် ‘စစ်တပ် သည် အရပ်သားပြည်သူများကို ရိက္ခာများသယ်ခိုင်းခြင်း (သို့မဟုတ်) စစ်ရေးနှင့်သက်ဆိုင်သော တာဝန်များစွာအတွက် ခိုင်းစေခြင်းများ ပုံမှန်လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည်။’³⁸ မြန်မာစစ်တပ်သည် ထောင်ကျအကျဉ်းသားများကို လက်နက်ကိုင်ဖြစ်ပွားနေသော နေရာများတွင် ပေါ်တာအဖြစ်ခိုင်းစေ အသုံးပြုနေကြောင်း လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့(HRW)၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ (KHRG)၊ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၊ နိုင်ငံတကာ ကြက်ခြေနီအဖွဲ့ (ICRC)နှင့် နိုင်ငံတကာလွတ်ငြိမ်းချမ်း သာခွင့်အဖွဲ့ကြီး (AI) တို့ မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။³⁹ ထို့အပြင် အာဏာပိုင်များသည် ပေါ်တာ ဆွဲချိန်တွင် ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ အနိုင်ကျင့်ခြင်း၊ အကြမ်းဖက်ခြင်းများပြုလုပ်လေ့ရှိပြီး၊ အမိန့်မနာခံ သောပေါ်တာများ၊ ပေါ်တာထမ်းရန် ခွန်အားမမျှသူများကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်လေ့ရှိသည်။

၁၉၄၈ ခုနှစ်မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံတကာအလုပ်သမားအဖွဲ့အစည်း (ILO) ၏ အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံဖြစ်ပြီး ၁၉၅၅ ခုနှစ်တွင် ၁၉၃၀ ခုနှစ် အတင်းအဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်း တားမြစ်ခြင်း သဘောတူစာချုပ်အား လက်မှတ်ရေးထိုးသော တိုင်းပြည်တခုဖြစ်သော်လည်း မြန်မာအစိုးရသည် အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေမှုမရှိအောင် ကာကွယ်ဟန့်တားရမည့် ၎င်း၏ တာဝန်ဝတ္တရား များကို ထမ်းဆောင်ခဲ့ခြင်းမရှိသေးပေ။ မြန်မာအစိုးရက အတင်းအဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေမှု ရှိ အောင် ကာကွယ်ဟန့်တားရမည့် ၎င်း၏တာဝန်ကို လေးစားလိုက်နာရန် ပျက်ကွက်ခြင်းကို နောက် ထပ်တွေ့မြင်နိုင်သည့်အချက်မှာ ၎င်းကိုယ်တိုင်ထုတ်ပြန်သည့် ဥပဒေဖြစ်သည့် အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေမှု ပပျောက်ရေး ဥပဒေအမှတ် ၁/၉၉ ကိုပင် အကောင်အထည်ဖော် လိုက်နာခြင်း မရှိပေ။

ဦးသိန်းစိန်အစိုးရ တက်လာသည့်အချိန်မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံအဝှမ်း အတင်းအဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေ ခြင်း ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေပြီး တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုဒေသများတွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု၊ အနိုင်အထက် ပြုကျင့်မှုများနှင့်ပါ တပေါင်းတည်းဖြစ်ပေါ်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ND-Burma မှ ကောက်ယူ

အစိုးရတပ်ဖွဲ့၏ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုခံခဲ့ရပြီးနောက် ဆေးကုသမှုခံယူနေသော ပေါ်တာတဦး (ခါတ်ပုံ - HURFOM)

ရရှိသော အဖြစ်အပျက်တစ်ခုတွင် မွန်ပြည်နယ် မိုးကြီးကျေးရွာမှ လူတစ်ဦးသည် ကျွဲသုံးညီမကျေးရွာ အရှေ့ဖက်အခြေစိုက် ရေတပ်မှ ၎င်းတို့ရေတပ်စခန်းအနီး သင်တန်းကွင်းဆောက်ရန်အတွက် အတင်း အဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်းကိုတင်ပြထားသည်။ အလုပ်မှခဏနားမိသဖြင့် သူ့အပြစ်ပေးခံရပုံကိုပါ ထိုရွာသားက အောက်ပါအတိုင်း ပြောပြခဲ့သည်။

ရေသောက်ဖို့တောင် အချိန်မရှိဘူး။ သူတို့ (ရေတပ်ရဲဘော်များ) က မတ်တပ် ရပ်ပြီး၊ စောင့်ကြည့်နေတယ်။ တာဝန်မကြေတဲ့သူတွေကို နောက်နေ့မှာ ထပ်ပြီး လုပ်အားပေးရမယ်လို့လည်း သူတို့ကခြိမ်းခြောက်ပါတယ်။ ကျနော် ခါးညောင်းဆန့်တာနဲ့ သူတို့လှမ်းဆဲတယ်။ ကျနော်ကိုဆဲတဲ့ စစ်သားလေးဆို တော်တော်ငယ်တယ်။ မွန်းတည့်ချိန် နေ့လည်စာမစားရခင် ကျနော်မိုက် အောင့်လာတယ်။ အဲဒါနဲ့ ပေါက်ချွန်းချပြီး ခဏနားတယ်။ ကျနော် သုံးမိနစ် လောက်ပဲ နားရပါတယ်။ ကျနော်နောက်က လမ်းလျှောက်လာသံကြားလို့ လှည့်ကြည့်လိုက်တော့ ကျနော်ကိုဆဲတဲ့ စစ်သားလေးက ကျနော်ကို မိုက်မိုက် ရိုင်းရိုင်းပြောပြီး မျက်နှာတည့်တည့်ကို ထိုးချလိုက်တယ်။ ‘မင်းသောက်ပျင်း၊ ငါမင်းကို ကြည့်နေတာကြာပြီ။ မင်းဒီလိုသောက် ပျင်းကျရင်တော့ ဒီလိုထိမယ် ဆိုတာမှတ်။’ ဆိုပြီး အဲဒီစစ်သားက ကျနော်ကိုဟောက်တယ်။ ခါးနာတာ ကြောင့်ရော၊ မိုက်နှာတာကြောင့်ရော တခြားသူတွေလို ကျနော်ဆက်မလုပ်နိုင် တော့ဘူးလို့ ကျနော်ပြန်ပြောပါတယ်။ ကျနော် အဲဒီလိုပြန်ပြောလို့ ကျနော်ကို ပေါက်ချွန်းရိုင်းနဲ့ ခေါင်းကိုရိုက်ဖို့ပြင်တယ်။ ကျနော်ရှောင်လိုက်လို့ ပုခုံးကိုပဲ ထိပါတယ်။ ကျနော် ဖင်ထိုင်ကြသွားတယ်။ ကျနော်ပုခုံးရိုင်းကျိုးသွားတယ် လို့ ထင်ပါတယ်။ ပြီးတော့ ကျနော်ခါးကိုကန်တယ်။ ကံကောင်းတာက သူ့စစ်ဖိနပ်မဝတ် ထားတာတော်သေးတယ်။ သူ့သာစစ်ဖိနပ်စီးထားရင် ကျနော် မလွယ်ဘူး။

မြန်မာအစိုးရတပ်က ဘက်နက်နှင့် အထိုးခံခဲ့ရသူ ပေါ်တာတဦး (ဓါတ်ပုံ - HURFOM)

အတင်းအကြပ်ပေါ်တွဲဆွဲခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာရသော ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက် ပြုကျင့်ခြင်း

မြန်မာအစိုးရစစ်တပ်အတွက် ပေါ်တာအဖြစ်ခိုင်းစေခံရသော တိုင်းရင်းသားဒေသများ အတွင်းရှိ အရပ်သားပြည်သူများသည် စစ်သားများ၏ထင်သလို ပြုကျင့်မှုဒဏ်ကို ပုံမှန်အားဖြင့် ခံရပြီး စိတ်ပိုင်းနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု ပုံစံနှစ်မျိုးစလုံးကို ခံရသည်။ တခါတရံတွင် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအရဆိုးဝါးသော ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုဖြစ်စေပြီး တခါတရံတွင်တော့ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအရပါ ဆိုးဆိုးဝါးဝါး ထိခိုက်စေသည့် နှိပ်စက်မှုပုံစံတခုမှာ ပေါ်တာများကို လူသားဒိုင်းအဖြစ်နှင့် မိုင်းရှာသူ များအဖြစ် အသုံးပြုခြင်းဖြစ်သည်။ အစိုးရဆန့်ကျင်ရေးလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များမှ တိုက်ခိုက်မှုကို ရှောင်ရန်နှင့် မိုင်းထောင်ထားပါကလည်း မိုင်းနင်းမိစေရန် ပေါ်တာများကို စစ်ကြောင်းများအရှေ့မှ အတင်းအကြပ် သွားခိုင်းသည်။ တခါတရံတွင် ရိုက်နှက်ပြီးသော်လည်းကောင်း၊ သတ်ပစ်မည်ဟု ခြိမ်းခြောက်၍ သော်လည်းကောင်း သွားခိုင်းတက်သည်။ ပေါ်တာများအတွက် ရွေးချယ်စရာ မရှိပဲ နေ့စဉ်အသက်ရှင်ဖို့အတွက် ခိုင်းစေသည့်အတိုင်းလုပ်ရသည်။ ထိုသို့ အတင်းအကြပ်ခိုင်းစေခံရ သည့်အချိန်များတွင် ပေါ်တာများတွင် အကူအညီမဲ့ခြင်း၊ မိမိကိုယ်မိမိ မပိုင်တော့ခြင်း၊ လူ့တန်ဖိုးမဲ့ သလို ခံစားရခြင်းစသည့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာခံစားမှုများ ဖြစ်ပေါ်သည်။

ဦးသိန်းစိန်အစိုးရ တာဝန်ယူသည့်အချိန်မှစ၍ မြန်မာအစိုးရစစ်တပ်သည် တိုင်းရင်းသားဒေသ များအတွင်း ဒေသခံကျေးရွာသားများကို ပေါ်တာအဖြစ် အတင်းအကြပ်ဖမ်းဆီးအသုံးပြုသည့် မူဝါဒကို မစွန့်လွှတ်ဆွဲကိုင် အသုံးပြုနေဆဲဖြစ်သည်။ ပေါ်တာအဖြစ် အဖမ်းခံရသူများသည် ခေတ္တ နားရန်အတွက် ခွင့်တောင်းခြင်း၊ ပစ္စည်းများထမ်းပိုးနေရာမှ ပင်ပန်းသဖြင့် ခေတ္တရပ်နားခြင်း၊ ချထားခြင်းစသည့် အသေးအမွှားကိစ္စများအတွက် ရက်ရက်စက်စက် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရခြင်း၊ ရိုက်နှက်ခြင်းများ ခံရသည်။ ND-Burma မှ ကောက်ယူရရှိသော ဖြစ်ရပ်တခုတွင် ကရင်ပြည်နယ်၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်အနီး အပလုံကျေးရွာမှ ကရင်ရွာသားတဦးက သူနှင့် သူ့တရွာတည်းသားပေါ်

ကရင်ပြည်နယ်အတွင်းအစိုးရတပ်များ၏ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုခံခဲ့ရသူပေါ်တာတဦး (ဓါတ်ပုံ - HURFOM)

တာများ ၂၀၁၁ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ပေါ်တာဆွဲခံရစဉ်မည်သို့ ရိုက်နှက်ခံခဲ့ရသည်ကိုအောက်ပါအတိုင်း ပြောဆိုခဲ့သည်။

(က) မြိုင်သာယာ နဲ့ သက်ကယ်ရွာဖက်ကလာတဲ့ မြန်မာစစ်တပ်စစ်ကြောင်းက ကျနော်တို့ ဖမ်းတယ်။ အဲဒီနေ့က ကျနော်နေမကောင်းဖြစ်လို့ တဲမှာ အိပ်ယာထ လှဲနေတဲ့ အချိန် အဖမ်းခံခဲ့ရတာပါ။ မြိုင်သာယာက အမျိုးသမီးရော၊ အမျိုးသားပါ သူတို့ဖမ်းကြပါတယ်။ အားလုံးပေါင်း ၁၅ ယောက်လောက်ရှိပါတယ်။ အရှေ့ရွာ ရောက်ရင် ကျနော်တို့အားလုံးကိုလွတ်ပေးမယ်လို့ စစ်ကြောင်းမှူးက ပြောပါတယ်။ ဒါပေမယ့် သူပြောတာ ကျနော်တို့မယုံပါဘူး။ ကျနော်ဘဝမှာပေါ်တာအဖြစ် အဖမ်းခံခဲ့ရတာ များလှပါပြီ။ စစ်သားတယောက်က ကျနော်ကိုကီလို ၄၀ လောက်လေးတဲ့ ကျည်ဆံတွေသယ်ခိုင်းပါတယ်။ ဝါးခြင်းကို သိုင်းထားတဲ့ ကြိုးကသေးတော့ ကျနော်ပုခုံးတွေ နာလာပါတယ်။ ကျနော်တို့ စစ်သားတွေလို လမ်းလျှောက်ရတယ်။ စစ်သားတွေကိုလည်း အကာအကွယ် ပေးထားရပါတယ်။ တိုက်ပွဲဖြစ်လို့ကတော့ ကျနော်တို့ထိမှာ သေချာတယ်။ လမ်းလျှောက်နေတဲ့ ရွာသားတွေကို စစ်သားတွေက ဆဲပါတယ်။ အရမ်းပဲ မြန်မြန်လျှောက်ခိုင်း ပါတယ်။ ပုခုံးကလည်းအရမ်းကို နာလာပါတယ်။ ပစ္စည်းတွေကလည်း တဖြည်းဖြည်း ပိုလေးလာသလိုခံစားရပါတယ်။ ကျနော် ကျန်းမာရေးကလည်း သိပ်ကောင်းတာ မဟုတ်ဘူး။ ဒါနဲ့ကျနော်အပြင် ရုပ်အင်္ကျီကိုချွတ်ပြီး ပုခုံးနဲ့ သိုင်းကြိုးအကြားမှာ ခုလိုက်တယ်။ ကျနော် အင်္ကျီနှစ်ထပ်ဝတ် ထားပါတယ်။ အပြင်အင်္ကျီက အပြာရောင်ရုပ်အင်္ကျီ အတွင်းဖက်ကတော့ တော်တော် ဟောင်းနေတဲ့ ပြောက်ကျားအင်္ကျီပါ။ စစ်သားတွေက ကျနော်အင်္ကျီလည်း တွေ့ရော လမ်းလျှောက်နေတာကနေ ရပ်ပြီး ကျနော်ကိုစစ်ပါတယ်။ ‘မင်း

၂၀၁၀ ခုနှစ် ကရင်ပြည်နယ်အတွင်း ဒီကောဘီအေ နှင့် အစိုးရတပ်ဖွဲ့များအကြား ရွေးကောက်ပွဲအပြီး တိုက်ခိုက်မှုများအတွင်း ပေါ်တာအဖြစ် ခိုင်းစေခံခဲ့ရသော အကျဉ်းသားများ (ဓါတ်ပုံ - Burma Issues)

ကရင်စစ်သားအဟောင်းလား လက်ရှိ တာဝန်ထမ်းနေတဲ့ ကရင်စစ်သားလား။ မင်း KNLA တပ်ရင်း ၁၆ ကလား။ တပ်မဟာ ၆ ကလား။’ ဆိုပြီးမေးပါတယ်။ ကျနော်ကမဟုတ်ပါဘူး။ အပလုံရွာက ရိုးရိုးလယ်သမားပါ။သူတို့အရမ်းစိတ်တိုပြီး ကျနော် ခေါင်းမူးနာ၊ နောက်ကျောကို ရိုက်ပါတယ်။ နောက်ကျောကိုလည်း ကန်ပါတယ်။ နှခေါင်းက သွေးထွက်အောင်ရိုက်ပါတယ်။ ကျနော်လည်း ငိုပြီး ကျနော်ကို မရိုက်ဖို့ တောင်းပန်ပါတယ်။ ကျနော် ပြောက်ကျားတိရုပ်ဝတ်ထားတာ ဟုတ်ပေမဲ့ ကရင်စစ်သားမဟုတ်ပါဘူး။ ဒါပေမယ့် သူတို့မယုံပါဘူး။ ကျနော်ကို ထပ်ခါတလဲလဲ ကန်ပါတယ်။ ကျနော် တရွာတည်းနေ ရွာသားတယောက် ကလည်း ကျနော်ကို မရိုက်ဖို့ စစ်သားတွေကို ဝင်တောင်းပန်ပေးပါတယ်။ စစ်ကြောင်းမှူးက သူ့ရဲဘော်တွေကို ဆက်သွားဖို့ အမိန့်ပေးတော့မှ သူတို့ ကျနော်ကိုထားခဲ့ပြီး တခြားပေါ်တာတွေနဲ့အတူ ဆက်သွားပါတယ်။ ဒီလိုမျိုး ချိုးဖောက်အနိုင်ကျင့်တာ မခံချင်တဲ့ လူတွေကတော့ ထိုင်းဖက်သွားပြီး အလုပ် သွားလုပ်ကြတယ်။

ND-Burma သည် ကချင်ပြည်နယ်တွင် ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည့် အလားတူအဖြစ်မျိုးတခုကို ကောက်ယူ ရရှိခဲ့သည်။ မြန်မာအစိုးရစစ်တပ်နှင့် ကချင်လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော် အကြား တိုက်ပွဲများ (၇) နှစ်လထဲဝင်လသည့် ၂၀၁၁ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၁၇ ရက်နေ့ ညနေခင်းတွင် ကချင်ပြည်နယ် ၊မြစ်ကြီးနားအခြေစိုက် အစိုးရစစ်သားနှင့် ရဲ ၁၀ ဦးခန့်ပါသော တပ်စုတစုက အားပုံကို ရပ်တန့် စစ်ဆေးခဲ့သည်။ တခြားကချင်တိုင်းရင်းသားအရပ်သားများနှင့်အတူ စစ်တပ်အတွက် ပေါ်တာထမ်း ပေးရန် အားပုံ အဖမ်းခံခဲ့ရသည်။ အားပုံက သူ့အတွေ့အကြုံကို အောက်ပါအတိုင်း ပြောပြခဲ့သည်။

အဖမ်းခံရသူအားလုံးအယောက် (၂၀) ဖြစ်တယ်။ မိန်းကလေး (၂) ယောက်လည်းပါ တယ်။ တောင်ကုန်းပေါ်ရောက်တော့အားလုံးကို ‘အင်္ကျီအားလုံးချွတ်’ လို့

နမ်ဆမ်ယန်းကျေးရွာတွင် အစိုးရစစ်တပ်က ညှဉ်းပန်းသတ်ဖြတ်ခဲ့သော ရှမ်းရွာသားတဦး (ခါတ်ပုံ - KWAT)

ပြောတယ်။ တန်းစီနေတဲ့ အထဲက ရှေ့ဆုံးကလူက ‘ဘာဖြစ်လို့လည်းဆရာ’ ဟုမေးလိုက်တော့ အဖြေကတော့ ပါးရိုက်ခံရတာရယ်၊ လက်ဖြင့်ထိုးလိုက်တာ ကိုပဲ ခံလိုက်ရတယ်။ သိပ်မကြာဘူး အဲဒီလူရဲ့မျက်စိ သွေးချောပြီး ယောင်ကန်း သွားပြီး မျက်စိဖွင့်မရ ဖြစ်သွားတယ်။ အဲဒီ လူကိုမညာမတာ ရက်စက်လိုက်တာ ကို တွေ့လိုက်တဲ့အတွက် အားလုံးကြောက်သွားကြတယ်။ အင်္ကျီဘောင်းဘီ အားလုံးကိုချွတ်လိုက်ရတယ်။ အဲဒီမှာ စစ်သားတယောက်က ကျနော် လက်မောင်း က ကချင်အလံ အရုပ်ထိုးထားတာတွေသွားပြီး ‘မင်းဒီအရုပ်ထိုးထားတယ် ဆိုတော့ မင်းတနည်းနည်းနဲ့ KIO နဲ့ ပတ်သက်ရမယ်’ လို့ပြောပါတယ်။မင်း အဖေဘယ်သူလဲဆိုပြီး မေးပါတယ်။ ကျနော်မိဘနှစ်ပါးက သာမန်လယ်သမား၊ ဆင်းရဲသားတွေပါလို့ ပြန်ပြောတော့ ကျနော်ကိုလူလိမ်လို့ပြောပြီး ဘယ်ဖက် နံကို ကန်ထည့်လိုက်ပါတယ်။ ကျနော်လည်း မြေပေါ်လဲကျသွားပါတယ်။

ပေါ်တာဆွဲခြင်းနှင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုသည် တခါတရံခွန်တွဲနေသဖြင့် မြန်မာအစိုးရစစ်တပ်မှပေါ် တာ ဆွဲခံရမှာကိုအလွန်ကြောက်ရွံ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ပေါ်တာဆွဲခံရခြင်းသော်လည်းကောင်း အတင်း အဓမ္မလုပ်အားပေးအဖြစ်အဖမ်းခံရင်သော်လည်းကောင်း ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက် ပြုကျင့်မှုများပါ တပေါင်းတည်းပါတတ်သဖြင့် ဒေသခံရွာသား တော်တော်များများသည် လုံခြုံသော အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းရှာရန်အတွက် နီးစပ်ရာအိမ်နီးနားချင်းတိုင်းပြည်များ အထူးသဖြင့် ထိုင်းနိုင်ငံ သို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ကြသည်။

ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်း သိမ်းယူခြင်းအတွင်း ဖြစ်ပေါ်သော ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက် ပြုကျင့်ခြင်း

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများဒေသအတွင်း မြန်မာအစိုးရစစ်တပ်များသည် ၎င်းတို့တပ်ရိက္ခာအတွက် (သို့မဟုတ်) ဒေသတွင်း လှုပ်ရှားနေသော လက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေးတပ်များကို ရွာသား များ၏ အထောက်အပံ့ ဖြတ်တောက်ပစ်ရန်အတွက် ဒေသခံပြည်သူများထံမှ မြေယာအပါအဝင် ပိုင်ဆိုင်မှု ပစ္စည်းများကို သိမ်းယူလေ့ရှိသည်။ မြန်မာအစိုးရသည် ၎င်း၏ စစ်သားများအတွက် ရိက္ခာနှင့်လစာ အပြည့်အဝ မထောက်ပံ့နိုင်သဖြင့် ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုး မူဝါဒချမှတ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် အောက်ခြေတပ်များသည် ဒေသခံရွာများမှ ရိက္ခာနှင့်စိုက်ခင်းများ သိမ်းယူရသည့် အခြေအနေသို့ ရောက်ခဲ့ရသည်။⁴⁰ စစ်သားများသည် တိုင်းရင်းသားကျေးရွာသားများထံမှ အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်များ၊ ဆန်စပါးနှင့် အခြားအထောက်အပံ့ ပစ္စည်းများယူငင်ကြသည်။ ပေးရန်ငြင်းဆန်သော (သို့မဟုတ်) မပေးနိုင်သော ရွာသားများသည် ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ ရိုက်နှက်ခြင်း ခံရတတ်သည်။ ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်း သိမ်းယူခြင်းနှင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုသည် တပေါင်းတည်း ဖြစ်တက်သဖြင့် ပြည်သူများ၏ အသက်မွေး ဝမ်းကြောင်းမှုကို မတည်မငြိမ်ဖြစ်စေသည်။

ရှမ်းပြည်နယ် တာလေမြို့ အနီး နေထိုင်သော လားဟူရွာသားတဦး၏ အဖြစ်အပျက်ကို ND-Burma က မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။ ၎င်းရွာသားနေထိုင်သောရွာ အိမ်တအိမ်မှ မြန်မာစစ်သားများက ၎င်းတို့လိုသည့် ရိက္ခာပစ္စည်းများကို အတင်းအဓမ္မအကြမ်းဖက် တောင်းယူပုံကို ပြောပြခဲ့သည်။

စစ်သားတွေက ရွာသားတွေဆီကနေ ကြက်သုံးကောင်၊ ဆန်ငါးကီလို နဲ့ကျပ်ငွေ တသောင်းတောင်းပါတယ်။ အဲဒီလင်မယားက သူတို့မှာ ပေးစရာမရှိဘူးလို့ ပြန်ပြောတယ်။ အဲဒါနဲ့ ဗိုလ်ကြီးလုပ်သူက ‘ငါတို့တပ်မတော်က နင်တို့

အသက်ကို ကာကွယ်ပေးနေတာ၊ ငါတို့အတွက် ကိုယ်ချင်းစာစိတ် မရှိဘူး။' ဆိုပြီး ပြောပါတယ်။ ပြီးတော့ ဗိုလ်ကြီးနဲ့ သူ့ရဲ့ဘော်တွေက အဲဒီလင်မယားနှစ်ယောက် ကို ရိုက်ပါတယ်။ မိန်းမက လက်ကောက်ဝတ်ကျိုးသွားပါတယ်။ သူ့မိန်းမနာသွား တာကိုတွေ့တော့ ယောက်ကျားလုပ်သူက စစ်သားတွေကို ပြန်ထိုးပါတယ်။ ဗိုလ်ကြီးက အဲဒီလူကို ပစ္စတိုဒင်နဲ့ ရိုက်လိုက်ပါတယ်။ ပြန်လုပ်ရင် သတ်ပစ်မယ် လို့လည်း ခြိမ်းခြောက်ပါတယ်။ အဲဒီလင်မယားနှစ်ယောက်စလုံး ရိုက်တာကို လည်စင်း ခံခဲ့ရပါတယ်။ အာဏာပိုင်တွေက အဲဒီလို မတရားလုပ်တာကိုဘာမှ အရေးယူခြင်း မရှိပါဘူး။

မြန်မာအစိုးရစစ်တပ်သည် လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများက အသုံးပြုသည်ဟု သံသယရှိပါကလည်း ပိုင်ဆိုင်မှုစွည်းများ သိမ်းယူလေ့ရှိသည်။ အထူးသဖြင့် လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့ အစည်းများ အသုံးပြုသည်ဟုယူဆသော တဲအိမ်များကို မီးရှို့ခြင်း၊ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ အတွက် ရိက္ခာပေးနေသည်ဟု သံသယဖြစ်သော စပါးကျီးများကိုလည်း မီးရှို့ဖျက်ဆီးလေ့ရှိသည်။ စစ်တပ်က အမိန့်ပေးသလို ဖျက်ဆီးပစ်ရန် မလိုက်နာသည့် ဒေသခံပြည်သူများ အပြစ်ပေးခံရသည်။ ပဲခူးတိုင်း၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်အနီးရွာတရွာမှ ကရင်လယ်သမားတဦးက မြန်မာအစိုးရစစ်တပ်က သူ့ တဲအိမ်ကို မီးရှို့ဖျက်ဆီးပုံ၊ သူ့သားကိုနှိပ်စက်ပုံကို ရှင်းပြခဲ့သည်။ သူ့သားဖြစ်သူသည် ဒဏ်ရာ ပြင်းပြင်းထန်ထန်ရရှိခဲ့သဖြင့် နှစ်လကျော်ကြာ အလုပ် မလုပ်နိုင်ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ ယခုအချိန်အထိ နံရိုးနေရာတွင် ပြင်းပြင်းထန်ထန် နာကျင်စွာ ခံစားနေရဆဲဖြစ်သည်။

အသက် (၃၀) ကျော်လောက်ရှိမယ်ထင်ရတဲ့ စစ်သားတယောက်က ကျနော်နဲ့ ကျနော်ဦးလေး တဲကိုဖျက်ဆီးပစ်ရမယ်၊ ရွာအပြင်မှာ ဘာအဆောက်အဦးမှ မဆောက်ရဘူးလို့ အမိန့်ပေးပါတယ်။ ပြောတဲ့အတိုင်း မနာခံဘူးဆိုရင်တော့ မင်းတို့တွေ့မယ်လို့လည်း အဲဒီစစ်သားကပြောပါတယ်။ အဲဒီအချိန်မှာ ကျနော် သားအလတ်ကောင်ကတဲကို မဖျက်ဆီးဖို့ သွားပြောတယ်။ စစ်သားတ ယောက် က ကျနော်သားကို စစ်ဖိနပ်နဲ့ နောက်ကျောကို ကန်လိုက်ပါတယ်။ ကျနော် သား မြေပေါ်ကို လဲကျသွားပါတယ်။ စစ်သား ၃ - ၄ ယောက်လာပြီး သူ့ရင် ဘတ်နဲ့ လည်ပင်းကို တက်နှင်းပါတယ်။ လည်ပင်းကို တက်နှင်းထားတဲ့စစ်သားက 'ငါ တို့ ပေးတဲ့အမိန့်ကို မင်းကမလေးမစားလုပ်ချင်တာလား။ မှတ်ထား။ နောက် တခါ ငါတို့ပြန်လာလို့ မင်းတို့တဲ ဆက်ရှိနေသေးတယ်ဆိုရင် အားလုံးအသေပဲ မှတ်။' လို့ပြောတယ်။ ပြီးတော့ သူတို့ထွက်သွားပါတယ်။ ကျနော်သားရဲ့ အရှေ့သွားတွေ ပြုတ်ထွက်လုနီးပါးစပ်မှာလည်း သွေးအပြည့်နဲ့။ ရင်ဘတ်ပေါ် လည်း စစ်သားတွေက စစ်ဖိနပ်နဲ့ တက်ခုန်ထားကြတော့ သူမတ်တပ် မရပ်နိုင်ဘူး။

ဖြစ်ရပ်တော်တော်များများတွင် စစ်သားများသည် တခြားရွာသားများ အမိန့်နာခံလာစေရန် တချို့ရွာသားများကို နမူနာပုံစံမျိုး ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ပြလေ့ရှိသည်။ ပဲခူးတိုင်းမှ ကောက်ယူရရှိသော အဖြစ်အပျက်တွင် တွေ့ရသည်။ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်အနီး ကျေးရွာတရွာမှာ ကရင်တိုင်းရင်းသား တဦးက သူ့အိမ်နီးချင်း အရိုက်ခံရပုံနှင့် ထိုအတွက်ကြောင့် သူ့အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိခဲ့ပုံ၊ သူ့တဲအိမ် ဖျက်ဆီးခဲ့ရပုံကို အောက်ပါအတိုင်း ပြောဆိုခဲ့သည်။

ကျနော်တဲကို မီးရှို့ဖို့ပြောတော့ ကျနော်ပစ္စည်းတွေ အကုန်လုံးကို စစ်သားတွေ အရှေ့မှာပဲ စုံပုံပြီးတော့ မီးရှို့လိုက်ပါတယ်။ ကျနော်နဲ့ ခပ်လှမ်းလှမ်းမှာရှိတဲ့ ကျနော် ဦးလေးစပါးခင်းထဲက တဲကို မီးမရှို့ဖို့ တောင်းပန်တဲ့သူကို အရာရှိရော၊

ရဲဘော်တွေပါ သေနတ်ဒင်နဲ့ ထုရိုက်ခဲ့တယ်လို့ ကျနော်ကို စစ်သားတွေက ပြောပြပါတယ်။ စစ်သားတွေက ကြက်တွေလည်း ဖမ်းသွားပါတယ်။ ပြီးတော့ စစ်သားတွေကိုယ်တိုင် တဲကိုမီးရှို့ပါတယ်။ ရွာအပြင်ဖက် စိုက်ခင်းမှာ တဲဆောက် ထားတဲ့အတွက် ကရင်သူပုန်တွေလာပြီး တည်းခိုနိုင်တယ်။ ချက်ပြုတ်စားသောက် နိုင်တယ် အဲဒါကြောင့် ဖျက်ဆီးရတာလို့ အစိုးရစစ်သား တွေကပြောပါတယ်။ ကရင်သူပုန်တွေက သတင်း အချက်လည်း ရနိုင်တယ်လို့ပြော ပါတယ်။ ဒါကြောင့် တဲတွေကို ဖျက်ဆီးပစ်ဖို့ အမိန့်ပေးရတာလို့ ပြောပါတယ်။ တကယ်ကျတော့ ကျနော်တို့ ဘယ်လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့နဲ့မှ အဆက်အသွယ်မရှိပါဘူး။ ဘယ်လက် နက်ကိုင်အဖွဲ့မှလည်း ဒီကိုမလာပါဘူး။ ကျနော်တို့တဲတွေကိုမီးရှို့ဖို့အမိန့်ပေး တာ မတရားပါဘူး။

လွတ်လပ်စွာလှုပ်ရှားသွားလာခွင့်အားပိတ်ပင်စဉ်အတွင်း ဖြစ်ပေါ်သော ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု

မြန်မာအစိုးရစစ်တပ်အပြင် ဒေသခံရဲတပ်ဖွဲ့များသည် တိုင်းရင်းသားဒေသများအတွင်း ရွာသား များ၏ သွားလာလှုပ်ရှားမှုနှင့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခြင်းများအပေါ် မတရားကန့်သတ်ချုပ်ခြယ် ခြင်းများ ရံဖန်ရံခါဆိုသလို ချမှတ်လေ့ရှိသည်။ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များသည် ထိုသို့ဥပဒေမဲ့ ကန့်သတ် ချုပ်ချယ်မှုများကို လုပ်ဆောင်ရာတွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများပါ တပေါင်း တည်း ဖြစ်သည်ကိုတွေ့ရသည်။

တချို့ဖြစ်ရပ်များတွင် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် လမ်းမကြီးများပေါ်ရှိ စစ်ဆေးရေးဂိတ်တွင် ရွာသားများကို မှတ်ပုံတင်တောင်းကြည့်ခြင်းနှင့် ပိုက်ဆံတောင်းခြင်းများ ပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။ ရွာသားများက ၎င်းတို့ပြောသည့်အတိုင်း မလုပ်ပေး၊ မလုပ်နိုင်ပါက သို့မဟုတ် မေးတာကို မဖြေ နိုင်ပါကရိုက်နှက်ခံ၊ ခြိမ်းခြောက်ခံရတတ်သည်။ ND-Burma မှ ကောက်ယူရရှိသော ဖြစ်ရပ်တ ခုတွင် ပေါက်ပင်ကွင်းကျေးရွာအနီး ထားဝယ်အဝေးပြေးကားလမ်းမပေါ်တွင် ရဲနှင့် လဝကအရာရှိ များ၏ စစ်ဆေးခံရပုံကို ဤသို့ပြောပြခဲ့သည်။

‘ထရပ်ကားပေါ်က အားလုံးဆင်းရတယ်။ မှတ်ပုံတင်မရှိတဲ့သူတွေက တနေရာမှာ သက်သက် တန်းစီရတယ်။ ကျနော်က မှတ်ပုံတင်ရှိတော့ ဘာမှမစိုးရိမ်ပါဘူး။ ကျနော် ကိုင်တဲ့မှတ်ပုံတင်က ဘာအံ့မှတ်ပုံတင်ဖြစ်တာကြောင့် ဒေသခံရဲစခန်း (ဒါမှမဟုတ်) ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိတယောက်ဆီက ထောက်ခံစာ ဒါမှမဟုတ် ကျနော်သွားလည်ပတ်မဲ့ မိသားစုရဲ့ တာဝန်ယူစာယူလာရမယ်လို့ ရဲက ကျနော်ကိုပြောပါတယ်။ ကျနော်ကိုင်ထားတဲ့ မှတ်ပုံတင်က နိုင်ငံသားမှတ်ပုံတင် ဖြစ်တဲ့အတွက် ကျနော်အလိုရှိတဲ့နေရာကို ခရီးသွားလို့ရမယ်လို့ ကျနော်ထင် ပါတယ်လို့ ပြန်ပြောပါတယ်။ အဲဒီလိုပြောလိုက်တာနဲ့ ကျနော်မျက်နှာတည့်တည့် ကို ထိုးတာတွေလိုလိုရှောင်လိုက်ပါတယ်။ ပုခုံးကိုပဲ ထိသွားတယ်။ နောက် တယောက်က ကျနော်ကို လာပြောပါတယ်။ စစ်ဆေးတာကို ရှိုးရှိုးသားသား၊ လေးလေးစားစား လက်မခံတဲ့အတွက် ကျနော်ကို တရားရုံးတင်လို့ရတယ်လို့ ပြောပါတယ်။ ခရီးသည်အားလုံးကို စစ်ပြီးတော့ ရေးက မွန်အမျိုးသမီးတဦးနဲ့ ကျနော်ပဲ ကျန်ပါတော့တယ်။ ကျနော်ခရီးဆက် သွားချင်တယ်ဆိုရင် နောက်လာမဲ့ ကားနဲ့ထည့်ပေးမယ့် ပိုက်ဆံ ၁၀၀၀၀ ပေးရမယ်လို့ ကျနော်ကိုလာညှိပါတယ်။

ကျနော်လည်း ခရီးဆက်သွားရမှာဆိုတော့ ဘာမှမပြောပဲ ပိုက်ဆံတသောင်း ပေးလိုက်ပါတယ်။’

မြန်မာအစိုးရ စစ်တပ်သည် လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့များ လှုပ်ရှားသည်ဟု ယူဆ ယုံကြည်ရသော တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင်လည်း လှုပ်ရှားသွားလာမှုကို ကန့်သတ်ချုပ်ချယ် သည်။ တိုင်းရင်းသားဒေသများအတွင်း ဒေသခံရွာသားများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့ရာတွင် ထိုသို့ ကန့်သတ်ချုပ်ချယ်မှုများသည် ၎င်းတို့၏ နိစ္စဒုဝလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရာတွင် အနှောင့်အယှက် ဖြစ်စေသဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းအတွက် အန္တရာယ်ဖြစ်စေသည်ဟု ပြောဆိုကြသည်။ လှုပ်ရှားသွားလာမှုကို ကန့်သတ်ချုပ်ချယ်ခြင်းကြောင့် ရွာသားများသည် စစ်တပ်၏ ညှဉ်းပန်းနှိပ် စက်မှုခံရနိုင်သည့် အလားအလာပိုများသည်။ ရွာအပြင်ဖက်ရှိ စိုက်ခင်းများသို့ မသွားပါက မိသားစု ထမင်းငတ်နိုင်သည့် အခြေအနေကြောင့် မဖြစ်မနေ ရွာအပြင် ဖက်ထွက်ရသည့်အခါ ထိုအဖြစ်ဆိုး နှင့် ကြုံတွေ့ရသည်။ တနင်္သာရီတိုင်း ရေဖြူမြို့နယ်မှ လယ်သမားတဦးက စစ်သားများ သူ့ကို ရိုက်နှက်ပုံကို ND-Burma သို့ ပြောပြခဲ့သည်။

ကျနော်ရော်ဘာခြံထဲမှာ ခိုးပြီး အစေးခြစ်နေတုန်း စစ်သား ၁၂ နှစ်ယောက်က ကျနော့်ကို တွေ့သွားတယ်။ ကျနော့်နဖူးမှာ မီးလုံးတပ်ထားတော့ သူတို့ ကျနော့်ကို အလွယ်လေးတွေ့နိုင်ပါတယ်။ သူတို့ကျနော့်ကို သေနတ်နဲ့ လှမ်းပစ် တယ်။ ကျည်ဆံက ခေါင်းကို ကျော်သွားတယ်။ မြေကြီးပေါ်မှာ ကျနော် မှောက်ချလိုက်တော့ စစ်သားတွေက ကျနော့်ကို ဝိုင်းထားပါတယ်။ စစ်သားတ ယောက် အစေးပုံးကို ကန်လိုက်ပါတယ်။ ကျနော့်ကို ဝိုင်းဆဲကြတယ်။ တပ်စု များက ကျနော့်ကို ထိုင်ခိုင်းပြီး မျက်နှာကို ကန်ပါတယ်။ ရော်ဘာပင်နဲ့ ကျနော့် နောက်စေ့ကို တိုက်ပါတယ်။ တလက်မခွဲလောက် နောက်စေ့ကွဲသွားတယ်။ ကျနော့်ကို မရိုက်ဖို့တောင်းပန်တယ်။ ဒါပေမယ့် စစ်သားတယောက်က ရော်ဘာ ကိုင်းတကိုင်းနဲ့ ကျနော့်နောက်ကျော၊ လက်မောင်း၊ လက်ပြင်တွေရိုက်ပါတယ်။ အရမ်းနာလို့ မရိုက်ပါနဲ့လို့ ထပ်ခါထပ်ခါ ကျနော်တောင်းပန်ပါတယ်။ ကျနော်ကို ရက်ရက်စက်စက်ရိုက်ပါတယ်။ ရွာလည်းပြန် ရောက်ရော မိန်းမနဲ့ ကလေးတွေက ငိုကြပါတယ်။ တပတ်လောက် ကျနော်ဆေးကုရပါတယ်။ အဲဒါ ပြီးတာနဲ့ ကျနော် ရွာမှမနေတော့ပါဘူး။ အခုတော့ ထိုင်းနိုင်ငံမှာ အလုပ်ရှာ နေပါတယ်။

ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု၊ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်ခြင်း

မုဒိမ်းကျင့်ခြင်းနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာတိုက်ခိုက်မှုများသည် စစ်ရာဇဝတ်မှုနှင့် လူသားမျိုးနွယ်တခုလုံး အပေါ် ဆန့်ကျင်သော ရာဇဝတ်မှုအဆင့်အထိသတ်မှတ်နိုင်သော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ်များတွင် ၎င်းချိုးဖောက်မှုကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုအဖြစ်လည်း သတ်မှတ်သည်။

ယူဂိုစလားဗီးယားနိုင်ငံဆိုင်ရာ နိုင်ငံတရားပြစ်မှုဆိုင်ရာတရားရုံးက ‘မုဒိမ်းကျင့်ခြင်း သက်သက် သည်ပင် ဆိုးဝါးသော ရုပ်ပိုင်း (သို့) စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နှာကျင့်မှုပါဝင်သည်။ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအ ကြမ်းဖက်မှုသည် ရုပ်ပိုင်း (သို့မဟုတ်) စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နှာကျင့်မှု၊ ဝေဒနာပါရှိသဖြင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ် စက်မှု မြောက်သည်။’⁴¹ ထို့အပြင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု တားမြစ်ပိတ်ပင်ခြင်း သဘောတူစာချုပ်တွင်

ရည်ရွယ်ချက်တစ်ခုခုအတွက် နာကျင်မှု (သို့မဟုတ်) ဝေဒနာခံစားရစေခြင်းအပြင် ‘အရှက်တကွဲဖြစ်စေခြင်း’ အချက်ကိုလည်း နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ် တော်တော်များများတွင် အသိအမှတ်ပြုလက်ခံထားသည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံများဆိုင်ရာ ကော်မရှင်က မုဒိမ်းကျင့်ခြင်းသည် ကျူးလွန်ခံရသူကိုသာ အရှက်တကွဲဖြစ်စေခြင်းမဟုတ် သူမ၏ မိသားစု (သို့မဟုတ်) အသိုင်းအဝန်းကိုပါ အရှက်တကွဲဖြစ်ရန် ရည်ရွယ်သည်ဟု ဆိုသည်။⁴²

ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု ဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်ရေး အထူးကိုယ်စားလှယ်တော်က ‘မုဒိမ်းကျင့်ခြင်း နှင့် တခြားသော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာချိုးဖောက်မှုများသည် ကျူးလွန်ခံရသူ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကိုပါ ဖျက်ဆီးပစ်ရန် ရည်ရွယ်သည်။ လိင်အကြမ်းဖက်မှုသည် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနာကျင်မှုထက် အဆများစွာ ပိုဆိုးသော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဝေဒနာကို ခံစားရခြင်း’ ကြောင့် လိင်အကြမ်းဖက်မှုကို အသုံးပြုသော ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု ကျူးလွန်ခံရသူသည် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ ပြန်လည်ထူထောင်ရန် အလွန်ခက်ခဲသည်ဟု ပြောဆိုသည်။⁴³

မြစ်ကြီးနားမှ ကချင်တိုင်းရင်းသားအမျိုးသား အားပုံသည် သူနှင့်အတူ မြန်မာစစ်တပ်၏ ဖမ်းဆီးမှုခံခဲ့ရသူ မိန်းကလေးနှစ်ဦးအကြောင်းကို ပြောပြခဲ့သည်။ ပထမညွှန်မှာတင် စစ်စခန်း အတွင်း အုပ်စုတစ်စုပြီး တစ်စုသို့ ခေါ်သွား မုဒိမ်းကျင့်ကြပုံကို သူကပြောပြခဲ့သည်။

မိန်းကလေးနှစ်ယောက်လုံးကို တညလုံး စစ်သားတွေ တယောက်ပြီးတယောက် မုဒိမ်းကျင့်ကြတယ်။ နောက်တနေ့ကျတော့ ကောင်မလေးတွေ လမ်းတောင်ကောင်းကောင်း မလျှောက်နိုင်တာ ကျနော်တွေ့ရတယ်။ မိန်းကလေးတယောက် ငိုပြီး စစ်တန်လျားထဲက ထွက်လာတာ ကျနော်တွေ့ရတယ်။ နောက်တယောက်ကတော့ အရမ်းပင်ပန်းနေတဲ့ပုံနဲ့ သစ်ပင်ကို မှီပြီးရပ်နေတယ်။ နောက်နေ့ မနက်ကြတော့ ဗိုလ်ကြီးက ပထမ ကောင်းမလေးကိုခေါ်ပြီး သူနဲ့ ရေအတူချိုးခိုင်းတယ်။ သူ့တပ်ဖွဲ့တံဆိပ်အရ ဒီဗိုလ်ကြီးက မြစ်ကြီးနားအခြေစိုက်တပ်ကမုန်း ကျနော်သိတယ်။ ပေါ်တာတွေက သူ့ရေချိုးဖို့ ရေခပ်ပေးရတယ်။ သူက ကိုယ်လုံးတီးနဲ့ချိုးတယ်။ ကောင်မလေးကိုလည်း သူ့တကိုယ်လုံး ချိုးတွန်းခိုင်းတယ်။ မျက်နှာသုတ်ပဝါနဲ့ ကောင်းမလေးက သူ့တကိုယ်လုံး သုတ်ပေးရတယ်။ ကောင်မလေးကိုလည်း တကိုယ်လုံးချွတ်ပြီးရေချိုးခိုင်းတယ်။ မချိုးရင်သတ်ပစ်မယ်ဆိုတော့ ကောင်မလေးလည်းကြောက်ပြီး သူ့ပြောသလို လုပ်ရတယ်။ သူ့ရဲ့ဘော်ထဲက တယောက်ကို ကောင်မလေးကို ရေချိုးခိုင်းတယ်။ အားလုံးမြင်တဲ့နေရာ ဟင်းလင်းမှာ ကောင်မလေး ရေချိုးရတယ်။

ပထမမိန်းကလေးသည် ‘ပထမညွှန်မှပြီး လူမြင်ကွင်းတွင် ရေချိုးခိုင်းခြင်းနှင့် ညတိုင်း ဗိုလ်ကြီး၏ မုဒိမ်းကျင့်ခြင်း’ ခံရသည်ဟု အားပုံက ပြန်ပြောင်း ပြောပြသည်။ အဖြစ်အပျက်တစ်ခုကိုလည်း သူက ဤသို့ပြောပြခဲ့သည်။

ဒုတိယကောင်မလေးက စစ်ဗိုလ်တယောက်ရဲ့ တဲထဲကနေ တမနက် ပြေးထွက် လာတာတွေ့ရတယ်။ ငိုပြီး ဒူးထောက်ဆုတောင်းနေတာတွေ့တော့ စစ်သားတယောက်က ကောင်မလေးပါးနဲ့ ခေါင်းကို ရိုက်ပြီး ‘ဘာဆုတောင်းနေတာလဲ။ ဘာမှ လုပ်မရဘူး။ ဘယ်မှာလည်းနင်တို့ဘုရား။ နင်ထင်တာ သူက အားလုံး လုပ်ပေး နိုင်တယ်ပေါ့လေ။ ဘယ်မှာလဲ အခု နင်တို့ဘုရား။’ ပြောရင်း ထပ်ရိုက်ပါတယ်။ ကောင်မလေး သွားတချောင်း ထွက်သွားပြီး မျက်နှာ ဖူးယောင်လာတာ တွေ့ရပါတယ်။ နေ့လည် ထမင်းစားချိန် ကျနော်တို့အားလုံး ဆုံတဲ့အချိန်ကြတော့ ကောင်မလေးတွေ ပြောတာက အရာရှိတွေက မြင်းဆေးတွေသောက်ပြီး သူတို့ကို တိရိစ္ဆာန်လိုပဲ ဆက်ဆံတယ်လို့ ပြောပါတယ်။’

စစ်သားတွေ တခြား အလုပ်ရှုပ်နေစဉ် အားပုံနှင့် တခြားအမျိုးသားပေါ်တာများ စစ်စခန်းမှ ထွက်ပြေး ကြပြီး ၂၀၁၁ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၄ ရက်နေ့တွင် မြစ်ကြီးနားသို့ပြန်ရောက်ခဲ့သည်။ မိန်းကလေး နှစ်ဦးသည် အားပုံတို့နှင့်အတူ မလိုက်ပါနိုင်ခဲ့သဖြင့် မြန်မာအစိုးရတပ်တွင် လိင်ကျေးကျွန်အဖြစ် ဆက်လက်ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရမှာမလွဲဟု အားပုံက ပြောသည်။

မုဒိန်းကျင့်ခြင်းနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ တိုက်ခိုက်မှုသည် တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် အမျိုးသမီးနှင့် မိန်းကလေးများကိုသာ ပစ်မှတ်ထား ကျူးလွန်ကြသော်လည်း အမျိုးသားများနှင့် နိုင်ငံရေးအကျဉ်း သားများကိုလဲ ထိုကဲ့သို့ နှိပ်စက်မှုများ ကျူးလွန်သည်ကို သတိချပ်ရမည်။

ကာအိန္ဒြေနှောက်ယှက်ခြင်း၊ အမြတ်ထုတ်ခြင်း၊ ဝှေးစေ့အား မီးရှို့ခြင်း၊ ရိုက်နှက်ခြင်း၊ မုဒိန်း ကျင့်မည်ဟု ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ ကာယကံမြောက် မုဒိန်းကျင့်ခြင်း စသည့် ပုံစံများပါဝင်သည်။ ထောင် အစောင့်များက ခွေးတကောင်အား အမျိုးသား နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားကို ကာမဆက်ဆံခိုင်းသည့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်ကျင့်မှုတခုကို မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။ ‘ကျနော်ကို နှိပ်စက်သူတွေကို အရာ အားလုံးအတွက် ကျနော် ခွင့်လွှတ်နိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်ကျင့်မှုကိုတော့ ခွင့်မလွှတ်နိုင်ပါဘူး။ ဘယ်ဘာသာတရားကမှလည်း ခွင့်ပြုခြင်းမရှိပါဘူး။ ကျနော်ရဲ့ ဂုဏ်သိက္ခာ၊ ကျနော်ရဲ့ ကိုယ့်ကိုကိုယ် တန်ဖိုးထားစိတ်တွေကို ဖျက်ဆီးပစ်လိုက်ပါတယ်။’ ဟု လိင်အနိုင်ကျင့်ခံ ခဲ့ရသူ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားက ပြောပြခဲ့သည်။ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရသူ၏ ဘာသာရေးအရ ကိုးကွယ် ယုံကြည်မှု၊ ဘဝဖြစ်တည်မှု အဓိပ္ပါယ် ပျက်ဆီးသွားရသည်အထိ ဖြစ်လေ့ရှိသည်။

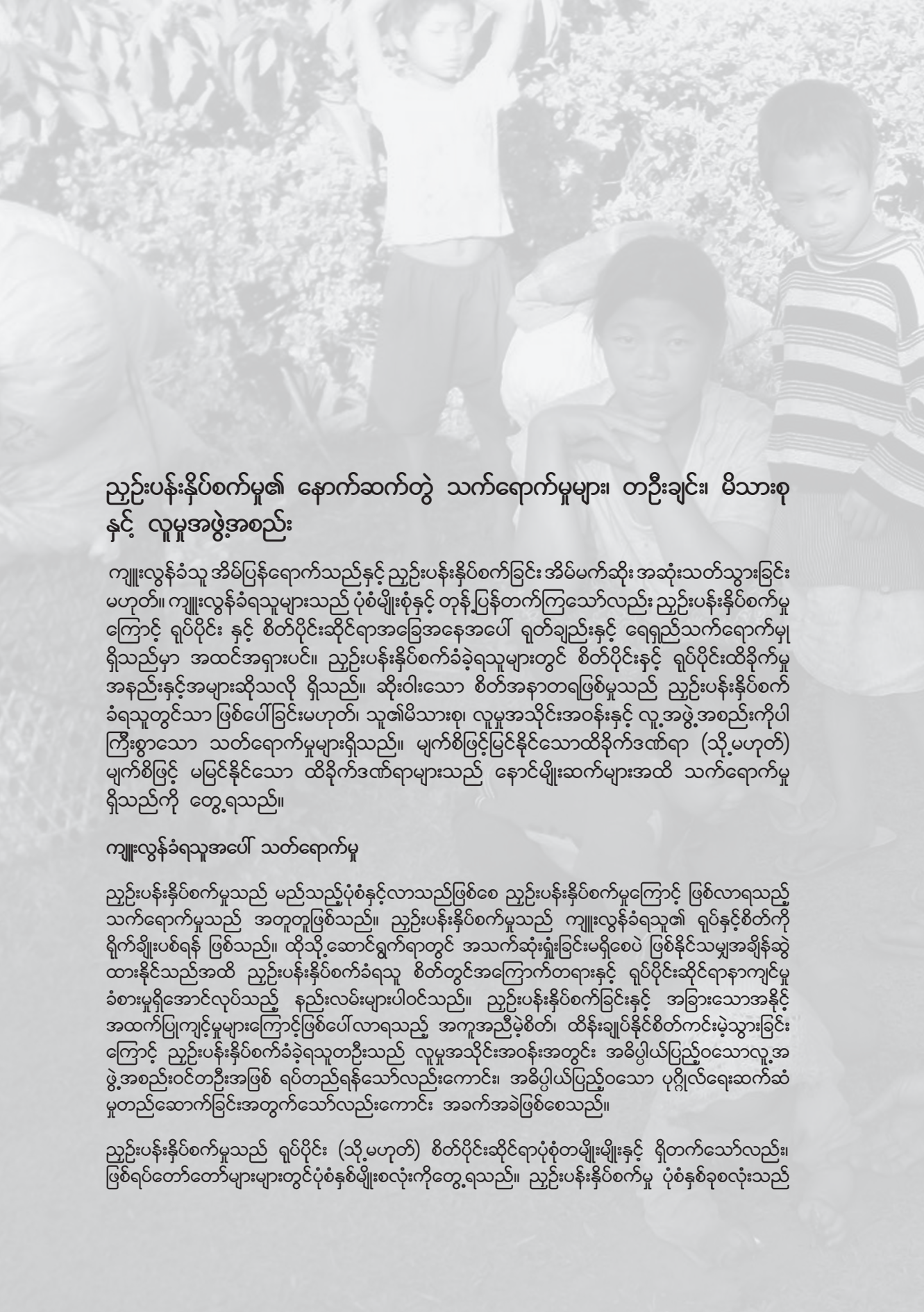
အစိုးရ စစ်တပ်တပ်ရင်း အမှတ် ၃၂၁ ၏ ဖမ်းဆီးမှုခံ
ရပြီး မူဘမ်းစစ်စခန်းတွင် လိင်အကြမ်းဖက်မှု ကျူးလွန်
ခံနေရသူဟု ယုံကြည်ထားရသူ ကချင်အမျိုးသမီး
ဆွန်လွတ်ယောဂျာ (မိတ်ပုံ - KWAT)

အခန်း (၃)

ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု၏ နောက်ဆက်တွဲ
သက်ရောက်မှုများ၊ တဦးချင်း၊ မိသားစုနှင့်
လူမှုအဖွဲ့အစည်း

ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု၏ နောက်ဆက်တွဲ သက်ရောက်မှုများ၊ တဦးချင်း၊ မိသားစု နှင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်း

ကျူးလွန်ခံသူ အိမ်ပြန်ရောက်သည်နှင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း အိမ်မက်ဆိုး အဆုံးသတ်သွားခြင်း မဟုတ်။ ကျူးလွန်ခံရသူများသည် ပုံစံမျိုးစုံနှင့် တုန့်ပြန်တက်ကြသော်လည်း ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု ကြောင့် ရုပ်ပိုင်း နှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအခြေအနေအပေါ် ရုတ်ချည်းနှင့် ရေရှည်သက်ရောက်မှု ရှိသည်မှာ အထင်အရှားပင်။ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံခဲ့ရသူများတွင် စိတ်ပိုင်းနှင့် ရုပ်ပိုင်းထိခိုက်မှု အနည်းနှင့်အများဆိုသလို ရှိသည်။ ဆိုးဝါးသော စိတ်အနာတရဖြစ်မှုသည် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက် ခံရသူတွင်သာ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းမဟုတ်။ သူ၏မိသားစု၊ လူမှုအသိုင်းအဝန်းနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းကိုပါ ကြီးစွာသော သတ်ရောက်မှုများရှိသည်။ မျက်စိဖြင့်မြင်နိုင်သောထိခိုက်ဒဏ်ရာ (သို့မဟုတ်) မျက်စိဖြင့် မမြင်နိုင်သော ထိခိုက်ဒဏ်ရာများသည် နောင်မျိုးဆက်များအထိ သက်ရောက်မှု ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

ကျူးလွန်ခံရသူအပေါ် သတ်ရောက်မှု

ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုသည် မည်သည့်ပုံစံနှင့်လာသည်ဖြစ်စေ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုကြောင့် ဖြစ်လာရသည့် သက်ရောက်မှုသည် အတူတူဖြစ်သည်။ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုသည် ကျူးလွန်ခံရသူ၏ ရုပ်နှင့်စိတ်ကို ရိုက်ချိုးပစ်ရန် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရာတွင် အသက်ဆုံးရှုံးခြင်းမရှိစေပဲ ဖြစ်နိုင်သမျှအချိန်ဆွဲ ထားနိုင်သည်အထိ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရသူ စိတ်တွင်အကြောက်တရားနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနာကျင်မှု ခံစားမှုရှိအောင်လုပ်သည့် နည်းလမ်းများပါဝင်သည်။ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် အခြားသောအနိုင် အထက်ပြုကျင့်မှုများကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာရသည့် အကူအညီမဲ့စိတ်၊ ထိန်းချုပ်နိုင်စိတ်ကင်းမဲ့သွားခြင်း ကြောင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံခဲ့ရသူတဦးသည် လူမှုအသိုင်းအဝန်းအတွင်း အဓိပ္ပါယ်ပြည့်ဝသောလူ့အဖွဲ့အစည်းဝင်တဦးအဖြစ် ရပ်တည်ရန်သော်လည်းကောင်း၊ အဓိပ္ပါယ်ပြည့်ဝသော ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆက်ဆံ မှုတည်ဆောက်ခြင်းအတွက်သော်လည်းကောင်း အခက်အခဲဖြစ်စေသည်။

ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုသည် ရုပ်ပိုင်း (သို့မဟုတ်) စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာပုံစုံတမျိုးမျိုးနှင့် ရိုက်တက်သော်လည်း ဖြစ်ရပ်တော်တော်များများတွင်ပုံစံနှစ်မျိုးစလုံးကိုတွေ့ရသည်။ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု ပုံစံနှစ်ခုစလုံးသည်

ညှဉ်းပန်းခံရသူ၏ စိတ်အခြေအနေအပေါ်ကြီးစွာသတ်ရောက်မှုရှိပြီး တခါတရံတွင် ရေရှည်စိတ် ကျန်းမာရေး အခြေအနေပေါ်တွင် သတ်ရောက်မှုရှိသည်။ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုသည် လူကို တိုက်ရိုက်နာကျင်စေသော ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုထက်ပို၍ သက်ညှာမှုရှိသည်ဟူ၍ ယေဘုယျနားလည်မှုရှိသည်။ သီးခြားလွတ်လပ်သော လေ့လာချက်များအရရုပ်ပိုင်းနှင့်စိတ်ပိုင်း ဆိုင်ရာ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှစ်လုံးသည် ကြောက်ရွံ့မှု၊ အကူအညီမဲ့မှု၊ မျှော်လင့်ချက်ကင်းမဲ့မှု၊ စိုးရိမ်ခြင်းစသည်ခံစားမှုမျိုး ဖြစ်စေသည်ဟုဆိုသည်။⁴⁴ အထူးသဖြင့် ဟန်ဆောင်သတ်ပစ်ခြင်း၊ ရေလောင်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် ကိုယ်တွင်အမာရွတ်အဖြစ် မကျန်ရစ်ခဲ့သော တခြားအလား တူနှိပ်စက်နည်း များသည် နှိပ်စက်ခံရသူ၏စိတ်တွင်သူ (သို့မဟုတ်) သူမဘဝသည် နှိပ်စက်သူ၏ လက်တွင် ပြုသမျှ နှုတ်တော့မည့် စိတ်ဝင်သွားစေရန်ရည်ရွယ်သည်။ ထို့အပြင် ဖြစ်ရပ်တော်တော်များများတွင် စိတ်ပိုင်း ဆိုင်ရာညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုတွင်နှိပ်စက်ခံရသူ၏ မိသားစုဝင်များကိုနာကျင်စေမည်ဟု ခြိမ်းခြောက်ခြင်း များပါတက်သဖြင့်ကြောက်ရွံ့မှုနှင့်အကူအညီမဲ့မှု စိတ်ကိုဖြစ်စေသည်။

လူတိုင်းအား ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းသည် လူ့အဆင့်အတန်းနိမ့်ကျသွားစေရန်၊ ဂုဏ်သိက္ခာကျဆင်း သွားစေရန်၊ မိမိကိုယ်တန်ဖိုးထားမှုမရှိတော့စေရန်နှင့် လွတ်လပ်စိတ်ကင်းမဲ့သွားစေရန် ဖြစ်သည်။ ‘ လူ့အဆင့်အတန်းနိမ့်ကျသွားစေခြင်း’ ပုံစံတွင်ပုံစံများစွာပါဝင်သည်။ သာဓကအားဖြင့်လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အရှက်ရစေခြင်း၊ ဘာသာရေးအရ အထွတ်အမြတ်ထားမှုကို မထိမဲ့မြင်ပြုခြင်း၊ ရိုင်းစိုင်းသော အပြုအမူများ (ဥပမာလူအားတိရိစ္ဆာန်ကဲ့သို့ ပြုမူခြင်း) စသည်တို့ပါဝင်သည်။ မွတ်စလင် ဘာသာဝင်များကို ဝက်သားစားခိုင်းခြင်း၊ အမျိုးသမီးများကို လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအရှက်တကွဲရစေခြင်း၊ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ အထိတ်အမြတ်ထားသော ခေါင်းကိုထပ်ခါထပ်ခါရိုက်ခြင်း စသည်တို့ဖြစ်သည်။ အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်ဆိုသော် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်သူသည် နှိပ်စက်ခံရသူအား ပုံမှန်အတိုင်းမဖြစ် တော့စေရန်၊ သူ (သို့မဟုတ်) သူမဘဝကိုမထိန်းကျောင်းနိုင်တော့စေရန်အတွက် ၎င်းတို့၏ ကိုယ် ရေကိုယ်သွေးကို ဖျက်ဆီးလိုက်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှိပ်စက်မှုသည် ပို၍ထင်သာမြင်သာရှိသည်။ စိတ်မချမ်းမြေ့ဖွယ်အမှတ်ရစရာ အဖြစ် စွဲထင်ကျန်ရစ်သည်။ ထိုအမှတ်ရစရာများတွင် ကိုယ်တွင်းအင်္ဂါပျက်စီးသွားခြင်း၊ အမြင်နှင့် အကြား အာရုံချို့ယွင်းသွားခြင်း၊ မျိုးပွားအင်္ဂါပြဿနာ၊ ဦးခေါင်းဒဏ်ရာ၊ အရိုးကျိုးခြင်း၊ အာရုံကြော ပျက်စီးခြင်းနှင့် အရေပြားပျက်စီးခြင်းတို့ပါဝင်သည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုဝင်များ၊ နိုင်ငံရေး လှုပ်ရှားတက်ကြွသူများ အပါအဝင် မြန်မာစစ်အစိုးရ၏ သံသယကြောင့် ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခံရသူ အားလုံးသည် ကနဦး စစ်ကြောရေးကာလအတွင်း ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုခံရသည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများဖြစ်ရပ်တွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုသည် တရားဥပဒေလက်လှမ်းမမှီသော လူ သူမနီးနေရာများတွင်တိတ်တဆိတ်ဖြစ်ပွားလေ့ရှိသည်။

ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာကြာ စွဲထင်ကျန်ရစ်နိုင်သော ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာဒဏ်ရာများအပြင် မမြင်ရ နိုင်သော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အမာရွတ်သည် သေသည်အထိပါသွားသည်။ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံခဲ့ရသူ တော်တော်များများသည် စိတ်ဓါတ်ကျခြင်း၊ ကြောက်ရွံ့ခြင်းစသည့် ဝေဒနာများခံစားရသည်။ ၎င်းခံစားမှုများတွင် သူများလာတိုက်ခိုက်မည်ကို ကြောက်နေတက်ခြင်း၊ မျှော်လင့်ချက်မဲ့ခြင်း၊ စိတ်ပျက်ခြင်း၊ အထီးကျန်ခြင်း၊ မိမိကိုယ်ပိုင်အယူအဆ မထိန်းသိမ်းနိုင်တော့ခြင်း၊ ယုံကြည်မှု ကင်းမဲ့လာခြင်း၊ လူတိုင်းကို မယုံကြည်ကြောက်ရွံ့လာခြင်း၊ အိပ်မက်ခြင်း၊ မှတ်ဉာဏ်ပျက်ဆီးလာခြင်း၊ မိသားစုအတွင်းနှင့် တကိုယ်ရေ ဆက်ဆံရေးများပျက်ဆီးလာခြင်း စသည်တို့ ပါဝင်သည်။ ဟားဗတ်တက္ကသိုလ်မှ စိတ်ပညာရှင် စတူးဂရပ်စ်ယမ် (Stuart Grassian) က အကျဉ်းထောင် အတွင်း အချိန်ကြာမြင့်စွာ တဦးတည်း တိုက်ပိတ်ခံထားရသူများသည် တကိုယ်တည်း နေထိုင် တတ်သူများဖြစ်လာသည်။ ထောင်မှလွတ်လာပြီး နှစ်ပေါင်းများစွာကြာအထိ ‘ပတ်ဝန်းကျင်ကို

ကြောက်နေတက်ခြင်း၊ ထိပ်လန့်နေတက်ခြင်း၊ ကြောက်ရွံ့နေတက်ခြင်း၊ စိတ်ရှုတ် ထွေးနေတက်ခြင်း၊ စသည်တို့ ခံစားနေရသည် ဟု ပြောဆိုသည်။⁴⁵

ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုခံခဲ့ရပြီးနောက် နှိပ်စက်ခံရသူအများစုတွင် နောက်ဆက်တွဲ စိတ်ဖိစီးမှု ဝေဒနာ (Post-traumatic stress disorder – PTSD) တွေ့ရသည်။ စိတ်ပိုင်းနှင့် ရုပ်ပိုင်းညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု နှစ်မျိုးစလုံးကြောင့် ဖြစ်နိုင်သည်။⁴⁶ စိတ်ခြောက်ခြားဖွယ် အဖြစ်အပျက်တခုဆိုသည်မှာ နာကျင်စေအောင် (သို့မဟုတ်) အသက်အန္တရာယ်အား ခြိမ်းခြောက်ခံရသည့်အချိန်တွင် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ကြောက်ရွံ့မှု၊ ခြောက်ခြားမှု၊ အကူအညီမဲ့စိတ်ဟုခေါ်သည်။ ခြိမ်းခြောက်ခံရခြင်း (သို့မဟုတ်) မိမိအား နှိပ်စက်တော့မည်ဟူသော အသိသည် လက်တွေ့နာကျင်ရခြင်းထက် ပိုခံစားရသည်။ ထို့ကြောင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နှိပ်စက်မှုကြောင့် စိတ်ဖိစီးမှုဝေဒနာ ပိုမြင့်မားသည်ဟူသော အချက်မှာ အံ့အားသင့်ဖွယ် မဟုတ်ပေ။

ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံခဲ့ရသူတိုင်း လူ့အဖွဲ့အစည်းသို့ ပြန်လည်ဝင်ရောက်ရန်ကြိုးစားရာတွင် မည်သို့ခက်ခဲမည်ကို စဉ်းစားကြည့်နိုင်သည်။ ကိုယ့်ကိုကိုယ် တန်ဖိုးထားစိတ် နည်းလာခြင်း၊ အထီးကျန်ခြင်းများကြောင့် နေ့စဉ်ဘဝများအတွင်း ပြန်လည်ဝင်ရောက်ရန်အတွက် အလွန်ခက်ခဲသည်။ မိမိသူငယ်ချင်းများ၊ မိတ်ဆွေများက နှိပ်စက်ခံရပြီး အသက်ဆုံးရှုံးသွားရချိန်တွင် မိမိကအသက်ရှင်လျက် ကျန်နေခဲ့သည့်အပေါ် အပြစ်တင်မဆုံး ခံစားရတက်သည်။ အာဏာပိုင်များကို မိသားစုဝင်အမည်များ၊ မိတ်ဆွေလုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များ၏ အမည်များ ပြောလိုက်မိခြင်း၊ နိုင်ငံရေးနှင့်တော်လှန်ရေးအလုပ်များကို ထိခိုက်စေသော သတင်းအချက်အလက်များ ပေးမိခြင်းကြောင့် အပြစ်ရှိသလို ခံစားနေရတက်သည်။

အလုပ်ရှာသည့်အခါ၊ ပညာရေးအခွင့်အလမ်းရှာသည့်အခါ မိတ်ဆွေဟောင်းများနှင့် ဆက်သွယ်သောအခါ၊ မိသားစုဝင်များနှင့် ပြန်လည်ဆက်သွယ်သောအခါတွင် လူအများစု၏ မကောင်းမြင်မှုအပေါ် ရင်ဆိုင်ရခြင်းသည် အဓိကအခက်အခဲတခုဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုကြောင့် ကိုယ်လက်အင်္ဂါဆုံးရှုံးရသည့်အခါ ပိုဆိုးသည်။ လူသားတိုင်း တာဝန်များ ပြန်လည်ထမ်းဆောင်ရန်၊ လူသားတိုင်း၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ပြန်လည်ဖော်ဆောင်ရာတွင်လည်း အလားတူ အခက်အခဲမျိုး ကြုံတွေ့ရသည်။

မိသားစုနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းအပေါ် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု၏ သတ်ရောက်မှု

ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုကြောင့်ဖြစ်လာရသည့် ဆိုးကျိုးသတ်ရောက်မှုသည် လူတိုင်းတယောက် ကိုသာ သတ်ရောက်ခြင်းမဟုတ်။ နှိပ်စက်ခံရသူ၏ မိသားစုဝင်များသည်လည်း ၎င်းတို့ ချစ်ခင်ရသည့် မိသားစုဝင်တိုင်း၏ ရင်နှင့်ဖွယ်အတွေ့အကြုံများကို ထပ်တူ ရင်ဆိုင်ရသည်။ တာဝန်ရှိသော အာဏာပိုင်များကိုလည်း ဒေါသထွက်ရသည်။ မယုံမကြည်ဖြစ်ရသည်။ သူတို့မိသားစုဝင်ကို အချိန်မှီလွတ်အောင် မလုပ်ပေးခဲ့သည့်အတွက်လည်း မိသားစုဝင်များအတွင်း အပြစ်ရှိသလို ခံစားကြရသည်။ ထိုသို့ ခါးသီးမှုသည် မိသားစုဝင်များအကြား မျိုးဆက်များစွာ တည်ရှိတတ်သည်။⁴⁷

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ရည်မှန်းချက် (၃) နှင့် ကျူးလွန်သည်။ သတင်းအချက်အလက်ရယူရန်၊ အပြစ်ပေးရန်နှင့် အကြောက်တရား ကိန်းအောင်စေရန် တို့ဖြစ်သည်။ အကြောက်တရား ရှိစေရန်အတွက် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုကို အသုံးပြုရာတွင် အစိုးရ အရာရှိများနှင့် စစ်တပ်တပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရသူ တိုင်းတည်းအတွက်သာမဟုတ်၊ ပိုကြီးမားကျယ်

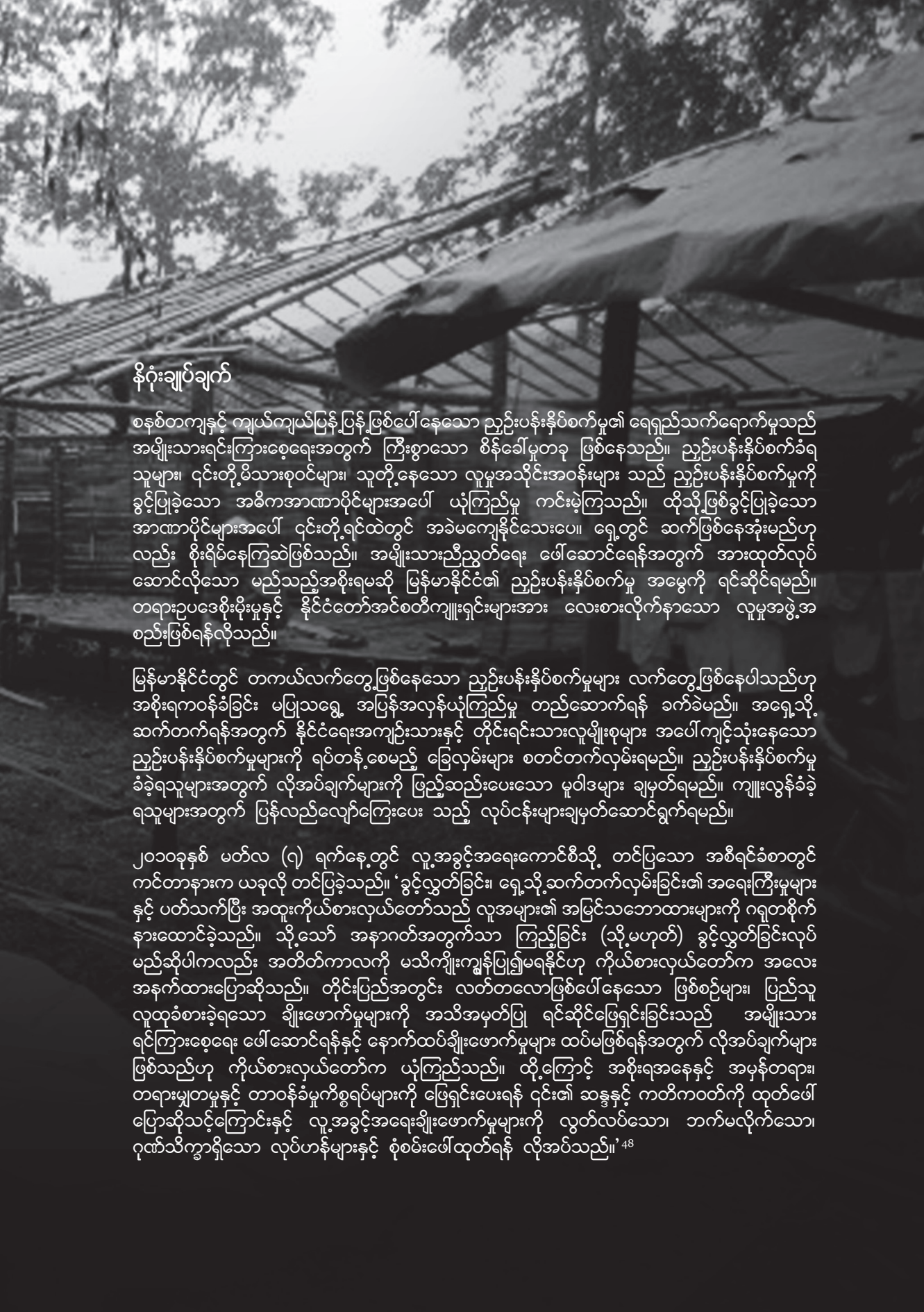
ပြန်သော လူ့အဖွဲ့အစည်းကိုပါရည်ရွယ်သည်။ လူထုအကြား အကြောက်တရားရှိလာပြီး အစိုးရကို ဆန့်ကျင်စိတ် မကိန်းအောင်စေရန် နှင့် အစိုးရတောင်းသမျှ လိုက်နာစေရန် ဖြစ်သည်။ ဒီမိုကရေစီအရေးလှုပ်ရှားတက်ကြွသူတစ်ဦးအား ရက်ရက်စက်စက်ညှဉ်းပန်းလိုက်ခြင်းအားဖြင့် တခြားသူများကို အစိုးရဆန့်ကျင်မှုများတွင် မပါရဲအောင် လုပ်ဆောင်လိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ လူမှုအသိုင်းအဝန်းအား ခြိမ်းခြောက်ရန်အတွက် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းကို အသုံးပြုခြင်းသည် တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် အဖြစ်များသည်။ တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် အရပ်သားပြည်သူများကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းသည် ပြည်သူ့ လူထုအား တုတ်တုတ်မလှုပ်ရဲအောင် ထိန်းထားရန် မဟာဗျူဟာတခုဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်သူ့လူထုသည် အစိုးရအလိုကျ ဖြည့်ဆည်းပေးရပြီး တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့များကို ထောက်ခံမှု မပေးရဲသည့် အခြေအနေသို့ ရရှိရန် ရည်ရွယ်သည်။

တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းသည် လက်နက်ကိုင် တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့များ နှင့် လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲများ ဖြစ်နေသောဒေသများအတွင်းနှင့် အစိုးရအချုပ်ခန်းများ ပြင်ပတွင် ဖြစ်ပွားသည်။ မြန်မာအစိုးရစစ်တပ်သည် တိုင်းရင်းသားအရပ်သားပြည်သူများအား ခြိမ်းခြောက်ရန်၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များအား ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့များပေးနေခြင်းမှဟန့် တားရန်အတွက် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းကို အသုံးပြုခြင်းကြောင့် လူတိုင်းချင်းထက် လူမှုအသိုင်းအဝန်း တခုလုံးအပေါ် အကြောက်တရား လွှမ်းမိုးစေချင်သဖြင့် ရည်ရွယ်လုပ်ဆောင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ အရပ် သားပြည်သူများသည် လက်နက်ကိုင်တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့များကို အကူအညီပေးသည်ဟူသော သံ သယံဖြင့် တခါတရံတွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရသော်လည်း ထိုသို့ သံသယရှိခြင်းများသည် မိမိရွာမှ တခြားတနေရာသို့ ခရီးသွားသည့်အခါ၊ စိုက်ခင်းထဲ အလုပ်ဆင်းသည့်အခါ စသည့်အချိန်များတွင် လည်း ဖြစ်ပွားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ရွာအပြင်ဖက်သို့ ခရီးသွားသည့်အခါ တခါတရံတွင် ရွာနီး စပ်ချုပ်ရှိ စိုက်ခင်းဆင်းသည့်အခါတွင်ပင် အရပ်သား ပြည်သူများသည် မုဒိမ်းကျင့်ခြင်း၊ လိင်ပိုင်းဆိုင် ရာတိုက်ခိုက်ခြင်းအပါအဝင် စစ်တပ်၏ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ခံရနိုင်သော အန္တရာယ် ရှိသည်။ အချိန်နှင့်အမျှခရီးသွားလာခြင်းအပေါ် ကန့်သတ်ချုပ်ချယ်မှုများ လုပ်ဆောင်သဖြင့် စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ဆုတ်လျော့စေခြင်း၊ ပညာရေး အခွင့်အလမ်းနည်းပါးစေခြင်းနှင့် ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုယူရန်အတွက် အခက်အခဲဖြစ်စေခြင်းကို ဖြစ်စေသည်။ ထို့အပြင် ညှဉ်းပန်း နှိပ်စက်ခြင်းခံရမည်ကို ကြောက်ရွံ့သည့်အတွက် မိသားစုများစွာသည် အိုးအိမ်စွန့်ခွာ ထွက်ပြေး ကြသဖြင့် ထောင်ပေါင်းများစွာသော ဒုက္ခသည်နှင့် နိုင်ငံတွင်း အိုးအိမ်မဲ့ပြည်သူများ ဖြစ်ကုန်ကြရ သည်။

လူမှုအသိုင်းအဝန်းအကြား သွေးခွဲပေးရန်နှင့် အိမ်နီးနားချင်းအကြား မယုံကြည်မှုနှင့် သံသယများ ရှိလာစေရန်အတွက်လည်း ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုကို အသုံးပြုသည်။ သတင်းပေး များရှိသည်ဟူသော ကြောက်ရွံ့မှု အမြဲတစေရှိနေခြင်းကြောင့် ပြည်သူများသည် သတိနှင့် နေထိုင်ကြသဖြင့် ယုံကြည်စိတ် ချရသော ရင်းနှီးမှု ဆက်ဆံရေးတည်ဆောက်ရန် ခက်ခဲသည်။ စစ်တပ်က ရွာတရွာသည် လက် နက်ကိုင် တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများကို ထောက်ပံ့ပေးနေသည်ဟု သံသယရှိပါက ရွာသူကြီး သည် နှိပ်စက်ခံ အပြစ်ပေးခံရတတ်သည်။ ထို့ကြောင့် ရွာတော်တော်များများတွင် ရွာသူကြီး ရှာရ ခက်လာသဖြင့် လူမှုအသိုင်းအဝန်း အုပ်ချုပ်ပုံ စနစ်များ ပြိုကွဲလာရသည်။

နိဂုံးချုပ်ချက်

စနစ်တကျနှင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဖြစ်ပေါ်နေသော ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု၏ ရေရှည်သက်ရောက်မှုသည် အမျိုးသားရင်းကြားစေ့ရေးအတွက် ကြီးစွာသော စိန်ခေါ်မှုတခု ဖြစ်နေသည်။ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရသူများ၊ ၎င်းတို့မိသားစုဝင်များ၊ သူတို့နေသော လူမှုအသိုင်းအဝန်းများ သည် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုကို ခွင့်ပြုခဲ့သော အဓိကအာဏာပိုင်များအပေါ် ယုံကြည်မှု ကင်းမဲ့ကြသည်။ ထိုသို့ဖြစ်ခွင့်ပြုခဲ့သော အာဏာပိုင်များအပေါ် ၎င်းတို့ရင်ထဲတွင် အခဲမကျေနိုင်သေးပေ။ ရှေ့တွင် ဆက်ဖြစ်နေအုံးမည်ဟု လည်း စိုးရိမ်နေကြဆဲဖြစ်သည်။ အမျိုးသားညီညွတ်ရေး ဖော်ဆောင်ရန်အတွက် အားထုတ်လုပ်ဆောင်လိုသော မည်သည့်အစိုးရမဆို မြန်မာနိုင်ငံ၏ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု အမွေကို ရင်ဆိုင်ရမည်။ တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုနှင့် နိုင်ငံတော်အင်စတီကျူးရှင်းများအား လေးစားလိုက်နာသော လူမှုအဖွဲ့အစည်းဖြစ်ရန်လိုသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် တကယ်လက်တွေ့ဖြစ်နေသော ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများ လက်တွေ့ဖြစ်နေပါသည်ဟု အစိုးရကဝန်ခံခြင်း မပြုသရွေ့ အပြန်အလှန်ယုံကြည်မှု တည်ဆောက်ရန် ခက်ခဲမည်။ အရှေ့သို့ ဆက်တက်ရန်အတွက် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ အပေါ်ကျင့်သုံးနေသော ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများကို ရပ်တန့်စေမည့် ခြေလှမ်းများ စတင်တက်လှမ်းရမည်။ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုခံခဲ့ရသူများအတွက် လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးသော မူဝါဒများ ချမှတ်ရမည်။ ကျူးလွန်ခံခဲ့ရသူများအတွက် ပြန်လည်လျော်ကြေးပေး သည့် လုပ်ငန်းများချမှတ်ဆောင်ရွက်ရမည်။

၂၀၁၀ခုနှစ် မတ်လ (၇) ရက်နေ့တွင် လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီသို့ တင်ပြသော အစီရင်ခံစာတွင် ကင်တာနားက ယခုလို တင်ပြခဲ့သည်။ ‘ခွင့်လွှတ်ခြင်း၊ ရှေ့သို့ဆက်တက်လှမ်းခြင်း၏ အရေးကြီးမှုများနှင့် ပတ်သက်ပြီး အထူးကိုယ်စားလှယ်တော်သည် လူအများ၏ အမြင်သဘောထားများကို ဂရုတစိုက်နားထောင်ခဲ့သည်။ သို့သော် အနာဂတ်အတွက်သာ ကြည့်ခြင်း (သို့မဟုတ်) ခွင့်လွှတ်ခြင်းလုပ်မည်ဆိုပါကလည်း အတိတ်ကာလကို မသိကျိုးကျွန်ပြု၍မရနိုင်ဟု ကိုယ်စားလှယ်တော်က အလေးအနက်ထားပြောဆိုသည်။ တိုင်းပြည်အတွင်း လက်တလောဖြစ်ပေါ်နေသော ဖြစ်စဉ်များ၊ ပြည်သူလူထုခံစားခဲ့ရသော ချိုးဖောက်မှုများကို အသိအမှတ်ပြု ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းခြင်းသည် အမျိုးသားရင်းကြားစေ့ရေး ဖော်ဆောင်ရန်နှင့် နောက်ထပ်ချိုးဖောက်မှုများ ထပ်မဖြစ်ရန်အတွက် လိုအပ်ချက်များ ဖြစ်သည်ဟု ကိုယ်စားလှယ်တော်က ယုံကြည်သည်။ ထို့ကြောင့် အစိုးရအနေနှင့် အမှန်တရား၊ တရားမျှတမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုကိစ္စရပ်များကို ဖြေရှင်းပေးရန် ၎င်း၏ ဆန္ဒနှင့် ကတိကဝတ်ကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသင့်ကြောင်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို လွှတ်လပ်သော၊ ဘက်မလိုက်သော၊ ဂုဏ်သိက္ခာရှိသော လုပ်ဟန်များနှင့် စုံစမ်းဖော်ထုတ်ရန် လိုအပ်သည်။’⁴⁸

အကြံပြုချက်များ

မြန်မာအစိုးရ

- နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများကို စစ်ဆေးစဉ်အတွင်းနှင့် တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် မြန်မာအစိုးရစစ်သားများက ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု အလေ့အထများ လုပ်ဆောင်သည် ဟူသော အချက်ကို လူသိရှင်ကြား အသိအမှတ်ပြုရန်
- ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုကာကွယ်တားဆီးရေး အထူးကိုယ်စားလှယ်တော်အား မြန်မာနိုင်ငံသို့ တရားဝင်ဖိတ်ကြားရန်
- ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများအပါအဝင် ဆိုးဝါးသော လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများကိုဖြစ်စေသည့် ကချင်ပြည်နယ်နှင့် တခြားတိုင်းရင်းသား ဒေသများတွင် ဆင်နွှဲနေသော ထိုးစစ်များကို ရပ်တန့်ပေးရန်၊ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရာ တိုင်းရင်းသားဒေသများမှ စစ်တပ်များ ပြန်လည်ဆုတ်ခွာပေးရန်
- ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု တားမြစ်ဟန့်တားရေး နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ် (CAT) အား လက်မှတ်ရေးထိုးရန်၊ နောက်ထပ်ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများ၊ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုများ ထပ်မံဖြစ်စေရန် CAT ပါ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့်အညီ ပြည်တွင်းဥပဒေများပြဋ္ဌာန်းဆောင်ရွက်ရန်
- လွတ်လပ်သော တရားရေးစနစ်တခုအပါအဝင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုကျူးလွန်သူများကို တာဝန်ခံမှုစနစ်တခုတည်ဆောက်ရန်
- နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးစံသတ်မှတ်ချက်များ၊ အခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်အညီ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးများကို အာမခံရန်
- စစ်သားများ၊ ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များနှင့် အခြားသောအစိုးရဝန်ထမ်းများအတွက် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု၊ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုအားတားမြစ်သော နိုင်ငံတကာစံသတ်မှတ်ချက်များနှင့် သက်ဆိုင်သော လူ့အခွင့်အရေးသင်တန်းများ ပြုလုပ်ပေးရန်
- ကျန်ရှိနေသေးသော ယုံကြည်ချက်ကြောင့် အကျဉ်းကျနေသူအားလုံးကို ချွင်းချက်မရှိချက်ချင်းပြန်လွှတ်ပေးရန်
- ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု ချိုးဖောက်ခြင်းများအပါအဝင် ဆိုးဝါးသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ဖြစ်နေသည့် (သို့မဟုတ်) ဖြစ်နိုင်သော သဘာဝအရင်းအမြစ်ထုတ်ယူခြင်းလုပ်ငန်းများနှင့် အကြီးစားဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံချက်အားလုံး ရပ်ဆိုင်းထားရန်
- ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုအတွက် တာဝန်ရှိသောဒေသခံ အစိုးရတာဝန်ရှိသူများ၊ ရဲအရာရှိများနှင့် အခြားအေးဂျင့်များကို တာဝန်ခံခိုင်းရန်

မြန်မာနိုင်ငံသားများ

- မီဒီယာနှင့် တခြားနည်းများကို အသုံးပြု၍ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုအကြောင်း အသိပညာပေးရန်၊ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို မှတ်တမ်းတင်ရန်
- လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ မှတ်တမ်းတင်နည်း၊ သက်ဆိုင်ရာအစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ ထံသို့ တင်ပြနည်းများနှင့် သတင်းအချက်အလက်များ မျှဝေရန်
- လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများကို မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသား လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် (MNHRC) နှင့် လွှတ်တော်သို့ တရားဝင်တိုင်ကြားရန်

နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝန်း

- ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု တားမြစ်ဟန့်တားရေး နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ် (CAT) အား မြန်မာအစိုးရကလက်မှတ်ရေးထိုးရန်အတွက် တွန်းအားပေးရန်
- တိုင်းရင်းသားဒေသများမှ အစိုးရပိုင်တပ်များ ဆုတ်ခွာပေးရန်အတွက် တောင်းဆိုရန်၊ အီလက်ထရောနစ်ဥပဒေ၊ မတရားအသင်းဥပဒေ အပါအဝင် အဓိကဖိနှိပ်ရေး ဥပဒေများကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်ရန်အတွက် တောင်းဆိုရန်နှင့် စီးပွားရေးဆက်ဆံမှုများ လုပ်ရန်အတွက် ထိုအချက်များကို ကန့်သတ်ချက်အဖြစ် တောင်းဆိုရန်
- မြန်မာနိုင်ငံလူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ အထူးကိုယ်စားလှယ်တော် သော မတ်ဟိုဂျေးကင်တာနားအပြင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု ကာကွယ်တားဆီးရေးကုလသမဂ္ဂ အထူးကိုယ်စားလှယ်တော် Juan Mendez လာရောက်လည်ပတ်ခြင်းကို လှူသိရှင်ကြား ထောက်ခံပေးရန်

အာရှဒေသတွင်းအစိုးရများ

- နိုင်ငံတော်အစိုးရက ခွင့်ပြုထားသော ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် အနိုင်အထက် ပြုကျင့်ခြင်း ချိုးဖောက်မှုအပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံတွင်ဆိုးဝါးသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေသည်ဆိုသောအချက်ကို အသိအမှတ်ပြုရန်
- ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု ချိုးဖောက်ခြင်းအပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ဖြစ်ပေါ်နေသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ASEAN အစိုးရများ လူ့အခွင့်အရေး ကော်မရှင်မှ စုံစမ်းဖော်ထုတ်ခြင်းကို ထောက်ခံရန်
- မြန်မာနိုင်ငံသည် ဒေသတွင်းအဖွဲ့အစည်း၏ ခေါင်းဆောင်တာဝန်ကို မထမ်းဆောင်ခင် ASEAN ကြေငြာစာတမ်းပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်အညီ ဖြစ်စေရန် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများကို အဆုံးသတ်စေသည့် မူဝါဒများ၊ အလေ့အထများ အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် မြန်မာအစိုးရကို တောင်းဆိုရန်

မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်

- ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခံရသူများကော်မရှင်သို့ တင်သွင်းသော ဖြစ်ရပ်များကို လက်ခံပေးရန်
- အစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်မှုအောက်မှ ကင်းလွတ်၍ သီးခြားလွတ်လပ်သော အဖွဲ့အစည်းတခု ဖြစ်လာစေရန် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ရန်
- ပဲရစ်စည်းမျဉ်းဥပဒေ (Paris Principles) နှင့်အညီ မူဝါဒများ ပြဋ္ဌာန်းရန်

လွှတ်တော်နှစ်ရပ်စလုံးမှ လွှတ်တော်အမတ်များ

- အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးများကို အာမခံခြင်းအပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံသားများကို ကာကွယ်မြှင့်တင်ပေးရေးအတွက် ဆွေးနွေးရန်၊ ဥပဒေများ ပြဋ္ဌာန်းရန်
- ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် အနိုင်အထက်ပြုကျင့်ခြင်းကိစ္စရပ်အား လူသိရှင်ကြားဆွေးနွေးရန် နှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ဆက်လက်ဖြစ်စေသည့် မူဝါဒများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေးရန် သက်ဆိုင်ရာအစိုးရ တာဝန်ရှိသူများအား လွှတ်တော်သို့ ဆင့်ခေါ်ရန်

နိုင်ငံတကာ ဘဏ္ဍာရေးအဖွဲ့အစည်းများ

- ငွေချေးငှားခြင်း၊ နည်းပညာအကူအညီပေးခြင်း၊ အကြံဉာဏ်ပေးခြင်းများအား မြန်မာပြည်သူများနှင့် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝန်းက အပြည့်အဝသိရှိနိုင်သော ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိပြီး တာဝန်ခံမှုရှိသော အခင်းအကျင်းအောက်တွင် ဆောင်ရွက်ရမည်။
- တာဝန်ရှိသောအုပ်ချုပ်မှု၊ တာဝန်ခံမှုလုပ်ငန်းယန္တရားများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများ တိုးတက်လာစေရေး လုပ်ငန်းများမှတစ်ဆင့် မြန်မာပြည်သူများကိုဦးစားပေး ထောက်ပံ့ရန်
- အင်စတီကျူးရှင်းလုပ်ဆောင်ရမည့် အခန်းကဏ္ဍကိုလေ့လာရာတွင် အစိုးရတခုတည်းနှင့်သာမဟုတ် မြန်မာပြည်သူများနှင့်ပါ ထိတွေ့ဆက်ဆံရန်

(Endnotes)

¹ YBILC 1950 II para 11, as quoted in MARK E. VILLIGER, CUSTOMARY INTERNATIONAL LAW AND TREATIES 15 (2d ed. 1997).

² Ibid at art. 2 (2).

³ Camille Giffard, *The Torture Reporting Handbook*, Human Rights Centre, University of Essex, February 2000; Michael Peel, Loam Lubell, and Jonathan Beynon, *Medical Investigation and Documentation of Torture: A Handbook for Health Professionals*, Human Rights Centre, University of Essex, 2005.

⁴ *Geneva Convention Relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War (Fourth Geneva Convention)*, 12 August 1949, 75 UNTS 287, available at: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b36d2.html> [accessed 13 February 2012]

⁵ Yang L. **On the Principle of Complementarity in the Rome Statute of the International Criminal Court** (2005) *Chinese Journal of International Law*, 4 (1), pp. 121-132.

⁶ ASEAN SECRETARIAT, TERMS OF REFERENCE OF ASEAN INTERGOVERNMENTAL COMMISSION ON HUMAN RIGHTS §§ 1.1-1.2 (2009), <http://www.aseansec.org/Doc-TOR-AHRB.pdf> [hereinafter TERMS OF REFERENCE].

⁷ Ibid at §§ 1.6

⁸ UN General Assembly, *Convention on the Rights of the Child*, Article 37, 20 November 1989, United Nations, Treaty Series, vol. 1577, p. 3

⁹ UN General Assembly, *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Myanmar, Tomás Ojea Quintana*, 16 September 2011, A/66/365, available at: <http://www.ohchr.org/en/countries/asiaregion/pages/mmindex.aspx> [accessed 16 February 2012]

¹⁰ Francisco Forrest Martin, *International Human Rights and Humanitarian Law: Treaties, Cases and Analysis*. New York, NY. Cambridge University Press, 2006.

¹¹ http://www.aappb.org/tortour_report.pdf

¹² Ibid

¹³ Burma Lawyers' Council, *Revealing Burma's System of Impunity: A Briefer for the Commission of Inquiry Campaign*, September 2011

¹⁴ UN General Assembly, *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Myanmar, Tomás Ojea Quintana*, 16 September 2011, A/66/365, available at: <http://www.ohchr.org/en/countries/asiaregion/pages/mmindex.aspx> [accessed 16 February 2012]

¹⁵ Statement of the Special Rapporteur on the Situation of Human Rights in Myanmar By Tomás Ojea Quintana, 5 February 2012, Yangon International Airport, Myanmar. Available at <http://unic.un.org/imucms/yangon/80/110/home.aspx> [accessed 16 February 2012]

¹⁶ "Constitution of the Republic of the Union of Myanmar." September 2008. Article 343(b).

¹⁷ Empowering the Myanmar Human Rights Commission, Charlie Campbell, The Irrawaddy May 9, 2012

¹⁸ AAPP, Torture, Political Prisoners and the Un-Rule of Law: Challenges to Peace, Security and Human Rights in Burma, Page 6

¹⁹ AAPP, Torture, Political Prisoners and the Un-Rule of Law: Challenges to Peace, Security and Human Rights in Burma, Page 13

²⁰ AAPP, Torture, Political Prisoners and the Un-Rule of Law: Challenges to Peace, Security and Human Rights in Burma, Page 12

- ²¹ UN General Assembly, *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Myanmar, Tomás Ojea Quintana*, 7 March 2012, A/HRC/19/67
- ²² UN General Assembly, *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Myanmar, Tomás Ojea Quintana*, 16 September 2011, A/66/365, available at: <http://www.ohchr.org/en/countries/asiaregion/pages/mmindex.aspx> [accessed 16 February 2012]
- ²³ Complaint letter of Phyo Wai Aung's Brother dated 4 August 2010, available in Burmese at <http://www.humanrights.asia/campaigns/phyo-wai-aung/Complaint%20letter%20of%20Pyoe%20Wai%20Aungs%20brother.pdf/view?searchterm=wai%20aung%20complaint%20letter>. Available in English at <http://www.humanrights.asia/campaigns/phyo-wai-aung/Attached-Complaint%20letter%20to%20Myanmar%20Authority%2016.12.2010-1.docx/view?searchterm=complaint%20letter%20to%20myanmar%20authority>
- ²⁴ "Solitary Confinement should be banned in most cases, UN expert says." UN News Centre. Available at <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=40097> [Accessed March 01, 2012]
- ²⁵ "Torture vs Other Cruel, Inhuman, and Degrading Treatment Is the Distinction Real or Apparent?," *Metin Bas, og ~ lu, MD, PhD; Maria Livanou, PhD; Cvetana Crnobaric*, MD Archives of General Psychiatry. 2007; pgs. 277-285.
- ²⁶ Statement of Phyo Wai Aung, February 10, 2011. Prison Issue, written by Dr. Htet Wai Aung.
- ²⁷ The Darkness We See: Torture in Burma's Interrogation Centers and Prisons. AAPPB, December 2005
- ²⁸ The Darkness We See: Torture in Burma's Interrogation Centers and Prisons. AAPPB, December 2005
- ²⁹ On file with AAPP
- ³⁰ AAPP, Monthly Chronology of Burma's Political Prisoners for January, Page 4
- ³¹ <http://www.irinnews.org/report.aspx?reportid=91221>
- ³² <http://reliefweb.int/node/322378>
- ³³ http://www.irrawaddy.org/article.php?art_id=21515
- ³⁴ http://www.irrawaddy.org/article.php?art_id=20058
- ³⁵ <http://www.burmacampaign.org.uk/index.php/news-and-reports/news-stories/community-groups-denounce-widespread-atrocities-against-civilians/142>
- ³⁶ <http://democracyforburma.wordpress.com/2011/03/04/war-office-in-naypyidaw-orders-new-%E2%80%9Cfour-cuts%E2%80%9D-campaign/>
- ³⁷ Chronic Emergency: Health and Human Rights in Eastern Burma. <http://www.burmacampaign.org.uk/reports/ChronicEmergency.pdf>
- ³⁸ Dead Men Walking
- ³⁹ Ibid
- ⁴⁰ Thailand Burma Border Consortium (TBBC) 2010, 'Protracted Displacement and Chronic Poverty in Eastern Burma/Myanmar.' 2010
- ⁴¹ Prosecutor v. Kunarac, Kovač and Vuković, Case No. IT-96-23 and IT-96-23/1-A.
- ⁴² Fernando and Raquel Mejia v. Peru, 1 March 1996, Report No. 5/96, Case No 10.970.
- ⁴³ Nowak, 2010, p. 18
- ⁴⁴ "Torture vs Other Cruel, Inhuman, and Degrading Treatment Is the Distinction Real or Apparent?," Metin Başoğlu, MD, PhD; Maria Livanou, PhD; Cvetana Crnobaric, MD, Archives of General Psychiatry. 2007; pgs. 277-285.

⁴⁵ “The Lingering Effects of Torture,” Center for the Study of Human Rights in the Americas, Devin Powell, 3 July 2009

⁴⁶ “Nature of torture, PTSD, and somatic symptoms among political ex-prisoners,” Punamäki, Qouta, and El Sarraj, *Journal of Traumatic Stress*. August 2010:532-6.

⁴⁷ Refer to “Trauma, Transgenerational Transfer and Effects on Community Well-being,” Judy Atkinson, Jeff Nelson, and Caroline Atkinson

⁴⁸ <http://www.ohchr.org/Documents/Countries/MM/A-66-365.pdf>

အတိုကောက် ဝေါဟာရများ

AAPPB	နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများကူညီစောင့်ရှောက်ရေးအသင်း (မြန်မာနိုင်ငံ)
AASYC	ရခိုင်ပြည်လုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားနှင့် လူငယ်များအစည်းအရုံး
AICHR	အာရှအစိုးရများဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်
BI	မြန်မာ့ရေးရာ
ASEAN	အရှေ့တောင်အာရှ နိုင်ငံများအသင်း
BGF	နယ်စပ်လုံခြုံရေးတပ်
CRC	ကလေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်
ERI	Earth Rights International
HREIB	လူ့အခွင့်အရေး ပညာပေးဌာန (မြန်မာနိုင်ငံ)
HURFORM	မွန်လူ့အခွင့်အရေး ဖောင်ဒေးရှင်း
ICC	နိုင်ငံတကာ ပြစ်မှုဆိုင်ရာ တရားရုံး
ICRC	နိုင်ငံတကာ ကြက်ခြေနီကော်မတီ
ILO	နိုင်ငံတကာ အလုပ်သမားအဖွဲ့
KIA	ကချင်လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော်
KIO	ကချင်လွတ်လပ်ရေးအဖွဲ့
LWO	လားဟူအမျိုးသမီး အစည်းအရုံး
MNHRC	မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေး ကော်မရှင်
PWO	ပလောင်အမျိုးသမီး အစည်းအရုံး
SPDC	နိုင်ငံတော် အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ
SSA-N	ရှမ်းပြည်တပ်မတော် (မြောက်ပိုင်း)
TSYO	တအာင်းကျောင်းသားနှင့် လူငယ်များအစည်းအရုံး
Yoma3	ရိုးမ ၃ သတင်းဌာန